

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Οικο-Επιχειρηματικότητα και τοπική κοινωνία

Η νοοτροπία της κοινωνίας παίζει πολύ σπουδαίο ρόλο στην ανάπτυξη της Π.Ε. Όμως η κοινωνία μερικές φορές τηρεί αρνητική στάση απέναντι στις δράσεις αυτές. Αυτό οφείλεται στο ότι δεν έχει την απαραίτητη γνώση ούτε έχει συνειδητοποιήσει την ευθύνη της για την περιβαλλοντική διαχείριση και χαρακτηρίζεται από τοπικισμό, λειτουργώντας απλά σαν καταναλωτής που απαιτεί χωρίς να έχει υποχρεώσεις. Στην αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος θα μπορούσαν να βοηθήσουν οι ΜΚΟ και οι Δ.Φ. με την ενημέρωση και τη διαμόρφωση νέων ιδεών και συμπεριφορών. Πάντως η αλλαγή νοοτροπίας θα εσήμαινε και μια σημαντική οικονομία κλίμακας, γιατί έτσι θα αποφευγόντουσαν δράσεις που σήμερα είναι απαραίτητες για να αντιμετωπισθεί αυτή η αρνητική στάση και επομένως θα γινόντουσαν λιγότερες δαπάνες.

Για την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας και της πράσινης αγοράς σημαντική προϋπόθεση είναι **η δημιουργική συναίνεση** της τοπικής κοινωνίας. Η τοπική κοινωνία παίζει έναν ιδιαίτερο ρόλο, καθώς επηρεάζει και επηρεάζεται από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο. Παράλληλα εκφράζεται θεσμικά από την αυτοδιοίκηση. Η τοπική κοινωνία έχει και άτυπες μορφές έκφρασης της κοινωνίας των πολιτών, πέραν των μη κυβερνητικών οργανώσεων, με τοπικές πρωτοβουλίες πολιτών που λειτουργούν στο πλαίσιο της επικαιρότητας συγκεκριμένων προβλημάτων και διεκδικήσεων. Η τοπική κοινωνία, πέρα από το ότι αποτελεί μια κοινωνία καταναλωτικής αποδο-

χής των προϊόντων της πράσινης επιχειρηματικότητας, αποτελεί και έναν παράγοντα που παίζει ρόλο στον σχεδιασμό της πράσινης επιχειρηματικότητας και στην αποδοχή της.

Ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας, πέρα από την καταναλωτική της συμπεριφορά, είναι καθοριστικότερος σε θέματα που αποτελούν ζητήματα αιχμής για την περιβαλλοντική διαχείριση, όπως οι ΧΥΤΑ, η εγκατάσταση αιολικών πάρκων, οι βιολογικοί καθαρισμοί κτλ. Σε θέματα δηλαδή που άπτονται μιας μεγάλης τοπικής και υπερτοπικής κλίμακας πράσινης επιχειρηματικότητας, η τοπική κοινωνία λειτουργεί σαν ένας από τους παράγοντες που άλλοτε αναστέλλουν και άλλοτε (σπανιότερα) μπορούν να επικροτήσουν την πράσινη επιχειρηματικότητα.

Η αρνητικότητα της κοινωνίας απέναντι στην Π.Ε.

A.-Πού οφείλεται

Το πρόβλημα της αρνητικότητας της κοινωνίας απέναντι στις δράσεις της Π.Ε. καθορίζεται από:

1)Την **έλλειψη συνειδητότητας** της κοινωνίας σχετικά με την πολυμερή ευθύνη για την περιβαλλοντική διαχείριση και σχετικά με το κοινωνικό σχήμα της περιβαλλοντικής διαχείρισης. Αυτή η ελλειμματική συνειδητότητα μπορεί να οφείλεται είτε στην έλλειψη γνώσης είτε στην έλλειψη ορθής πρόθεσης και ευαισθησίας (ακόμη και όταν υπάρχει η γνώση).

2)Την παράλληλη πυροδότηση από τους **τοπικούς**, τα ιδιαίτερα συμφέροντα και τις απαιτήσεις για μια τοπικά ανέξοδη και ανεύθυνη ποιότητα ζωής,

3)Τη **στάση των αυτοδιοικήσεων**, τόσο της τοπικής όσο και της νομαρχιακής, απέναντι στα μείζονα ζη-

τήματα της περιβαλλοντικής διαχείρισης, του περιβαλλοντικού σχεδιασμού και της έγκρισης των *μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων*. Καθορίζεται ακόμη και από τις διαδικασίες της διαβούλευσης, που λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο της αυτοδιοίκησης. Πολλές φορές η αυτοδιοίκηση και η τοπική κοινωνία βρίσκονται σε αναντιστοιχία και ανακολουθία. Στις περιπτώσεις αυτές δεν μπορεί κανείς να πει ποιος έχει ορθή άποψη, παρά μόνο κατά περίπτωση.

Μερικές φορές η αυτοδιοίκηση και η τοπική κοινωνία λειτουργούν στον φαύλο κύκλο του «αναπτυξιακού» λαϊκισμού και, ματαιοπονώντας ποιοτικά, αποπροσανατολίζουν την ανάπτυξη ακόμη και ενάντια στη θεσμική συμβατότητα ορισμένων έργων με διεκδίκηση π.χ. κατασκευής σωφρονιστικών καταστημάτων ή άλλων αντισυμβατικών έργων σε περιοχές οικοανάπτυξης και οικότουρισμού.

Ενίοτε όμως η τοπική αυτοδιοίκηση, αποδεχόμενη την *θεσμική εταιρική ευθύνη* της, λειτουργεί πιο υπεύθυνα και εποικοδομητικά για την πράσινη επιχειρηματικότητα έναντι της τοπικής κοινωνίας. Η τελευταία εμφανίζει την παραδοξότητα να απαιτεί μια πληρότητα περιβαλλοντικής ποιότητας ζωής, ενώ η ίδια, επιμερισμένα μέσω της συμπεριφοράς των πολιτών της, επιβαρύνει το περιβάλλον. Το μόνο που τελικά εμφανίζεται να ζητάει συνήθως ο τοπικός πληθυσμός είναι μια πλήρης ποιότητα ζωής και περιβάλλοντος, χωρίς όμως να κάνει τίποτα ο ίδιος. Λειτουργεί σαν ένας καταναλωτής, που δεν θέλει να έχει καμία ευθύνη για τον καταναλωτισμό. Θέλει τον χαμένο παράδεισο της φύσης αλώβητο από όλους τους άλλους εκτός από τον εαυτό του.

Αυτό το σύνδρομο της τοπικιστικής ανευθυνότητας αποτελεί έναν σημαντικό αναστολέα στην πράσινη επι-

χειρηματικότητα τόσο των ΟΤΑ όσο και του ιδιωτικού τομέα, αλλά επίσης και στον περιφερειακό και εθνικό στρατηγικό και χωροταξικό σχεδιασμό. Είναι ένα κρίσιμο σημείο, στο οποίο πρέπει να πάρουν υπεύθυνη θέση και οι τοπικές και οι εθνικής εμβέλειας μη κυβερνητικές οργανώσεις, που ασχολούνται με το περιβάλλον, και οι εθνικοί φορείς της Αυτοδιοίκησης (ΚΕΔΚΕ και ΕΝΑΕ).

4)Την **έλλειψη αποδοχής** εκ μέρους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων **του ότι το περιβάλλον και η ποιότητα ζωής έχουν ένα ανταποδοτικό κόστος**, ένα τίμημα, το οποίο πρέπει να καταβάλλεται συλλογικά, να μερίζεται στο κοινό, στους καταναλωτές και τους αποδέκτες αυτής της ποιότητας ζωής και περιβάλλοντος. Η αναγκαιότητα για ανταποδοτικά τέλη σε λειτουργίες που συνδέονται με την περιβαλλοντική διαχείριση και την ποιότητα ζωής είναι από τους ισχυρότερους αναστολείς για πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της πράσινης επιχειρηματικότητας από πλευράς των ΟΤΑ. Η τοπική κοινωνία εδώ λειτουργεί καθοριστικά.

Β.-Ο αμφίπλευρος ρόλος των ΜΚΟ

Στις παραπάνω περιπτώσεις πρέπει οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (**ΜΚΟ**) να πάρουν πρωτοβουλίες, που να αμβλύνουν το πολιτικό κόστος της ανταποδοτικότητας για το περιβάλλον και την ποιότητα ζωής, και να ανοίξουν τον δρόμο για μια νέα προσέγγιση στη βιώσιμη ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο.

Είναι επίσης ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων να ενεργοποιήσουν **το εταιρικό σχήμα διαβούλευσης για την περιβαλλοντική διαχείριση** και τη βιώσιμη ανάπτυξη στο μοντέλο της ατζέντα και της δράσης 21.

Πρέπει να αναζητήσουν τους εταίρους, που μπορούν να διαβουλευτούν γι' αυτό και να αναδείξουν μια νέα συνολική προσέγγιση στα περιβαλλοντικά ζητήματα και στη δημιουργία της πράσινης αγοράς σε τοπικό επίπεδο, ώστε να υποστηριχθεί η πράσινη επιχειρηματικότητα.

Έτσι οι ΜΚΟ έχουν ευθύνη στη διαμόρφωση ενός κύκλου ιδεών και συμπεριφορών, που να απαγκιστρώσει την τοπική κοινωνία από τους αναχρονισμούς και από τις ατελέσφορες προσεγγίσεις, προς μια περιβαλλοντική προοπτική και ανάδειξη. Το εταιρικό σχήμα των ομάδων της ατζέντα 21 στο διάλογο είναι σημαντικό και σε αυτό μπορούν να συμβάλλουν και οι Διαχειριστικοί Φορείς των προστατευόμενων περιοχών. Προνομιακά αυτή η δικτύωση του διαλόγου, της διαβούλευσης και της συμμετοχής μπορεί να ξεκινήσει από περιοχές, που είναι ενταγμένες στο δίκτυο natura, από περιοχές που έχουν επάλληλες γεωγραφικές και διοικητικές ζώνες με τους διαχειριστικούς φορείς. Έτσι θα οδηγηθούμε σε μια δυναμική αλλαγής των συμπεριφορών των τοπικών κοινωνιών, ώστε αυτές να πάνε να είναι είτε αδρανείς είτε συγκυριακά και μονόπλευρα περιβαλλοντικώς ευαίσθητες.

Το έλλειμμα γνώσης και η ευαισθητοποίηση

A.-Η γνώση ως διαμορφωτής νοοτροπίας

Τα δύο ζητήματα, που προαναφέραμε και ανακύπτουν στο θέμα της σχέσης των τοπικών κοινωνιών και της πράσινης επιχειρηματικότητας, συνδέονται αφ' ενός με το πρόβλημα του ελλείμματος γνώσης και αφ' ετέρου με την ευαισθητοποίηση.

Η γνώση και η ευαισθητοποίηση παίζουν ένα σημαντικό ρόλο και διαρθρώνουν μια δυναμική που λει-

τουργεί **σαν οικονομία κλίμακας και σαν εξωτερική οικονομία** για την υποστήριξη της πράσινης επιχειρηματικότητας και τη λειτουργία πράσινων αγορών. Αυτό συμβαίνει, γιατί αυτές (γνώση κι ευαισθητοποίηση) διαμορφώνουν την νοοτροπία και την συμπεριφορά των τοπικών κοινωνιών που με τη σειρά τους επηρεάζουν τη στάση των κοινωνιών αυτών απέναντι στην Π.Ε. Όταν όμως υπάρχει η κατάλληλη νοοτροπία, τότε απαιτούνται αφενός μεν λιγότερες δράσεις και επομένως λιγότερες δαπάνες για τη δημιουργία του κατάλληλου κοινωνικού κλίματος (οικονομία κλίμακας) και αφετέρου η θετική αυτή ανταπόκριση της κοινωνίας αποτελεί ένα παράγοντα που επηρεάζει τον σχεδιασμό της οικονομικής δράσης και την οικονομική εξέλιξη με θετικές προστιθέμενες αξίες (εξωτερική οικονομία).

Επομένως ο στρατηγικός ρόλος των τοπικών κοινωνιών, (μέσω κυρίως της νοοτροπίας και της συμπεριφοράς τους, καθώς και των καλών πρακτικών τους), είναι σαφής, αν αναλογιστούμε πόσο η καταναλωτική συμπεριφορά των τοπικών κοινωνιών παίζει καθοριστικό ρόλο για τη βιωσιμότητα των πράσινων επιχειρήσεων, για τη δημιουργία καινοτομιών, την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα της περιβαλλοντικής διαχείρισης και της ποιότητας ζωής. Παίζει ακόμα στρατηγικό ρόλο, καθώς ενθαρρύνει πολιτικά και δημιουργικά τις αυτοδιοικήσεις στο να λειτουργήσουν σαν στρατηγεία περιβαλλοντικής διαχείρισης και ανάπτυξης.

Β.-Ο ρόλος των ΜΚΟ και των Διαχειριστικών Φορέων

Σε μεγάλο βαθμό οι Διαχειριστικοί Φορείς και οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις, μέσα και

από την προοπτική μιας διαρκούς, άτυπης και θεσμοθετημένης συνεργασίας μεταξύ τους, μπορούν να λειτουργήσουν σαν **παράγοντες πρόληψης επικοινωνιακών επεισοδίων στον τομέα της αποδοχής και της συναίνεσης** των τοπικών κοινωνιών για την περιβαλλοντική διαχείριση. Μπορούν επίσης να λειτουργήσουν σαν παράγοντες στρατηγικού προσανατολισμού των τοπικών κοινωνιών, ώστε να προκύψουν δυναμικές και καινοτομίες, καθοριστικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη και για την ανάδειξη της τοπικότητας στην οικο- επιχειρηματικότητα.

Γ.-Τοπική Ενημέρωση για τη βιώσιμη ανάπτυξη

Εξάλλου στο επίπεδο των τοπικών κοινωνιών διαρθρώνεται και η ενημέρωση για τομεακά και περιφερειακά προγράμματα, για προγράμματα που συνδέονται με τις επιχειρηματικές προοπτικές των κατοίκων των περιοχών, για προγράμματα που μπορούν να λειτουργήσουν καταλυτικά για την περιβαλλοντική προσαρμογή της παραγωγικής διαδικασίας σε τοπικό επίπεδο. Συνεπώς ο ρόλος των τοπικών κοινωνιών είναι καθοριστικός. Σε αυτό το επίπεδο η ευαισθητοποίηση, **η ενεργοποίηση και η συμμετοχικότητα** παίζουν τον καθοριστικότερο ρόλο, ενώ σε τοπική κλίμακα είναι και πιο ευχερής η ανάπτυξη και ο σχεδιασμός τους. Έτσι λοιπόν μπορούμε να πούμε πως **οι τοπικές κοινωνίες αποτελούν τον βióτοπο της πράσινης επιχειρημα-τικότητας** και συνεπώς αποτελούν το κύριο πεδίο για την επικοινωνία, τον διάλογο και τη διαβούλευση για την πράσινη επιχειρηματικότητα.

Για την ανάπτυξη της αποδοχής της πράσινης επιχειρηματικότητας θεωρούμε αναγκαίο να λειτουργήσει το εταιρικό σχήμα του διαλόγου της βιώσιμης ανάπτυξης με τις τοπικές «κύριες ομάδες», δηλαδή το σχήμα που προ-

τείνει η ατζέντα 21, ώστε να λειτουργήσει σαν αφετηρία για την εφαρμογή μιας τοπικής ατζέντα 21 με τη μορφή τοπικής δράσης 21. (Τις τοπικές κύριες ομάδες τις αναφέραμε στο κεφάλαιο «η Πράσινη επιχειρηματικότητα, ο επιχειρηματίας και ο εργαζόμενος»). Η **τοπική ατζέντα 21** αποτελεί το πιο φιλικό και συμβιωτικό περιβάλλον για την προώθηση, την εγκατάσταση και την διαχείριση της πράσινης επιχειρηματικότητας και υιοθετείται ανάλογα και ως σχήμα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης και συνυπευθυνότητας στο Έκτο Πρόγραμμα Δράσης της Ε.Ε.

Δ.-Συναίνεση για την ποιότητα και την ανταποδοτικότητα

Παράλληλα με την προώθηση αυτού του σχήματος του διαλόγου και της συναίνεσης, το περιβάλλον πρέπει να μπει στη ζωή του πολίτη με έναν τρόπο ανταποδοτικό, σαν συνείδηση της τοπικής κοινωνίας. Να αναδειχθεί ως ένα στοιχείο της ταυτότητάς της, να αναδειχθεί ως ένα ανταποδοτικό αγαθό, έστω και στη διαδικασία της πιστοποίησης των προϊόντων που παράγονται σε μια προστατευόμενη περιοχή με ένα διαβαθμισμένο τοπικό σύμφωνο ποιότητας. Αυτό το σύμφωνο θα αναδεικνύει και τα αγαθά και τις υπηρεσίες που λειτουργούν στη διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής ως προϊόντα επώνυμα και ως υπηρεσίες επώνυμες, συναφείς με τον τόπο και την τοπική κοινωνία, έτσι ώστε το περιβάλλον να είναι αναπόσπαστο τμήμα της ταυτότητας, της τοπικής κοινωνίας και της τοπικότητας.

Ενεργητικά σχήματα κοινωνίας των πολιτών και τοπικής κοινωνίας

1. Μη κυβερνητικές οργανώσεις
2. Τοπικές κινήσεις και πρωτοβουλίες πολιτών
3. Άτυπες δράσεις

Θεσμικά σχήματα

1. Αυτοδιοίκηση
2. Συντεταγμένα όργανα Φορείς
3. Περιβαλλοντικοί Φορείς Διαχείρισης (π.χ. προστατευόμενων περιοχών)

Κρίσιμα σημεία

1. Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων
2. Χωροταξικός και στρατηγικός σχεδιασμός
3. Διαχειριστικά Σχέδια και Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Συστήματα Επιστημονικής Παρακολούθησης

Κίνδυνοι

1. Τοπικισμός
2. Συντεχνιακός λαϊκισμός
3. Εταιρική ανευθυνότητα – παραγωγική και επενδυτική ανευθυνότητα
4. Ανεύθυνος καταναλωτισμός
5. Άγνοια
6. Προκατάληψη
7. Έλλειψη συμμετοχής
8. Περιβαλλοντικός χουλιγκανισμός
9. Περιβαλλοντικός σχολαστικισμός

Θετικές στάσεις

1. Πληροφόρηση, γνώση
2. Ευαισθητοποίηση, ενεργοποίηση
3. Πολυμερής διάλογος και διαπραγματευτικό σχήμα
4. Συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων με συνυπευθυνότητα
5. Πρόληψη επικοινωνιακών επεισοδίων και πολώσεων και μηχανισμός ανάκτησης νηφαλιότητας και διαλόγου
6. Τοπικό όραμα και τοπική ατζέντα 21
7. Διάχυση κινήτρων επιχειρηματικών και ενδιαφερόντων στον τοπικό πληθυσμό

Ενδεικτικά ειδικά κρίσιμα σημεία

1. Natura-Bιοποικιλότητα-Μεταλλαγμένα (η ανάγκη για πλήρη αποκλεισμό των τελευταίων με διευρυμένη ακτίνα)
2. Σταθμοί μεταφόρτωσης - ΧΥΤΑ – εργοστάσια ανακύκλωσης
3. Αιολικά πάρκα, χλωρίδα, ορνιθοπανίδα και αισθητική
4. Μεγάλης κλίμακας περιβαλλοντικές επιχειρήσεις – Μη τοπικής σημαντικότητας επιχειρήσεις
5. Εργατική ευθύνη
6. Καταναλωτική ευθύνη

**Σύστημα Καλής Τοπικής Περιβαλλοντικής
Διακυβέρνησης και Προώθησης
της Πράσινης Επιχειρηματικότητας**

1.-Δημιουργία Τοπικού Δικτύου «Κυρίων Ομάδων» AG 21 (ΟΤΑ, ΜΚΟ κ.ά.).

2.-Ανάπτυξη Συστήματος Τοπικής Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης για το Περιβάλλον. Σ' αυτό το σύστημα καλό είναι να συμμετέχουν και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

3.-Δημιουργία Τοπικού Παρατηρητηρίου Βιώσιμης Ανάπτυξης και Προστασίας της Φύσης. Το παρατηρητήριο αυτό θα χρησιμοποιεί για τη φύση και για τα ανθρωπογενή συστήματα, πολυμερές σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης σαν κέντρο αναφοράς όλων των «κυρίων ομάδων».

4.-Τοπικό Σχέδιο Βιώσιμης Ανάπτυξης και Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, καθώς δεν αρκεί η παρακολούθηση, αλλά χρειάζεται και σχέδιο με όραμα. Αυτό το σχέδιο θα είναι βασισμένο σ' ένα σύστημα ανάπτυξης και ανάδειξης της τοπικής ταυτότητας.

5.-Με δεδομένο ότι συχνά δημιουργούνται κρίσεις ασυνεννοησίας και επικοινωνίας, που παγιδεύουν ζητήματα τόσο του περιβάλλοντος όσο και της αειφόρου ανάπτυξης, είναι επιτακτική η διαχείριση του τοπικού πολιτικού κόστους και των επικοινωνιακών κρίσεων.

6.-Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα βασίζεται στην έλλειψη εμπειριών και συγκριτικών αναλύσεων. Γι' αυτό κάθε περιοχή πρέπει να οργανώσει ανταλλαγή εμπειριών, να διευρύνει την μαθησιακή ικανότητά της ξεπερνώντας την απομόνωση και τον τοπικισμό εμπνεόμενη από καινοτομίες και παραδείγματα.

Αυτοί οι ανοικτοί ορίζοντες εμπειρίας είναι σημαντικοί για όσους σκοπεύουν να επενδύσουν στο περιβάλλον και τη φύση.

7.-Τέλος η αξιοπιστία και η επιτυχία για την τοπική ανάπτυξη της Πράσινης Οικονομίας και Διακυβέρνησης προϋποθέτει υποδομές και θεσμούς που συνδέονται με την Καλή Λειτουργία των Υπηρεσιών και της Δημόσιας Διοίκησης, όπως και με ολοκληρωμένη πολιτική τοπικής δράσης 21.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Διαχειριστικοί φορείς

«Ο πολιτισμός μιας χώρας μπορεί να κριθεί και από τον τρόπο που διαχειρίζεται και προστατεύει τα εθνικά της πάρκα».

Φρ. Ντ. Ρούσβελτ

«Δεν υπάρχει ζωή χωρίς νερό ...Βρώμικα νερά δεν πρέπει να χύνονται σε ρέματα, ποτάμια και λίμνες που μπορούν να προσφέρουν νερό σε κοινή χρήση... Η διατήρηση επαρκούς φυτικής κάλυψης κατά προτίμηση δασικής είναι απαραίτητη για τη διατήρηση των υδατίνων πόρων...».

Δωδεκάλογος του Νερού του Συμβουλίου της Ευρώπης (1968)

Ο ΔΦ είναι ένα νομικό πρόσωπο, που έχει ως έργο την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στο σύνολο των δράσεων που ασκούνται μέσα ή γύρω από μία προστατευόμενη περιοχή. Για την επιτυχία του έργου του πρέπει να γίνει αποδεκτός τόσο από την τοπική κοινωνία όσο και από τις αρχές. Οι υποχρεώσεις του συνάδουν με την παρακολούθηση, την προστασία, την ανάδειξη και την αξιοποίηση του φυσικού κυρίως περιβάλλοντος.

Ενδεικτικές δράσεις του: απονομή τοπικού σήματος ποιότητας, παραγωγή-παροχή προϊόντων και υπηρεσιών, συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις, παραχώρηση του δικού του σήματος, ανεύρεση χορηγιών-δωρεών, στρατηγικός σχεδιασμός, δικτυακό έργο, προγράμματα, σύμβουλος Π.Ε., συνεταιρισμός με φορείς κατάρτισης, στήριξη πράσινων επαγγελματιών.

Μέρος των δράσεών του μπορεί να αποφέρει πόρους στον ΔΦ προς χάρη της λειτουργίας του ίδιου και της εκπλήρωσης των στόχων του.

Τί μπορεί να κάνει στην προστατευόμενη περιοχή ο διαχειριστικός φορέας (ΔΦ) για την ανάπτυξη της πράσινης επιχειρηματικότητας;

Α.-Δράσεις του Διαχειριστικού Φορέα

1) Τοπικό σήμα πράσινης ποιότητας

Πρωταρχικά ο διαχειριστικός φορέας μπορεί να λειτουργήσει σαν ένας συντονιστής και απονεμητής ενός τοπικού σήματος πράσινης ποιότητας και ***από αυτό να αντλήσει πόρους μέσα από τη διαδικασία της πιστοποίησης και της απονομής***. Πρέπει όμως προηγουμένως να έχει καταφέρει να πείσει την τοπική κοινωνία που δραστηριοποιείται στην προστατευόμενη περιοχή και διαμένει εκεί ή που έχει οργανικά συμφέροντα από αυτήν, ***ότι η διατήρηση και η προστασία του περιβάλλοντος μαζί με την ανάδειξη και τη διαχείριση της ανάδειξης χρειάζονται μια ταυτότητα για την περιοχή, αποτελούν μια ταυτότητα για την περιοχή***. Ότι μέσα από αυτήν την ταυτότητα η τοπική κοινωνία έχει να κερδίσει και μπορεί να την χρησιμοποιήσει και να την απολαύσει σε ένα βαθμό, έχοντας όμως ταυτόχρονα και την υποχρέωση να την περιφρουρήσει.

Η όλη διαδικασία απαιτεί θεσμική και τυπική κατοχύρωση που δεν έχει ακόμη προβλεφθεί. Απαιτούνται γι' αυτό μελλοντικές ρυθμίσεις και συνεργασίες με πιστοποιητικούς και άλλους φορείς, ώστε το σύστημα να είναι έγκυρο και συμβατό με τους κανόνες της αγοράς. Η δράση αυτή μπορεί να συνδυαστεί και με τη χρήση εκθετηρίου και σημείων πώλησης ως πηγή εσόδων του ΔΦ.

2) Παραγωγή και παροχή προϊόντων και υπηρεσιών

Ο διαχειριστικός φορέας μπορεί να έχει πρόσθετους πόρους, *παράγοντας ο ίδιος προϊόντα ανάδειξης και προβολής* ή διαχειριζόμενος προϊόντα ανάδειξης - προβολής ή επίσης συνδιαχειριζόμενος τέτοια προϊόντα με επιχειρηματικούς παράγοντες.

Ταυτόχρονα μπορεί να λειτουργήσει είτε μόνος του είτε σε συνεργασία με άλλους αναδόχους ή συνεταίρους *στην παροχή προϊόντων και υπηρεσιών προς τους επισκέπτες* των προστατευόμενων περιοχών διασφαλίζοντας πάντα την ποιότητα-προστασία των προστατευόμενων περιοχών και εισπράττοντας μέσα από την παροχή των προϊόντων και των υπηρεσιών μια αμοιβή τόσο για την παροχή αυτή όσο και για την διασφάλιση και την προστασία της περιβαλλοντικής ποιότητας του χώρου. *Η εξυπηρέτηση των επισκεπτών μαζί με την υποδοχή αυτών* μπορούν να αποτελούν ορισμένες από τις δραστηριότητες του διαχειριστικού φορέα ή συμβεβλημένων με αυτών αναδόχων αλλά και άλλων πιθανών εταιρικών σχημάτων.

3) Συνεργασία με τοπικές επιχειρήσεις

Ο διαχειριστικός φορέας μπορεί και πρέπει να λειτουργήσει για το περιβάλλον *με στρατηγική ανταποδοτικότητας* σε συνεργασία με τις τοπικές επιχειρήσεις. Αυτή η λειτουργία αναδεικνύει τον διαχειριστικό φορέα σαν ένα δικτυακό επίκεντρο με πλήθος επιχειρηματικών δράσεων, όπου ο διαχειριστικός φορέας μπορεί να συμπράττει και σε διαδικασίες πιστοποίησης που προαναφέραμε πριν.

Η στρατηγική της ανταποδοτικότητας πρέπει να κλιμακωθεί τεκμηριωμένα και με κάθε νομιμότητα, συ-

νυφασμένη με την κάλυψη του πολλαπλού κόστους στήριξης του φορέα προστασίας για τη: (α) λειτουργία, (β) προστασία, (γ) αποκατάσταση, (δ) ανάδειξη, (ε) προβολή και (στ) προωθητική διαχείριση.

4) Παραχώρηση του σήματος του Δ.Φ.

Ο διαχειριστικός φορέας μπορεί να εισπράττει παραχωρώντας και το δικό του σήμα σε προϊόντα και υπηρεσίες ανάδειξης με το κύρος και την εγγυητική δυναμική του – εννοείται πάντα **με νόμιμη διαδικασία σύμβασης και είσπραξης πνευματικών και άλλων δικαιωμάτων**.

Το σήμα της προστατευόμενης περιοχής και του διαχειριστικού φορέα είναι διαφορετικά από το τοπικό σήμα ποιότητας.

5) Χορηγίες και δωρεές

Οι διαχειριστικοί φορείς πρέπει να στραφούν στην **αναζήτηση χορηγιών**, στη βάση δραστηριοτήτων και δράσεων που να είναι συναφείς και με το πνεύμα των χορηγιών, ώστε να λειτουργήσουν σαν πόλοι για την επίτευξη και των δικών τους στόχων και των χορηγιών.

Οι χορηγίες και οι δωρεές στον τομέα του περιβάλλοντος, με δεδομένη την όξυνση των προβλημάτων στον σύγχρονο κόσμο και στη φύση, θα αυξάνουν, ενώ θα δούμε και σημαντικές ίσως πρωτοβουλίες να αναπτύσσονται πολυμερώς και να βρίσκουν έτσι πόρους για την υλοποίησή τους.

Πηγές χορηγιών μπορούν να αναζητηθούν και από τους απανταχού ομογενείς κάθε περιοχής και από ειδικές δράσεις και συνεργασίες, που συμπεριλαμβάνουν υιοθεσίες προστατευόμενων ζωνών, ειδών χλωρίδας-πανίδας, και άλλες δράσεις, όπως ευαισθητοποίησης, επιστημονικής παρακολούθησης, προβολής κτλ. Για όλα αυτά όμως

απαιτείται ένα ολοκληρωμένο **Σχέδιο Δράσης** και μια εξειδικευμένη και ολοκληρωμένη **πολιτική** χορηγιών.

6) Στρατηγικός σχεδιασμός

Όμως η κύρια οικοαναπτυξιακή δυναμική του διαχειριστικού φορέα είναι να λειτουργήσει σαν ένας **στρατηγικός και σχεδιαστικός παράγοντας** για την πράσινη επιχειρηματικότητα στην κλίμακα που αυτή επιτρέπεται στην προστατευόμενη περιοχή, αλλά και για τις δράσεις στην πέριξ περιοχή. Έτσι θα προωθήσει τη συναίνεση και **θα τεκμηριώσει τον ανταποδοτικό χαρακτήρα** της προστασίας του περιβάλλοντος στην οικονομικά ανταγωνιστική εξέλιξη των άλλων πλευρών και των διάφορων οικονομικών δράσεων.

7) Δικτυακό έργο

Το έργο του διαχειριστικού φορέα μπορεί να είναι **έργο δικτύωσης** φορέων, δράσεων και πόρων για το περιβάλλον. Έτσι θα μπορέσει να ανταποκριθεί στην πρόκληση όχι μόνο ενός πλαισίου που **απαγορεύει** την παρέμβαση στη φύση και την καταστροφή της, αλλά και στην ανάδειξη της **θετικής της αξίας** για την οικονομία και τον άνθρωπο.

Το περιεχόμενο και ο στόχος του διαχειριστικού φορέα, μέσα από την μη επάρκεια των δημόσιων πόρων και υποδομών πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ολιστικό και εναρμονισμένο με την τοπική οικονομία και κοινωνία στο σύνολό της.

8) Προγράμματα και δράσεις

Ο χρόνος που υπάρχει μπροστά στους διαχειριστικούς φορείς για την εμπλοκή τους όχι μόνο στα **επιχειρησιακά προγράμματα** αλλά και στα **περιφερειακά**

προγράμματα ή σε άλλες δράσεις και προγράμματα, στο βαθμό που υπάρχουν αυτές οι δυνατότητες και ιδιαιτερότητες, είναι πραγματικά λίγος και γι' αυτό πρέπει με την πρώτη εγκατάσταση να αναζητηθούν όλες αυτές οι **προγραμματικές συνέργειες με βάση τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής**. Οι συνέργειες αυτές απαιτούν συμπράξεις.

Κάποια «μέτρα» προκηρύχθηκαν είτε μερικώς είτε στο σύνολό τους πριν από την εγκατάσταση των διαχειριστικών φορέων. Εδώ αναφερόμαστε στα επιχειρησιακά προγράμματα, πέραν του ΕΠΠΕΡ, που υπάγονται σε άλλες διαχειριστικές αρχές, ανεξάρτητες από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δυνατότητα των φορέων –και με πολυμερή σχήματα που να συνεισφέρουν στην αυτοχρηματοδότηση των δράσεων- για υλοποίηση προγραμμάτων Life (Φύση και Περιβάλλον).

9) Σύμβουλος πράσινης επιχειρηματικότητας και τοπικός πιστοποιητικός παράγοντας

Ο διαχειριστικός φορέας μπορεί να λειτουργεί σαν ένας σύμβουλος πράσινης επιχειρηματικότητας και θα πρέπει στο μέλλον να μπορέσει να θεσμοθετηθεί και σαν ένας τοπικός πιστοποιητικός φορέας, ώστε να έχει και θεσμοθετημένους πρόσθετους πόρους.

Η θεσμοθέτηση πρόσθετων πόρων είναι ένα κρίσιμο ζήτημα, καθώς πρέπει να συνδυαστεί με την κοινωνική αποδοχή τόσο για τον φορέα όσο και για την προστασία του περιβάλλοντος. Συνεπώς παίζει έναν καθοριστικό ρόλο ο γενικός στρατηγικός σχεδιασμός, τα στρατηγικά εργαλεία, ο χωροταξικός σχεδιασμός, οι γενικές ρυθμίσεις για τα ζητήματα της προστασίας του περιβάλλοντος, που διαχέονται και πέραν αλλά και εσωτερικά στις προστατευόμενες περιοχές.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον υπάρχει στις προστατευόμενες ζώνες των περιοχών natura, που έχουν ένα ποικίλο φορτίο οικονομικών δραστηριοτήτων στο εσωτερικό τους σε αντίθεση με τους υγρότοπους ή τους εθνικούς δρυμούς, που αποτελούν πιο παρθένες περιοχές, πυρήνες φύσης. Σ' αυτό το πεδίο ο διαχειριστικός φορέας καλείται να αντλήσει πόρους, πράγμα που περιέχει όμως την εξής αντίφαση:

(α) Ο διαχειριστικός φορέας καλείται να αντλήσει πόρους, χωρίς όμως να έχει ο ίδιος μια λειτουργικά θεσμοθετημένη επιχειρησιακή δραστηριότητα, και

(β) καλείται να αντλήσει το μεγαλύτερο μέρος των πόρων από τις περιοχές που προστατεύονται πιο χαλαρά, επειδή οι άλλες περιοχές που αντιθέτως προστατεύονται αυστηρά, δηλαδή ο **σκληρός πυρήνας των περιοχών προστασίας του περιβάλλοντος, δεν αποτελούν πεδίο πόρων ή αποτιμώμενη οικονομική αξία**. Αυτή η αντίφαση είναι αναπόφευκτη.

10) Συνεταιρισμός με φορείς κατάρτισης

Η οικονομία προστασίας της φύσης είναι αναγκαστικά και ποικιλότροπα εξωτερική.

Οι διαχειριστικοί φορείς από την αρχή τους πρέπει να συνεταιριστούν με φορείς κατάρτισης, να λειτουργήσουν και οι ίδιοι **σαν εταίροι σε σχήματα κατάρτισης και παροχής υπηρεσιών με συναφή αντικείμενα με τα δικά τους**.

11) Πράσινα επαγγέλματα

Έτσι θα αντλήσουν πόρους από την υλοποίηση προγραμμάτων κατάρτισης και θα οργανοποιήσουν τη σχέση τους με την τοπική κοινωνία με κατεύθυνση στην πράσινη απασχόληση και τη **δημιουργία μιας δέσμης**

πράσινων επαγγελμάτων, συναφών με την προστασία και την ανάδειξη του περιβάλλοντος. Η ανάδειξη του περιβάλλοντος είναι από το ένα μέρος πολιτιστική και επικοινωνιακή αξία και από το άλλο οικονομική αξία που μπορεί με τον τρόπο αυτό να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και συνοχή.

Πρωταρχικά όμως η ευθύνη του διαχειριστικού φορέα είναι να επενδύσει υλοποιώντας μια κεντρική ιδέα με ισχυρή και διαρκή προστιθέμενη αξία -χωρίς να διαχέει την επενδυτική του ισχύ μη έχοντας επιχειρησιακό σχέδιο- που βέβαια θα λειτουργεί ως πόλος ολοκληρωμένης μόχλευσης του εθελοντισμού και της κοινωνικής οικονομίας της περιοχής.

B.-Συμπεράσματα

Έτσι σιγά σιγά η λειτουργία του διαχειριστικού φορέα θα αναπτύσσεται οικονομικά και ταυτόχρονα θα λειτουργεί σαν αναπτυξιακή συνιστώσα, που δεν παρεμβαίνει στη φύση, αλλά που υλοποιεί τις δυο απαιτήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτές οι απαιτήσεις είναι:

(α) Ο σκληρός πυρήνας της αποσύμπλεξης - αποσύνδεσης από τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα ή και τις παρενέργειες του τριτογενούς τομέα για το περιβάλλον και τη φύση. Δηλαδή η απουσία υλικών ροών και δράσεων. Εδώ πρέπει να εξαιρέσουμε την κεντρική υποδομή του φορέα και τα τεχνολογικά συστήματα. Και

(β) η παράλληλη **ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στο σύνολο των επιχειρηματικών δράσεων και των τομέων τους.**

Το κόστος λειτουργίας των διαχειριστικών φορέων πρέπει να μπορεί να ελαχιστοποιείται σε σχέση πάντα με την απόδοσή τους. Αυτό σημαίνει εσωτερικές στρατηγι-

κές και εσωτερικές οικονομικές προσεγγίσεις που θα είναι καινοτόμες και εργονομικά λειτουργικές.

Ο **στόχος** είναι οι διαχειριστικοί φορείς να μπορέσουν να αποτελέσουν σταδιακά *όργανα τοπικής πολιτικής και θεσμικής σημασίας και δυναμικής, αποδεκτά από τις τοπικές κοινωνίες και τις άλλες αρχές, έτσι ώστε να αποτελούν οργανικά μέλη τους με τα οποία θα συνηθίσουν να συνυπάρχουν οι τοπικές κοινωνίες και αγορές, αποδίδοντάς τους ό,τι μπορεί να θεσμοθετηθεί μέσα από διάλογο ως ανταποδοτικό πόρο.*

Διαχειριστικοί Φορείς - Πίνακες**Διαχειριστικός Φορέας, Σχέδιο Διαχείρισης και
Ήπια Βιώσιμη Ανάπτυξη**

1. Διαχειριστικός Φορέας – Τοπικές Ρυθμίσεις
2. Σχέδιο Διαχείρισης --- Φέρουσα Ικανότητα
3. Τοπική Συστημική --- Τοπ. Σύμφωνο Ποιότητας
Ολοκλήρωση & Οικολογικές Σημάνσεις
4. Τοπικό Παρατηρητήριο --- Τοπικό Στρατηγικό
Βιώσιμου Τουρισμού. Σχέδιο Βιώσιμης
Τουριστικής Ανάπτυξης
5. Τοπική Βιώσιμη Ανάπτυξη --- Τοπική Τουριστική
και Οικοανάπτυξη Κοινωνική Ευθύνη
6. Τουριστικές Υποδομές --- Επιχειρήσεις,
Κεφάλαια, Επενδύσεις
7. Δικτύωση, Προβολή --- Ανάδειξη, Σχέσεις
Αναγνώρισης,
Τουριστικά Βραβεία &
Γιορτές

Ενδεικτικές πηγές πληροφόρησης

*ΥΠΕΧΩΔΕ, Επιτροπή Φύση, Διαχειριστικοί Φορείς,
Διαχειριστική Αρχή, ΕΠΠΕΡ, Υπουργείο Ανάπτυξης, Ε-
ΠΑΝ, Υπουργείο Γεωργίας και εποπτευόμενες από αυτό
Διαχειριστικές αρχές, Οργανισμοί και Φορείς Πιστοποίησης,
ΜΚΟ.*

Ειδικά Τοπικά Σύμφωνα Πράσινης Ποιότητας για το οικοσύστημα & την βιοποικιλότητα που στοχεύουν:

1. Στη διατήρηση της σπάνιας βιοποικιλότητας
2. Στην ανάδειξη της βιοποικιλότητας και στην ανάπτυξη της κοινωνικής εταιρικής ευθύνης για την βιοποικιλότητα
3. Στη διαχειριστική στήριξη της προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτές οι τρεις κατηγορίες στόχευσης των ειδικών τοπικών συμφώνων ποιότητας μπορούν να αποκληθούν ειδικά τοπικά σύμφωνα ποιότητας οικοανάπτυξης.
4. Η τέταρτη κατεύθυνση στη βάση της οποίας μπορεί να σχηματιστεί ειδικό τοπικό σύμφωνο ποιότητας περιλαμβάνει την πράσινη επιχειρηματική δράση και έχει ένα πολύ ευρύτερο φάσμα. Μπορεί να αποτελέσει την αφετηρία για μια **διεπαγγελματική** ή διεπιχειρησιακή οργάνωση και ολοκλήρωση, επίσης και ένα κρίσιμο πεδίο στόχευσης για ειδικό τοπικό πράσινο σύμφωνο ποιότητας που συνδέεται με την πράσινη προσαρμογή και την περιβαλλοντική ανασυγκρότηση της οικονομίας & της επιχειρηματικότητας.

Αυτό είναι αντίστοιχο σε σχέση με την οικοανάπτυξη με το ειδικό τοπικό πράσινο σύμφωνο ποιότητας που στοχεύει στη διαχειριστική στήριξη, μέσα στην οποία συνεκτιμάται βέβαια και η διατήρηση από κάθε της πλευρά της βιοποικιλότητας. Εδώ υπάρχει μια γενικότερη στόχευση σ' αυτό προς την ολοκληρωμένη τοπική βιώσιμη ανάπτυξη. Αυτά τα δύο συνθέτουν το ευρύτερης δυναμικής πεδίο των ειδικών τοπικών συμφώνων ποιότητας βιώσιμης ανάπτυξης.

✓ *Τα ειδικά τοπικά σύμφωνα ποιότητας που συνδέονται με την οικοανάπτυξη μπορεί να αφορούν ένα πολύ περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων και οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται μαζί τους.*

✓ Γενικά τα τοπικά σύμφωνα ποιότητας προστατευόμενων περιοχών μπορούμε να πούμε ότι αποτελούν στρατηγικά εργαλεία προσανατολισμού, συντονισμού και προώθησης για την πράσινη επιχειρηματικότητα και τον πιο περιορισμένο της δυναμικό πυρήνα, αυτόν της οικοεπιχειρηματικότητας που συνδέεται με τις δομές και τις υπηρεσίες στήριξης της φύσης και της βιοποικιλότητας. Μέσα στις δομές των οικοβιοτοπικών συμφώνων ποιότητας σίγουρα μια σοβαρή αποστολή έχει το σύστημα της επιστημονικής παρακολούθησης το ΣΕΠ, καθώς αυτό συνδέεται και με οικοεπιχειρηματική δραστηριότητα και απασχόληση, καθώς θέτει στόχους και λειτουργεί σαν παρατηρητής αξιόπιστος με γνωστική επάρκεια. Οι καλές πρακτικές που αναφέρονται συχνά αποτελούν ένα προοίμιο για ένα ειδικό τοπικό σύμφωνο ποιότητας. Η συνδιαχείριση των προβλημάτων για τις αρκούδες, τους λύκους & των προγραμμάτων του "Αρκτούρου", η αντίστοιχα οι ρυθμιστικές δράσεις στο πρόγραμμα του "Αρχέλωνα" & του "WWF" για την χελώνα καρέττα-καρέττα ή της "Mom" για την φώκια monachus-monachus αποτελούν πρόδρομα συστήματα που πρέπει να συνθεθούν στις εμπειρίες τους μαζί με τις δράσεις απελευθέρωσης πληθυσμών της πανίδας όπως του ΕΚΠΑΖΠ, του Κέντρου Ν.Ιωνίας Βόλου, της Αλκινόης κλπ

**Πεδία
επίδρα-
σης της
προ-
στασίας
της φύ-
σης και
της πε-
ριβαλ-
λοντι-
κής δι-
ακυβέρ-
νησης**

1. στην ανθρώπινη υγεία
2. στην γενική οικονομική παραγωγικότητα των οικολογικών συστημάτων
3. στην οικονομική παραγωγικότητα
 1. της γεωργίας
 2. της δασοκομίας
 3. της αλιείας
 4. της κτηνοτροφίας
 5. του τουρισμού
 6. της βιομηχανίας τροφίμων
4. Επιδράσεις στα οικοσυστήματα συνολικές
5. Επιδράσεις στην οικολογική ποικιλία, στην βιοποικιλότητα και στην σταθερότητα των ειδών
6. Στην αναψυχή και την πολιτισμική ποιότητα της ζωής

**Προϊόντα & Ιδέες για δράσεις των διαχειριστικών φο-
ρέων και των ΜΚΟ**

A.- Προϊόντα για ένα πράσινο super ή mini market

*Προϊόντα χρήσιμα για ευαισθητοποίηση και προ-
σφερόμενα για πώληση*

- 1)Κάρτες τηλεφωνικές, αλληλογραφίας, εορτών -με τι-
μή στήριξης του εκδότη τους και περιβαλλοντικά μηνύ-
ματα
- 2)Τετράδια
- 3)Βιβλία i.-λευκώματα για την προστατευόμενη περιο-
χή ii.-δοκιμιακά
- 4)Ημερολόγιο γραφείου και τοίχου
- 5)Παιχνίδια επιτραπέζια
- 6)Κεραμικές μορφές, ανάγλυφα, ομοιώματα
- 7)Γκραβούρες
- 8)Αφίσσες
- 9)Μπρελόκ
- 10)Καπέλλα, μπλουζάκια, σορτς
- 11)Μολύβια, στυλό, τσάντες σχολικές κτλ.
- 12)Σκίτσα και γελοιογραφίες
- 13)Κόμικς
- 14)Αυτοκόλλητα
- 15)Βιντεοκασέττες θεματικές και οικοξενάγησης
- 16)DVDς
- 17)CD-ROMς
- 18)Τοπικά τουριστικά προϊόντα
- 19)Οικομορφωτικά τηλεπαιχνίδια
- 20)Βιβλία οικολογικού περιεχομένου όπως:
i.-επιστημονικά,
ii.-οικολογραφικά,
iii.-για την ποιότητα ζωής, την υγιεινή και την καθημε-
ρινότητα,

- iv.-πρακτικοί οικοοδηγοί,
 - v.-οικοτέχνη και οικολογοτεχνία,
 - vi.-χιουμοριστικά και ανεκδοτολογικά για τη φύση και τον άνθρωπο,
 - vii.-τοπικές συγγραφές.
 - 21)Χάρτες και ιδιαίτερα οικοχάρτες
 - 22)Μουσικά CDς και κασσέττες, ιδιαίτερα ηχοθήκες της φύσης και δη της τοπικής (ηχοξενάγηση στη φύση και την βιοποικιλότητα και διάσημα κλασσικά έργα αφιερωμένα σε ποτάμια, φύση, ζώα κτλ.)
 - 23)Φυτολογία με συγκομιδές ελεγχόμενες και κυρίως για είδη μεγάλων πληθυσμών.
 - 24)Περιοδικά και εφημερίδες οικολογικού περιεχομένου και επίσης ενημερωτικά φυλλάδια π.χ. για ανακύκλωση, οικονομία νερού και ενέργειας.
 - 25)Εξοπλισμός οικοδιαδρομών (πυξίδες, αθλητικά, μεγεθυντικοί φακοί κτλ.).
 - 26)Τοπικά τρόφιμα, ποτά και service εστιατορίου
 - 27)Παροχή υπηρεσιών οικοξενώνων και οικοκάμπινγκ.
 - 28)Παροχή υπηρεσιών οικοενημέρωσης και οικοξενάγησης
 - 29)Ενοικίαση ποδηλάτων ή εκδρομές με άλογα, κανόε καγιάκ, ράφτιγκ, οχήματα αιωροπτερισμού.
 - 30)Υπηρεσίες φάρμας εναλλακτικής διαβίωσης.
- Σε όλα τα παραπάνω να τίθεται το σήμα της προστατευόμενης περιοχής.
- 31)Αναμνηστικό υλικό και φωτογραφίες με ψηφιακό φωτομοντάζ.

Β.-Δράσεις:

- 1)Οργάνωση οικοεκδρομών και οικοτουριστικών ανταλλαγών.
- 2)Τοπικά σχολεία γυναικών και νέων για τη φύση.
- 3)Συνέδρια και ενημερωτικές εκδηλώσεις και γιορτές για τα τοπικά προϊόντα και την οικοανάπτυξη.
- 4)Αθλητικοί διαγωνισμοί, τοπικοί και όχι μόνον, π.χ. με οικολογικά μέσα μεταφοράς όπως ποδήλατα.
- 5)Ετήσιες και μηνιαίες τοπικές θεματικές καμπάνιες, εκστρατείες ευαισθητοποίησης και δράσης.
- 6)Οργάνωση τοπικών κέντρων εθελοντισμού, κοινωνικής ευθύνης και πράσινης κατανάλωσης υποστηριζόμενες από εθελοντικές συμφωνίες δημοσιότητας.
- 7)Εκθετήρια και μουσεία τοπικών προϊόντων και δραστηριοτήτων.
- 8)Διαγωνισμοί σε σχολεία έκθεσης φωτογραφίας, ζωγραφικής, συγγραφής κτλ.
- 9)Δημιουργία Ταμείου Εισφορών και Χορηγιών.
- 10)Συστηματοποίηση των χορηγιών και των υιοθεσιών (π.χ. σε σχέση με τους ομογενείς μιας περιοχής) για υποπεριοχές της προστατευόμενης περιοχής, είδη της βιοποικιλότητας και δράσεις των ΔΦ και των ΜΚΟ.
- 11)Υιοθεσίες μνήμης απολεσθέντων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας (ιχθύων, ζώων, ερπετών και πτηνών) και τοπίων.
- 12)Συνεργασία με τα τοπικά ΜΜΕ για μουσικά αισθητικά διαλείμματα στη φύση.
- 13)Ανάπτυξη συστήματος επικοινωνιακών υιοθεσιών.
- 14)Δημιουργία τοπικών οικογλυπτών, μνημείων του τοπίου και μνημείων φυσιολογίας των εμβίων π.χ. όπως προαναφέραμε για τους Μασσάϊ που ανέδειξαν τη διάσημη γλώσσα του χαμαιλέοντα ως ομοίωμα ξύλινο γλυπτό καθημερινής χρησιμότητας.

- 15) Αντικατάσταση του «συμβατικού» γκράφιτι με το οικογκράφιτι, & θεματικά & από πλευράς υλικών (όχι προωθητικά σπρέις)
- 16) Συμφωνία για έκδοση νέων σειρών γραμματοσήμων «Φύση-Natura» με χορηγικό ποσόν.
- 17) Συμφωνία με τα μέσα μαζικής μεταφοράς «Διαδρομές Φύση» και προβολή αυτών των μέσων και των περιοχών.
- 18) Ενισχυμένη διασύνδεση και ενεργοποίηση των ιστοσελίδων στο οικοδίκτυο.
- 19) Προσφορές μέσω διαδικτύου.
- 20) Δωρεά χρόνου θητείας σε προγράμματα περιβαλλοντικού εθελοντισμού.
- 21) Δημιουργία Ταμείου Προστατευόμενων Περιοχών.
- 22) Δημιουργία Συνδέσμου Διαχειριστικών Φορέων.
- 23) Συγκέντρωση, ενεργοποίηση και αξιοποίηση όλων των χρήσιμων μέχρι τώρα παραχθέντων προϊόντων ως «Αρχείο Φύση-Περιβάλλον».
- 24) Οργάνωση δικτύου προβολής και πώλησης προϊόντων «Φύση» σε σταθμούς μέσων μαζικής μεταφοράς (αεροδρόμια, λιμάνια, σταθμούς ΟΣΕ, ΚΤΕΛ, τουριστικά πρακτορεία), σε S/M και σε επιλεγμένα καταστήματα.
- 25) Ανάπτυξη συστήματος εταιρικής κοινωνικής ευθύνης στους εκδοτικούς οίκους και τα βιβλιοπωλεία (και με αντίστοιχη μορφολογική προσαρμογή) για την προώθηση του οικολογικού θεματικού βιβλίου και εντύπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8**Πράσινη επιχειρηματικότητα και Αυτοδιοίκηση**

«Ανάπτυξη για την ανάπτυξη είναι η ιδεολογία του καρκινικού κυττάρου»

Edward Abbey

«Η τοπικότητα πρέπει να σταθεί ενάντια στις αναπτυξιακές ατυπίες»

Πράσινη Οικονομία, Κοινωνία και Πολιτική

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην Π.Ε. είναι πολύ σημαντικός, γιατί αυτή μεριμνά για την εφαρμογή των νόμων των σχετικών με το περιβάλλον, διαθέτει τους πόρους για να δημιουργηθεί η υποδομή στην οποία θα στηριχτεί η τοπική οικοανάπτυξη και έχει ηγετικό ρόλο στον τοπικό προγραμματισμό των οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων.

Όμως έχει αδυναμία να αξιοποιήσει τις επιχειρησιακές ευκαιρίες, πράγμα που πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Στις δράσεις της πρέπει να τηρεί τους κανόνες του μανάτζμεντ και της ποιότητας, καθώς επίσης να επιδιώκει οικονομίες κλίμακας μέσω συνεργασιών, για να πετύχει τους στόχους.

Προτάσεις: 1) τοπικό πράσινο ταμείο, 2) πολιτική χορηγιών και 3) υιοθέτηση προστατευόμενων περιοχών.

Ο γενικότερος περιβαλλοντικός ρόλος της αυτοδιοίκησης

Ειδικά στις προστατευόμενες περιοχές (αλλά όχι μόνον) η τοπική αυτοδιοίκηση έχει αυξημένη δυναμική και ευθύνη για ζητήματα περιβάλλοντος. Παίζει ιδιαίτερο ρόλο, καθώς μέσα από τη διακυβέρνηση των υπηρεσιών για την τοπική κοινωνία συνδέεται απευθείας

με την **παροχή υπηρεσιών** που απαιτούνται για την **ποιότητα της ζωής** και το δικαίωμα στην ευζωία των κατοίκων. Ταυτόχρονα η αυτοδιοίκηση έχει τη μέριμνα και την ευθύνη για την **εφαρμογή των ρυθμίσεων** που προστατεύουν το περιβάλλον και **συμμετέχει στους αειφορικούς φορείς διαχείρισης**, στους φορείς προστασίας του περιβάλλοντος. Παράλληλα η αυτοδιοίκηση διαθέτει μια δυναμική αμοιβαιότητα με τα σχήματα της κοινωνικής οικονομίας και μια δυναμική κοινωνικής επιχειρηματικότητας μέσα από **θεσμοθετημένους πόρους** και μέσα από τη δυνατότητα να διοικεί σαν αναπτυξιακός ρυθμιστής ανταποδοτικών πόρων και τελών.

Η συμμετοχή της αυτοδιοίκησης είναι καθοριστική σε αναπτυξιακά ζητήματα και ζητήματα έγκρισης περιβαλλοντικών μελετών, που συνδέονται άμεσα με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες

Παράλληλα ο ρόλος της σε σχέση με την κοινωνία τη συνδέει με τις νοοτροπίες και τις συμπεριφορές. Με άλλα λόγια η τοπική αυτοδιοίκηση είναι καθοριστικός και καταλυτικός παράγοντας για την πράσινη επιχειρηματικότητα. Πλήθος ευρωπαϊκών προγραμμάτων, διακρατικών αλλά και μέσα από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, έχει σαν δικαιούχο επιχειρησιακά την αυτοδιοίκηση. Ο ηγετικός ρόλος της αυτοδιοίκησης στον **τοπικό προγραμματισμό**, στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση των υποδομών και του επενδυτικού κλίματος, είναι ένας παράγοντας που καθορίζει τις εξωτερικές επιδράσεις της περιβαλλοντικής επιχειρηματικότητας.

Η αυτοδιοίκηση συνδέεται με την συνοχή του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και με τη διαχείριση αυτής της συνοχής, η οποία είναι καθοριστική για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την τοπική «ατζέντα 21». Η αυτοδιοίκηση **διαμεσολαβεί ανάμεσα στην αγορά και τα ελεύθερα**

και δημόσια αγαθά. Η διακριτική δυναμική της αυτοδιοίκησης μπορεί να επηρεάσει τόσο το μέγεθος όσο και την **κατεύθυνση των δημόσιων δαπανών.** Η δυνατότητα της αυτοδιοίκησης να θέτει πλαίσια και να διαμεσολαβεί μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης είναι μοναδική.

Οι δικτυώσεις των αυτοδιοικήσεων και οι προοπτικές τους για την πράσινη πιστοποίηση των λειτουργιών τους αποτελούν παράγοντες που μπορούν να επαυξήσουν τη δυναμική των αυτοδιοικήσεων σε σχέση με την περιβαλλοντική διαχείριση και διακυβέρνηση.

Προβλήματα της αυτοδιοίκησης

Ωστόσο, η αυτοδιοίκηση έχει σοβαρά ενδογενή ό-πως και εξωτερικής προέλευσης **προβλήματα.** Τα προβλήματα αυτά την εμποδίζουν να αναπτύξει τον ρόλο της στις **πολυμερείς συνεργασίες** όσο θα έπρεπε, ώστε αυτές οι συνεργασίες να ολοκληρώσουν τον αειφορικό αναπτυξιακό τους ρόλο.

Η αναπτυξιακή και περιβαλλοντική νοοτροπία, η ετοιμότητα της αυτοδιοίκησης για αειφορικό σχεδιασμό, η έλλειψη πόρων και επαρκούς τεχνικής στήριξης και η έλλειψη στελεχών είναι οι παράγοντες που διαμορφώνουν την αδυναμία της αυτοδιοίκησης να ολοκληρώσει τον επιχειρηματικό της ρόλο σχεδόν σ' όλες τις περιπτώσεις, όπου η αυτοδιοίκηση είναι δικαιούχος προγραμμάτων. Εδώ το ζήτημα δεν είναι να παρατεθούν οι δυνατότητες, αλλά **να αντιμετωπιστεί το διαρθρωτικό και ενδογενές πρόβλημα της αξιοποίησης των επιχειρησιακών ευκαιριών της αυτοδιοίκησης.** Αυτό είναι ένα ζήτημα συνυφασμένο με την αδυναμία αποκέντρωσης ανθρώπινων πόρων και διαρκούς αξιοποίησης στελεχών.

Ο ρόλος της αυτοδιοίκησης στην οικοανάπτυξη

Ο σημαντικός οικοαναπτυξιακός ρόλος της αυτοδιοίκησης έγκειται ακόμα στη διάχυσή της πληροφορίας, της γνώσης, καθώς επίσης και στον διασυνδεδετικό ρόλο της για την ανάδυση της τοπικής επιχειρηματικότητας και την αξιοποίηση των ευκαιριών, των πόρων και των κινήτρων. Η διαρκής σχέση που έχει η αυτοδιοίκηση με την κεντρική διοίκηση, μέσα από κοινές και επάλληλες αρμοδιότητες, ενισχύει τον επιχειρησιακό της ρόλο για την τοπική ανάπτυξη και συνεπώς για την πράσινη ανάπτυξη.

Σχετικά με όσα είπαμε μέχρι τώρα πρέπει να γίνει σαφές ότι η αυτοδιοίκηση μπορεί να λειτουργεί:

- 1) Σαν μοχλός οικοαναπτυξιακής προσπάθειας.
- 2) Σαν μοχλός ενδοπεριφερειακής αναδιάρθρωσης της ανάπτυξης ποιοτικά.
- 3) Επίσης σαν ένας πολλαπλασιαστικός παράγοντας για τις διαπεριφερειακές και διεθνείς δικτυώσεις, οι οποίες θα αναδείξουν τις τοπικές ποιότητες της παραγωγής και την τουριστική δυναμική της περιοχής με έναν τρόπο καθοριστικό.

Για όλα αυτά απαιτείται η λειτουργική ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού της, ώστε να μετατοπιστεί το επίκεντρο από τη γεωγραφική διαχείριση στην οικοαναπτυξιακή κατεύθυνση. Οπωσδήποτε προϋποτίθεται ότι πρέπει να γίνει παράλληλα και υπέρβαση μιας πελατειακής τοπικιστικής διαπλοκής που παγιδεύει τους οικοαναπτυξιακούς ορίζοντες.

Ο οικοαναπτυξιακός χαρακτήρας της αυτοδιοίκησης πρέπει να συνοδεύεται από τους κανόνες του μάνατζμεντ και της ποιότητας. Παράλληλα είναι απολύτως αναγκαίο να αναπτυχθεί μια διαδημοτική δυναμική οικοανάπτυξης

και αξιοποίησης ευκαιριών, η οποία θα μεταφέρει το επίκεντρο από την ενδοπεριφερειακή ανταγωνιστικότητα στην δυναμική της **συνεργασίας και των οικονομιών κλίμακας**. Έτσι θα αλλάξει το επίπεδο σχεδιασμού και στρατηγικής και η στρατηγική θα απελευθερωθεί από τις διαχειριστικές καθηλώσεις. Αυτή η αλλαγή επιπέδου σίγουρα θα συμπορευτεί με μεγαλύτερη αυτονομία των δημοτικών επιχειρήσεων από τις διαχειριστικές καθηλώσεις των ΟΤΑ, προς μια πιο επιθετική αξιοποίηση κινήτρων, ευκαιριών, πόρων και περιουσιακών στοιχείων.

Οι πράσινοι λογαριασμοί της αυτοδιοίκησης διαμορφώνονται σε μεγάλο βαθμό από τις πολιτικές των αυτοδιοικήσεων και οι πολιτικές αυτές συνδέονται με τις νοοτροπίες και τους πολιτικούς λογαριασμούς των τοπικών κοινωνιών.

Στις προστατευόμενες περιοχές πρέπει να γίνει από την αρχή φανερό ότι η βιωσιμότητα και της αυτοδιοίκησης και της τοπικής ανάπτυξης συνδέεται με την **μεγέθυνση και την αποδοτικότητα των πράσινων λογαριασμών** προς κάθε κατεύθυνση. Υπάρχει ανάγκη να αναλάβει η αυτοδιοίκηση την πολιτική δέσμευση για διαρκή περιβαλλοντικό προσανατολισμό στον κοινωνικό και οικονομικό προγραμματισμό σε τοπικό επίπεδο. Εξάλλου μια τέτοια εναρμόνιση είναι αναγκαία και μέσα στα πλαίσια των νέων χρηματοδοτικών πολιτικών, των πολιτικών αξιοποίησης πόρων και κινήτρων.

Όμως ο **περιβαλλοντικός προγραμματισμός** είναι διαρκής **για τα δίκτυα κοινής ωφέλειας και για τις υποδομές ποιότητας ζωής** που αποτελούν ευθύνη της αυτοδιοίκησης σε τοπικό επίπεδο όπως οι **ζώνες πρασίνου**, η διαχείριση των θεμάτων ύδρευσης και αποχέτευσης, τα δίκτυα ενέργειας, οι υποδομές για τον τουρισμό κ.ο.κ. Η αυτοδιοίκηση έχει τη δυνατότητα να επενδύσει και να

πραγματοποιήσει έργα υποδομής, να κάνει επενδύσεις στον τομέα της προβολής και γενικότερα επενδύσεις που να αποτελούν ισχυρές μοχλεύσεις για την τοπική ανάπτυξη.

Για όλα αυτά απαιτείται μια εξυγίανση των τακτικών προϋπολογισμών, η δημιουργία αποθεματικών και η αξιοποίηση των υφιστάμενων κινήτρων.

Σημαντικές είναι οι δυνατότητες της αυτοδιοίκησης για την **ανάδυση της τοπικής κοινωνικής οικονομίας** και παράλληλα για την τοπική απασχόληση, καθώς είναι εργαλείο προς τις τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης που επιτρέπουν στην αυτοδιοίκηση να λειτουργήσει επιχειρησιακά στην απασχόληση, να την διασυνδέσει με κατοίκους και **με θεματικά πεδία όπως αυτό του περιβάλλοντος**.

Μια άλλη κατηγορία έμμεσης άντλησης πόρων για τους δήμους συνδέεται με προβλεπόμενες χρηματικές **εισροές από παραγωγικές δράσεις τρίτων** μέσα από το υφιστάμενο νομικό και θεσμικό πλαίσιο, όπως χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των αιολικών πάρκων και των μικρών υδροηλεκτρικών. Είναι ευθύνη των ΟΤΑ να καινοτομήσουν στις προστατευόμενες περιοχές, όπως στην περίπτωση των τοπικών αγορών, των λαϊκών, ώστε να ενισχύσουν τις εμπορικές συναλλαγές για τοπικά προϊόντα, για πιστοποιημένα προϊόντα μέσα από το σχεδιασμό της πολιτικής των λαϊκών. Μπορούν ακόμα μέσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών ή των Κέντρων Υποδοχής Επενδυτών να προωθήσουν την γνώση και τη διασύνδεση για την τοπική πράσινη ανάπτυξη σε συνεργασία με επιμελητήρια, εκπαιδευτικά ιδρύματα και παραγωγικούς φορείς.

Η τοπική αυτοδιοίκηση έχει πολύ μεγάλη δύναμη για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας και για

την εγκατάσταση αντεννών ή παρατηρητηρίων για τις νέες μορφές επιχειρηματικότητας και τις νέες δυναμικές ανάπτυξης. **Συχνά η αυτοδιοίκηση είναι καινοτόμος** και ανοίγει πρώτη τον ορίζοντα μιας επιχειρηματικής δραστηριότητας, **καθώς μπορεί να σηκώσει το κόστος της έναρξης**, που είναι επαχθές για τον ιδιωτικό τομέα, όχι μόνο στην κατεύθυνση της παραγωγικής επένδυσης αλλά και στην κατεύθυνση της καταναλωτικής δαπάνης. Ο δήμος για παράδειγμα του Ρέντη, στη δεύτερη κατηγορία που προαναφέραμε, επιχειρεί να δημιουργήσει ταρτσόκηπους και να διαμορφώσει μια άλλη αισθητική και λειτουργικότητα στο χώρο. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι μια από τις βασικές ευθύνες των δήμων είναι να υιοθετήσουν πράσινες δράσεις και να τις αναπτύξουν υποδειγματικά, ώστε αυτές να μπορέσουν μετά να διαχυθούν ευρύτερα στην ιδιωτική οικονομία και στην παραγωγή και έτσι να προτυποποιήσουν περιβαλλοντικά την παραγωγή και την κατανάλωση. Σημαντική είναι η συνεισφορά στην προσαρμογή του περιβάλλοντος που μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τη συνεργασία των ΟΤΑ με την πολιτική προσαρμογή σε νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο.

Οι δήμοι μπορούν να επηρεάσουν με την πολιτική τους για την **ανακύκλωση**, για την **εξοικονόμηση** πόρων, ενέργειας, νερού, όπως και με τις υποδομές που θα προσφέρουν καταλυτικά στην εφαρμογή εθνικών και περιφερειακών και τοπικών προγραμμάτων για κάθε φυσικό πόρο και για κάθε ειδική πολιτική. Οι δήμοι μπορούν να εστιάσουν δράσεις για το **πράσινο νοικοκυριό** και την **πράσινη γειτονιά** και να είναι κύτταρα ταυτότητας και πολιτιστικής κληρονομιάς σε συνεργασία με την τοπική κοινωνία. Η **συνεργασία δημοτικών επιχειρήσεων με συνεταιριστικές οργανώσεις** ή συμπράξεις είναι συχνά

πολύ αποδοτική και οδηγεί την κοινωνική οικονομία σε αποτελέσματα και κέρδη.

Προτάσεις

Προτείνουμε εδώ:

1) Σε κάθε δήμο να δημιουργηθεί ένα **τοπικό πράσινο ταμείο** και αυτό μπορεί να αναπτυχθεί μέσα από τους μηχανισμούς τήρησης ελέγχων και είσπραξης προστίμων σε περίπτωση που δεν τηρούνται οι περιβαλλοντικοί όροι στις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Το πράσινο ταμείο μπορεί να συνδυαστεί ταυτόχρονα με πιλοτικές δράσεις και με μια δυναμική προσαρμογής στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, έτσι ώστε να ελαχιστοποιηθεί τελικά το περιβαλλοντικό κόστος της περιοχής, των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των καταναλωτικών διαδικασιών.

2) Ιδιαίτερα σημαντική θα ήταν μια **πολιτική χορηγιών** από πλευράς των δήμων, μια πολιτική στήριξης για την βιοποικιλότητα της περιοχής στο εσωτερικό των περιοχών natura.

3) Οι αυτοδιοικήσεις μπορούν **να υιοθετήσουν προστατευόμενες περιοχές**, να πάρουν **πρωτοβουλίες ανάδειξης και προβολής** και έτσι να φέρουν πιο κοντά την τοπική κοινωνία στην προστασία της φύσης, με το δικό τους κύρος.

Κατηγορίες των προγραμμάτων για την αυτοδιοίκηση

Καταρχήν υπάρχουν εθνικά προγράμματα που υφίστανται σε διαφορετικά υπουργεία, όπως για παράδειγμα τα προγράμματα του ΥΠΕΧΩΔΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διαχείριση προστατευόμενων περιοχών μέσα

από το ΕΤΕΡΠΣ. Υπάρχουν τα περιφερειακά προγράμματα συναφή με τους ΟΤΑ και το περιβάλλον, υπάρχουν ακόμα τα τομεακά – επιχειρησιακά, τα προγράμματα ΕΤΠΑ και του Ταμείου Συνοχής και ακόμα υπάρχουν προγράμματα που συνδέονται με διακρατικές συνεργασίες, συνήθως πιλοτικού χαρακτήρα. Σημειώνουμε πως σε ό,τι είπαμε πιο πάνω δεν διαφοροποιείται σημαντικά τίποτα για κανέναν φορέα αυτοδιοίκησης, από τις Κοινότητες και τους Δήμους ως τις Νομαρχίες.

Όροι για την αποτελεσματικότερη δράση της αυτοδιοίκησης για το περιβάλλον

- 1)Ενδοπεριφερειακές και διαπεριφερειακές δικτυώσεις.
- 2)Νομοθετικός εκσυγχρονισμός.
- 3)Αύξηση της περιβαλλοντικής ενεργητικής και παθητικής συνιστώσας του εθνικού προϋπολογισμού.
- 4)Αποκέντρωση πόρων και θεσμών για το περιβάλλον, ώστε η ποιότητα του περιβάλλοντος να αναδειχθεί σε συγκριτικό αναπτυξιακό πλεονέκτημα για τις τοπικές κοινωνίες.
- 5)Πολυμερή σεμινάρια αιρετών και στελεχών.
- 6)Περιβαλλοντικό αριστείο αυτοδιοίκησης.
- 7)Ανάπτυξη αυτοδιοικητικής ευθύνης για το περιβάλλον και την τοπική συναίνεση.
- 8)Διεύρυνση των ανταποδοτικών (υποχρεωτικών, δυνητικών ή εθελοντικών) τελών καθαριότητας (περιβαλλοντικής ερμηνεία της καθαριότητας) – η ποιότητα του περιβάλλοντος ως πεδίου ανταποδοτικότητας.
- 9)Ενεργοποίηση άρθρου 13 ΕΠΤΑ.
- 10)Περιβαλλοντική παραμετροποίηση ΣΑΤΑ.

11)Υιοθέτηση της Διακήρυξης του Άλμποργκ για τη βιώσιμη ανάπτυξη και το βιώσιμο τουρισμό.12)Αναπλάσεις οικισμών και περιοχών πόλεων.13)Πολιτικές και πόροι πρασίνου.14)Διαχείριση περιαστικών δασών.15)Συνδιαχείριση περιοχών natura.16)Δράσεις στο πλαίσιο Urban,Terra,Habbitat κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Κοινωνική Οικονομία και ΜΚΟ

Για το νόημα του εθελοντισμού και την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου:

«Όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο, τα αυτοκίνητα, η τηλεόραση, τα ταξίδια και το σεξ αποτελούν τα κύρια αντικείμενα του σύγχρονου καταναλωτισμού. Αντί λοιπόν να τα θεωρούμε δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου, καλύτερα θα ήταν να τα αποκαλούσαμε παθητικότητα ελεύθερου χρόνου».

Έριχ Φρομ, «Να έχεις ή να είσαι».

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί τον εναλλακτικό τομέα της οικονομίας με βαθιές κοινωνικές ρίζες, συνυφασμένη με την κοινωνία και τις συλλογικότητές της. Στην κοινωνική οικονομία σημαντικός είναι ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) και του εθελοντισμού.

Σε πολλούς τομείς όπως και στον τομέα του περιβάλλοντος η κοινωνική οικονομία έχει υψηλές αποδόσεις, ενώ συμβάλλει αποτελεσματικά και στην απασχόληση και στην πολιτική δυναμική στους τομείς αυτούς.

Α.-Ορισμός και λειτουργία της κοινωνικής οικονομίας

Όπως έχει αναφερθεί και σε άλλα σημεία, η κοινωνική οικονομία αποτελεί τον 3^ο τομέα της οικονομίας μετά από τον ιδιωτικό και τον δημόσιο τομέα. Το φάσμα των επιχειρηματικών φορέων της κοινωνικής οικονομίας είναι αρκετά ευρύ, καθώς μέσα σε αυτόν τον τομέα μπορούν να συμπεριληφθούν φορείς από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις έως τα πανεπιστήμια και τα ινστιτούτα ή ακόμη τις κοινωνικές επιχειρήσεις και τους συνεταιρισμούς.

Κοινωνική Οικονομία είναι η οικονομία που δημιουργείται από δραστηριότητες εθελοντών, ΜΚΟ, κοινωνικών επιχειρήσεων και συνεταιρισμών, συλλογικών φορέων των καταναλωτών, ινστιτούτων και πανεπιστημίων και εν γένει από κοινωνικές δράσεις κοινωνικών συλλογικών προσώπων.

Η διαφορά της από μεν την ιδιωτική οικονομία έγκειται στο ότι αυτή δεν αποβλέπει στο κέρδος και δεν κυριαρχείται από τους ανταγωνιστικούς κανόνες της αγοράς σε αντίθεση με την ιδιωτική, από δε τον δημόσιο τομέα έγκειται στον εθελοντικό και πρωτοβουλιακό κοινωνικό χαρακτήρα της, που είναι ελεύθερος από διοικητικές αγκυλώσεις και πολιτικές ή οικονομικές σκοπιμότητες.

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί πρωταρχικά έναν παράγοντα ισχυρής εν γένει μόχλευσης της οικονομίας και ταυτόχρονα έναν συντελεστή για την τοπική ολοκλήρωση της ανάπτυξης με καθοριστικό ρόλο. Η κοινωνική οικονομία συνεισφέρει ποσοτικά και ποιοτικά στην ανάπτυξη και την απασχόληση, καλύπτοντας αποτελεσματικά και τους τρεις στόχους της Λισσαβώνας, που είναι οι εξής: (α)η κοινωνική συνοχή, (β)η οικονομική ανάπτυξη και (γ)η προστασία του περιβάλλοντος. Μέσα από την κοινωνική οικονομία παράγεται προϊόν με έντονο κοινωνικό χαρακτήρα. Αυτό το προϊόν μπορεί να έχει σχέση με την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος. Επειδή όμως γενικά τα κοινωνικά προϊόντα έχουν μεγάλη κοινωνική αποδοχή, γι' αυτό, όταν αφορούν το περιβάλλον, συντελούν και στην κοινωνική αποδοχή των περιβαλλοντικών πολιτικών.

Η κοινωνική οικονομία αποτελεί εξωτερική οικονομία ή θετική εξωτερική επίδραση και παράγοντα προστιθέμενων αξιών για τον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέ-

α, όταν αυτοί κινούνται στην ίδια κατεύθυνση. Δεν απογράφεται πλήρως μέσα στο λογιστικό κύκλο της παραγωγής ούτε το σύνολο του προϊόντος της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνικής απασχόλησης ούτε ο ιδιαίτερος πολιτικός ρόλος.

Ωστόσο η κοινωνική οικονομία είναι βασικός μετασχηματιστής της ανάπτυξης σε βιώσιμη ανάπτυξη και αποτελεί την καρδιά της διασύνδεσης της κοινωνικής ανάπτυξης και της καταναλωτικής ζήτησης. Με αυτή την σύνδεση η καταναλωτική ζήτηση προσανατολίζεται σε όρους ποιότητας ζωής, υγείας και περιβάλλοντος και αναζητεί πιστοποιημένα προϊόντα. Η κοινωνική οικονομία λοιπόν διαμεσολαβεί μεταξύ παραγωγής και κατανάλωσης και εκφράζει την κοινωνική ζήτηση.

Οι περιβαλλοντικές και οι καταναλωτικές μη κυβερνητικές οργανώσεις διαμόρφωσαν τους αρχικούς πυρήνες κοινωνικής ζήτησης για προϊόντα ποιότητας που σέβονται την υγεία και το περιβάλλον.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε τα τέσσερα μοντέλα κοινωνικής οικονομίας: 1)το Σκανδιναβικό μοντέλο, που αποτελεί ένα μοντέλο υποστηριζόμενο από τον δημόσιο τομέα αλλά και με ισχυρές εθελοντικές δράσεις και αξίες, 2)το Αγγλοσαξονικό που λειτουργεί διαμεσολαβητικά, 3)το Ρηνανικό και 4)το Μεσογειακό. Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν έναν έντονο αναπτυξιακό χαρακτήρα και ρόλο για την κοινωνική οικονομία στην περίπτωση του Ρηνανικού αλλά και του Μεσογειακού.

Β.-Προβλήματα της κοινωνικής οικονομίας

Πρέπει εδώ να σημειώσουμε και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνική οικονομία. Αυτά τα προβλήματα ενδεικτικά είναι τα εξής:

1)Ανεπάρκεια πόρων και υποδομών.

2)Ανεπάρκεια δικτυώσεων.

3)Ανεπάρκεια επιχειρησιακής δυναμικής.

Αυτά τα προβλήματα όμως έχουν σαν αποτέλεσμα να είναι ανεπαρκής η κοινωνική οικονομία στον ρόλο της για την βιώσιμη ανάπτυξη.

Είναι προβλήματα εξωγενή, που προέρχονται από το οικονομικό και θεσμικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η κοινωνική οικονομία. Για παράδειγμα μερικά από τα προβλήματα αυτά οφείλονται στην απουσία ανάδειξης του ρόλου της κοινωνικής οικονομίας και στην αδυναμία της κοινωνικής οικονομίας να προσελκύσει νέο ανθρώπινο δυναμικό και να γίνει πεδίο καινοτομίας ιδεών και δράσεων.

Προτείνουμε: 1)Να γίνει **κατάρτιση** του στελεχιακού δυναμικού της κοινής κοινωνικής οικονομίας. Αυτό αφορά κυρίως τις μη κυβερνητικές οργανώσεις. Η κατάρτιση αυτή πρέπει να γίνει μέσα από ειδικά προγράμματα. Παράλληλα υπάρχουν εκκρεμότητες, ασφαλιστικές, φορολογικές και άλλες, σχετικές με το θεσμικό καθεστώς του εθελοντισμού και της κοινωνικής απασχόλησης.

2)Να δημιουργηθεί ένα **Ταμείο Αλληλοβοήθειας**, ένα επενδυτικό ταμείο της κοινωνικής οικονομίας, το οποίο θα έρθει να συμπληρώσει τους χορηγικούς πόρους που διασυνδέουν την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων και του ιδιωτικού τομέα με την κοινωνική οικονομία.

Η κοινωνική οικονομία μεταξύ των άλλων χρειάζεται κατάρτιση και **τεχνική** βοήθεια για την διεύρυνση της συμμετοχής της σε ευρωπαϊκούς πόρους και εθνικούς πόρους και διεθνή προγράμματα δράσης και παράλληλα χρειάζεται την **συνδρομή** του δημόσιου τομέα και της πο-

λιτικής, ώστε να αναπτύξει περισσότερο τις εσωτερικές της δικτυώσεις και να αφομοιώσει εμπειρίες από το εξωτερικό τον διεθνή χώρο και κυρίως τον ευρωπαϊκό.

Γ.-Κοινωνική οικονομία και μη κυβερνητικές οργανώσεις

Θα εστιάσουμε ιδιαίτερα τώρα στην περίπτωση των μη κυβερνητικών οργανώσεων και ιδιαίτερα των περιβαλλοντικών ή οικολογικών οργανώσεων. Οι περιβαλλοντικές ή οικολογικές οργανώσεις αποτελούν την αιχμή του δόρατος για την ευαισθητοποίηση, την ενημέρωση και την ενεργοποίηση της κοινωνίας σε τοπική ή εθνική διάσταση σε θέματα περιβάλλοντος.

Είναι σε πολλές περιπτώσεις εξειδικευμένες στα πεδία της δράσης τους, παρακολουθούν τα θεματικά πεδία της βιώσιμης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, διαθέτουν δυναμική αμεσότητας και ταυτόχρονα λειτουργούν σε πολλές περιπτώσεις με θεσμικό ρόλο στα όργανα της διαβούλευσης και παρακολούθησης σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Μέσα από αυτή την ιδιαιτερότητα τόσο της εξειδίκευσης όσο και της τοπικότητας της δικτύωσης των μη κυβερνητικών οργανώσεων, η πράσινη επιχειρηματικότητα εκφράζεται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας με δράσεις ιδιαίτερα αποτελεσματικές και λειτουργικές για την προστασία της φύσης και την βιώσιμη ανάπτυξη.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν να είναι σύμβουλοι σε κάποιες όψεις της πράσινης επιχειρηματικότητας, του ιδιωτικού, του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Μπορούν ακόμη να είναι εταίροι σε δράσεις, καθώς συνήθως αξιοποιούν αποτελεσματικά τους πόρους από τις χορηγίες και τις συνδρομές. Παράλ-

ληλα έχουν την δυνατότητα της συμμετοχής σε προγράμματα όπως το **Life** ή σε δραστηριότητες που χρηματοδοτούνται από το **ΕΤΕΡΠΣ**, ενώ είναι δυνατή η πρόσβαση και σε κοινοτικές πρωτοβουλίες όπως η **Equal**. Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο των διακρατικών συνεργασιών της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις υλοποιούν δράσεις με ισχυρές προστιθέμενες αξίες, διαμορφώνουν ένα θετικό περιβάλλον για την πράσινη επιχειρηματικότητα και συνθήκες για την απασχόληση στα πράσινα επαγγέλματα. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις συνεργάζονται επίσης σε προγράμματα κατάρτισης και συμμετέχουν ακόμη σε εταιρικά σχήματα στο εθνικό ή το περιφερειακό και τοπικό σκέλος, όπως στην περίπτωση των τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης.

Παρ' όλα αυτά υπάρχουν δύο σοβαρά ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν στον τομέα των μη κυβερνητικών οργανώσεων:

1) Η **γραφειοκρατική ανάπτυξη**, η οποία πρέπει να περιορισθεί. Αυτό το πρόβλημα είναι ένα γενικότερο πρόβλημα στις αναπτυσσόμενες οικονομικές μονάδες, καθώς αυξάνει το λειτουργικό κόστος και την λειτουργική δαπάνη για την συντήρηση και την, επιχειρησιακή και οικονομική, βιωσιμότητα των οργανισμών αυτών.

Η αναλογία μεταξύ λειτουργικών εξόδων και παραγόμενου έργου στην κατεύθυνση του στόχου και του σκοπού πρέπει να ενισχύεται στην κατεύθυνση του σκοπού και του έργου. Η ικανοποίηση αυτού του στόχου δεν σημαίνει σμίκρυνση των ΜΚΟ.

2) Η ανάγκη για **διεύρυνση των ορίων της διαβούλευσης** και για θεσμική κατοχύρωσή της μέσα στο πλαίσιο του πολυμερούς σχήματος για την βιώσιμη ανάπτυξη και την τοπική δράση 21. Παράλληλα μέσα σε αυτή τη διαβούλευση οι μη κυβερνητικές οργανώσεις πρέπει

και μπορούν να είναι θεματοφύλακες διάχυσης πληροφορίας, περιορισμού των αποκλεισμών και ενός πνεύματος συνεργασίας και αμοιβαιότητας, ώστε να τεκμηριώνουν τον ποιοτικό χαρακτήρα τους μέσα στην δημοκρατική κοινωνία τοπικά, περιφερειακά, εθνικά και ευρωπαϊκά.

[Πρόταση:] Με πρωτοβουλία των ΠΜΚΟ και των ΔΦ να δημιουργηθεί ένα ανοικτό **Ισηγορικό Εθνικό Δίκτυο Κοινωνικής Οικονομίας για το Περιβάλλον** με την επωνυμία «Δευκαλίων» και με προοπτικές διεθνούς ανταλλαγής εμπειριών και δικτύωσης. Αντίστοιχες δράσεις μπορούν να εστιασθούν τοπικά κυρίως στις Π.Π.

Ουσιαστικά η κατάκτηση της αξιοπιστίας συνδέεται και με τον κύκλο ζωής των οργανώσεων αυτών τόσο στο σχήμα της κοινωνικής οικονομίας όσο και στην γενικότερη λειτουργικότητα τους για το περιβάλλον και τις αξίες του ή για την κοινωνία των πολιτών και του εθελοντισμού.

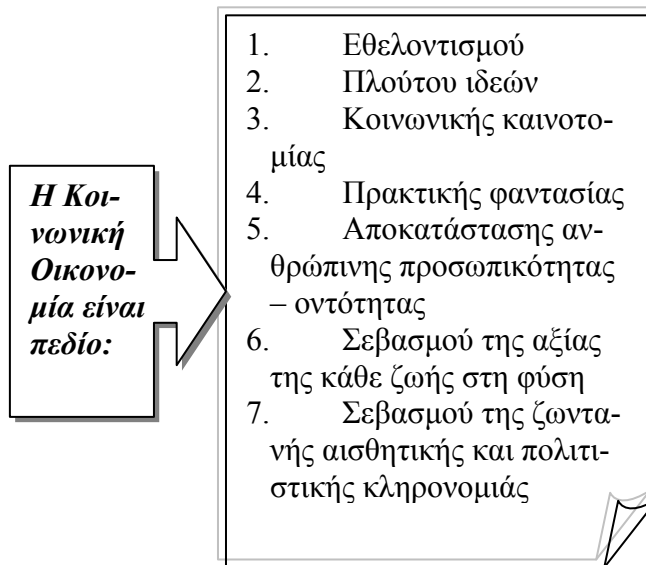
Στο πνεύμα των μη κυβερνητικών οργανώσεων κυριαρχεί η προσφορά του έργου χωρίς γραφειοκρατικές προϋποθέσεις, με όρους βέβαια συνυφασμένους με τη γνώση και την δημιουργική επάρκεια.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι μεταξύ των άλλων οι διοργανωτές της κοινωνικής ζήτησης για τα προϊόντα της πράσινης επιχειρηματικότητας και για την θεσμική εξέλιξη γύρω από την προστασία και την διαχείριση του περιβάλλοντος.

Υπό αυτό το πρίσμα ο ρόλος τους είναι εξαιρετικά κρίσιμος και καθοριστικός για την πρόοδο και την διάχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας και για την «συμφωνία τιμών» της κοινωνίας σχετικά με τους ιδιαίτερους όρους και την αειφορική αμοιβή των παραγωγικών συντελεστών.

Οι παραγωγοί πράσινων προϊόντων δεν θα βρουν καλύτερους συμμάχους από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς οι τελευταίες έχουν δώσει έμφαση στο γεγονός ότι τα πράσινα προϊόντα πρέπει να τύχουν μιας καλύτερης μοίρας και να αποκτήσουν ένα μεγαλύτερο και αποτελεσματικότερο μερίδιο στην αγορά, αμείβοντας εκείνους που τα παράγουν και αποζημιώνοντας βέβαια τους καταναλωτές με την ποιότητα και την χρηστικότητα τους.

Κοινωνική οικονομία - Πίνακες

Κοινωνικό κεφάλαιο & Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

Το κοινωνικό κεφάλαιο μπορεί να είναι Χρηματικό και μη Χρηματικό.

Το χρηματικό Κοινωνικό Κεφάλαιο μπορεί να συνδέεται με Χρηματοπιστωτικούς θεσμούς (Κοινωνικά Ταμεία Αλληλοβοήθειας και Δράσεις τους, Κοινωνικά Τραπεζικά, Ασφαλιστικά και Χρηματιστηριακά προϊόντα. Κεφάλαια, Κοινωνικών και Περιβαλλοντικών Επενδύσεων, ειδικά Αμοιβαία Κεφάλαια), ή να είναι συνυφασμένο με το κύκλο της ίδιας της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και οικονομίας.

Το χρηματικό κοινωνικό κεφάλαιο συνδέεται και με τις μη εμπορεύσιμες αλληλεξαρτήσεις. Το κοινωνικό κεφάλαιο μαζί με τις Οικονομίες κλίμακας λειτουργεί σαν πεδίο επώασης της καινοτομίας.

Μέσα στην κοινωνική οικονομία το Κοινωνικό Κεφάλαιο θεωρείται όχι μόνο από την εναλλακτική οικονομική θεώρηση αλλά και τη συμβατική σαν διαρθρωτικό συλλογικό πλεόνασμα.

**Εργαλεία Εναλλακτικής &
Κοινωνικής Οικονομίας**

1. τοπικοί λογαριασμοί αλληλοβοήθειας
2. τοπικοί λογαριασμοί εθελοντισμού και ΜΚΟ
3. αμοιβαία κεφάλαια & leasing κοινωνικής οικονομίας
4. τράπεζες & δίκτυα δωρεάς προϊόντων & υπηρεσιών (π.χ. ρούχα για άστεγους, ανάκτηση προϊόντων & επαναχρησιμοποίησή τους κλπ).
5. τράπεζες κοινωνικής οικονομίας
6. δίκτυα καταστημάτων ηθικού – δικαίου, δεοντολογικού τοπικού εμπορίου
7. κοινωνικές πιστοποιήσεις παραγωγής, εμπορίου, μεταποίησης και υπηρεσιών, πιστοποίησης κοινωνικά υπεύθυνων επιχειρήσεων, κοινωνική αριστεία
8. φορολογικά & ασφαλιστικά κίνητρα για τον εθελοντισμό, την εργασία, την παραγωγή και την διακίνηση του προϊόντος

9. τοπικό σύστημα κοινωνικής εργασίας, παραγωγής και κατανάλωσης προϊόντος. Το σύστημα αυτό ενισχύει τους τοπικούς κύκλους παραγωγής και κυκλοφορίας των προϊόντων και τους τοπικούς κύκλους κοινωνικής αλληλεγγύης. Αυτό το σύστημα μπορεί να έχει διαβαθμίσεις. Η ολοκληρωμένη του μορφή ως εναλλακτική τοπική εκούσια ακεραιότητα απέναντι στις παγκοσμιοποιημένες αγορές πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- α. Τοπικό σύμφωνο ποιότητας
 - β. Τοπικό σύμφωνο απασχόλησης και ανάπτυξης
 - γ. Τοπική εταιρική κοινωνική & περιβαλλοντική ευθύνη
 - δ. Ολοκληρωμένη τοπική δικτύωση και διαβούλευση βιώσιμης ανάπτυξης με τους όρους της συστημικής ανάδειξης και ανάπτυξης της τοπικής ταυτότητας.
10. Ανοικτή Αγορά Χορηγείων, (μια πρόκληση για την ανταγωνιστικότητα των ΜΚΟ).
11. δίκτυα καταναλωτών που διέπονται από την καλή θέληση, το πνεύμα αλληλεγγύης και μερισμού – τα δίκτυα αυτά αποδέχονται και στηρίζουν τις συμφωνίες τιμής του ηθικού εμπορίου.

12. εθελοντικές συμφωνίες τιμής που στηρίζουν την ποιότητα και συνεισφέρουν στην άρση των αποκλεισμών από την αγορά, ενώ σχηματίζουν πόρους στήριξης της ανάπτυξης του τόπου παραγωγής των προϊόντων με ενσωματωμένη στην τιμή την αναπτυξιακή και την αναδιανεμητική εισφορά. Οι εθελοντικές συμφωνίες τιμής λειτουργούν στη βάση των αρχών του μερισμού.
13. ετικέτες ηθικής & διαφάνειας στα προϊόντα, πιστοποιημένες
14. εκπαίδευση για κοινωνική επιχειρηματικότητα, (πχ αλληλοδιδασκτική).
15. κοινωνικός λογιστικός και φορολογικός εκσυγχρονισμός (π.χ. Αγγλικό μοντέλο).
16. πρωτοβουλίες κοινωνικής άρσης της ανέχειας, κοινωνική άρση του οικονομικού αποκλεισμού, της φτώχειας με συστήματα ανταλλακτικά εργασιών – υπηρεσιών και προϊόντων στο κοινωνικό σύστημα αναγκών και διαθεσιμότητων της καθημερινής ζωής.
17. ανάπτυξη της τηλε-εργασίας με ταυτόχρονες πολιτικές περιορισμού των κινδύνων και των προβλημάτων της τηλε-εργασίας.

18. δημιουργία δικτύων, δευτεροβάθμιων, τριτοβάθμιων και διεπαγγελματικών οργανώσεων της κοινωνικής οικονομίας
19. εντοπισμός και αξιοποίηση ευκαιριών αμφίδρομου οφέλους, παράλληλα με την εγκατάσταση εθελοντικών συστημάτων – ή συστημάτων τύπου II.
- (Στο βιβλίο «πράσινη οικονομία και κοινωνία και πολίτης» θα απαριθμήσουμε αυτά τα συστήματα ως τύπου III).

Κοινωνικό Τοπικό Σύστημα Απασχόλησης & Επιχειρηματικότητας

Βήματα

1. Απογραφή ανέργων και ασθενών κοινωνικοοικονομικά ομάδων
2. Κατηγοριοποίηση
3. Οργάνωση σε ομάδες
4. Δημιουργία Γραφείου συλλογικής Επικοινωνίας, αλληλογνωριμίας και Πληροφόρησης
5. Αλληλογνωριμία & Συναντήσεις ιδεών, (1^{ος} κύκλος συζήτησης)
6. Παρουσίαση οικονομικών εργαλείων, κινήτρων και ευκαιριών.
7. Απογραφή ζήτησης θέσεων εργασίας και Επιχειρηματικών Προϊόντων

8. Συζητήσεις διασύνδεσης ιδεών εργαλείων, κινήτρων Επιχειρηματικών Ευκαιριών και θέσεων εργασίας (2^{ος} κύκλος συζήτησης)
9. Καταγραφή σύγχρονων αναγκών για υπηρεσίες που δεν καλύπτονται από υφιστάμενες δράσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα – υπηρεσίες που αδυνατούν να παραχθούν λόγω έλλειψης ευελιξίας του δημόσιου τομέα και ενδιαφέροντος του ιδιωτικού (Αλληλοδιδασκτικές υπηρεσίες, οικιακές εξυπηρετήσεις, βοηθητικές υπηρεσίες σε ειδικές κατηγορίες, προσφορά υπηρεσιών εξειδικευμένων με άμεση ανταλλαγματική βάση-αμοιβαιότητα κτλ).
10. Σενάριο διασύνδεσης ανέργων με επιχειρήσεις και κοινωνικές υπηρεσίες, βασισμένο στην τοπική αναγνωρισιμότητα των ανέργων και την κατηγοριοποίηση σε θεματικές και ειδικές ομάδες (π.χ. άστεγοι, προερχόμενοι από φτωχές περιοχές και γειτονιές κτλ).
11. Ίδρυση Φορέα Τόπου II, Φορέα Προώθησης Εθελοντικών Συμφωνιών για την προώθηση της απασχόλησης, της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
12. Εργαλεία και διάρθρωση του Φορέα των Εθελοντικών Συμφωνιών:
 - 1^ο. *Συστημική ανάλυση και ανάδειξη τοπικότητας και ταυτότητας.*
 - 2^ο. *Ανάλυση αναπτυξιακών παραμέτρων υπό το καθεστώς πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, ευκαιριών, απειλών (SWOT ανάλυση).*
 - 3^ο. *Φορέας διαβούλευσης για την απασχόληση και την βιώσιμη ανάπτυξη.*
 - 4^ο. *Τοπικό παρατηρητήριο απασχόλησης και βιώσιμης ανάπτυξης συνυφασμένο για οικονομικές κλίμακας με τον προηγούμενο φορέα.*
 - 5^ο. *Διάλογος με την κοινωνία και κοινωνικές συνάψεις πληροφόρησης.*

6°. Τοπικές συμφωνίες αγοράς (π.χ. Τοπικού Συμφώνου Ποιότητας κ.α.) και Τοπικά σύμφωνα ανταλλαγών (μη χρηματικά ή χρηματικά και καθορισμός κοινωνικών μονάδων εργασίας και προϊόντων) και τοπικό δίκτυο ηθικού – δίκαιου ή κοινωνικού Εμπορίου.

7°. Δέσμες ενδεικτικών ιδεών.

8°. Δημιουργία εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος κοινωνικής και οργανωτικής καινοτομίας – Κοινωνική Θερμοκοιτίδα ώστε να ξεπεραστεί η αμηχανία και η δυστοκία της αφετηρίας για την κοινωνική επιχειρηματικότητα.

9°. Αξιοποίηση εγκαταλελειμμένων χώρων και υποδομών, γηπέδων, κτιρίων και εξοπλισμών.

10°. Διαβούλευση και συναφείς επιμορφωτικές δράσεις στις επιχειρήσεις.

11°. Δράσεις κοινωνικής διαμόρφωσης της αγοράς της ποιότητας και της ζήτησης - ανάπτυξη κοινωνικής ζήτησης.

12°. Δημιουργία Κοινωνικής Επιχείρησης Προώθησης της Τοπικής Ποιότητας, Καινοτομίας και Ευθύνης. Η κοινωνική επιχείρηση αυτή θα λειτουργήσει ως cluster καινοτομίας και σύνθεσης που θα λειτουργήσει πυρηνικά και θα εξακτινωθεί σε άλλες μορφές και κατηγορίες κοινωνικών επιχειρήσεων (π.χ. ένα πράσινο Super Market ή ένα Δίκτυο υπηρεσιών εθελοντισμού).

13°. Συνεταιριστική οργάνωση πχ τσιγγάνων ή αστέγων που ασχολούνται με την ανάκτηση & την ανακύκλωση.

14°. Δικτύωση με δράσεις διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας & ανταλλαγή εμπειριών π.χ. στην βάση περιβαλλοντικών ζητημάτων όπως στο «Βαλκανικό Δίκτυο της Οικολογικής Κίνησης Δράμας» (BEN.)

✓ Ο Φορέας ή οι Φορείς που πρέπει να δημιουργηθούν πρέπει να έχουν πρωτοστάτες την αυτοδιοίκηση, τους Συνεταιρισμούς, τα Επιμελητήρια και τις ΜΚΟ. Προοπτικά ο Φορέας αυτός μπορεί να μετασχηματισθεί και σε Επιμελητήριο Κοινωνικής Οικονομίας.

✓ Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις πρέπει και μπορούν να ακολουθούν τον οδικό χάρτη των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα για την αγορά. Δηλαδή πρέπει να βασιστούν και να αξιοποιήσουν τις κοινωνικές έρευνες αγοράς και τα άλλα εργαλεία διάγνωση και αξιοποίηση ευκαιριών.

Πεδία δράσης των ΜΚΟ για περιβαλλοντικό εθελοντισμό και κοινωνικό επιχειρείν για το περιβάλλον

- 1) Πολιτική προστασία-πρόληψη και ανθρωπιστική αντιμετώπιση περιβαλλοντικών καταστροφών.
- 2) Δημοσιότητα, ευαισθητοποίηση, ενημέρωση, προσέλκυση εθελοντών.
- 3) Περιβαλλοντική εκπαίδευση και διάχυση πληροφόρησης.
- 4) Συμμετοχή σε όργανα ελέγχου, λήψης αποφάσεως και έκφρασης γνώμης.
- 5) Monitoring-επιστημονική παρακολούθηση, συλλογή στοιχείων και έρευνα.
- 6) Λειτουργική στήριξη φορέων και υπηρεσιών.

- 7)Ανάταξη οικοσυστημάτων, αναδασώσεις, απελευθέρωση ζώων και πουλιών, καθαρισμός της φύσης από απορρίμματα κτλ.
- 8)Προστασία και διαχείριση πολιτιστικών μνημείων, πολιτιστικής κληρονομιάς και κοινωνικού περιβάλλοντος
- 9)α.Προστασία και περίθαλψη της βιοποικιλότητας και
β.-Προστασία των αδέσποτων και εν γένει όλων των ζώων (εργασίας, αναπαραγωγικών, οικόσιτων κτλ).
- 10)Διαχείριση και συντήρηση τοπίου και υποδομών θέσεων θέας.
- 11)Φύλαξη ευαίσθητων περιοχών και ενημέρωση αρχών.
- 12)Οικοξενάγηση.
- 13)Άλλες οικοδραστηριότητες (ακτιβισμοί κτλ.).
- 14)Συμμετοχή σε προγράμματα και φορείς και συστήματα διαχείρισης απορριμμάτων, εξοικονόμησης νερού, ενέργειας κτλ., εξορθολογισμού της κατανάλωσης κ.ά.
- 15)Διεθνής αναπτυξιακή, ανθρωπιστική και περιβαλλοντική βοήθεια.
- 16)Χορηγίες.
- 17)Καλλιτεχνικές προβολές και οργάνωση εκδηλώσεων στήριξης.
- 18)Νομική και επιστημονική συνδρομή για το περιβάλλον.
- 19)Αξιοποίηση απαξιωμένων χώρων, κτιριακών υποδομών και τεχνολογιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10**Επιχειρηματικές κατηγορίες και ιδιωτικός τομέας**

Η πράσινη επιχειρηματικότητα κινείται σ' ένα ευρύτατο φάσμα σ' όλους τους τομείς της παραγωγής και βρίσκεται σε πλήρη αντιστοίχιση με την συμβατική επιχειρηματικότητα, καθώς το περιβάλλον πια αποτελεί μια διαρκή ανοικτή πρόκληση για το σύνολο του ιδιωτικού τομέα.

Γενικά

Οι συντελεστές παραγωγής, που πρέπει να αξιοποιήσει η πράσινη επιχειρηματικότητα, είναι αμιγώς και πολύπλευρα συνδεδεμένοι με την ίδια τη φύση ως φύση και όχι μόνον ως συντελεστή παραγωγής που είναι χρήσιμος μόνον όταν υφίσταται παραγωγικό μετασχηματισμό.

Στην περίπτωση αυτή υπάρχει μια ιδιαιτερότητα, καθώς συντελεστές παραγωγής είναι η **φύση**, η **εργασία**, το **κεφάλαιο** και η **επιχειρηματικότητα**. Εδώ η φύση επανέρχεται και σαν ένα μέρος του κεφαλαίου, ενώ περιορίζεται ο ρόλος της οποιασδήποτε μετασχηματιστικής παρέμβασης σ' αυτήν.

Σημαντικός είναι ο ρόλος της **πληροφορίας**, επειδή οι πληροφορίες εξειδικεύονται ανάλογα με την κατηγορία και τον τομέα της επιχειρηματικής δραστηριότητας (πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή, τεταρτογενή). Η εξειδίκευση αυτή αφορά τόσο την οργάνωση και τη διοίκηση όσο και την κατάρτιση. Η κατάρτιση πρέπει να προηγείται και να λειτουργεί σαν παράγοντας εξελισσιμότητας της επιχειρηματικότητας και του πεδίου ανάπτυξής της.

Οι τομείς της οικοεπιχειρηματικής δραστηριότητας

Α.- Εδώ προσεγγίζουμε την πρωτογενή παραγωγή των πράσινων επιχειρήσεων. Στον **πρωτογενή τομέα** παραγωγής περιλαμβάνονται ενδεικτικά τα εξής:

- 1) Η **βιολογική γεωργία**.
- 2) Η **βιολογική κτηνοτροφία**.
- 3) Η **αειφορική διαχείριση δασών**.
- 4) Η **αειφορική αλιεία**.
- 5) Η σχεδιασμένη **αποκατάσταση** των μεταλλευτικών χώρων.
- 6) Η **βιολογική μελισσοκομία**.
- 7) Η **διαχείριση της βιοποικιλότητας** στην αποκατάσταση αυτής και την δραστηριότητα ανάκτησης της φύσης και της βιοποικιλότητας.
- 8) **Παρεμβάσεις**, που συνδέονται για παράδειγμα με την βιολογική και οικολογική καταπολέμηση παραγόντων όχλησης του ανθρώπου ή με τη διαχείριση των οικοσυστημάτων. Ως παράγοντες όχλησης μπορούμε να αναφέρουμε τα κουνούπια ή τους ποντικούς και ως δράση αντιστάθμισης τη βιολογική καταπολέμηση των κουνουπιών.
- 9) Η **οικογλυπτική** ή η δημιουργία μνημείων φύσης με τα υλικά της φύσης και τους τρόπους της, όπως την έχει αναδείξει εξαιρετικά ο Andy Goldsworthy (βλέπε κινηματογραφική ταινία μεγάλου μήκους με τίτλο: “Rivers and tides”, 3^ο Φεστιβάλ του Ecocinema). Αυτή η κατηγορία είναι συναφής και με τον δευτερογενή τομέα.
- 10) **Διαχείριση τοπίου**, αστικού και περιαστικού πρασίνου, αγροκτημάτων πόλης κτλ.

Σίγουρα μπορούμε να διαιρέσουμε περαιτέρω και κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες, όπως για παράδειγμα στη βιολογική γεωργία μπορούμε να μιλήσουμε για βιο-

λογική αμπελουργία, βιολογική ελαιοπαραγωγή, βιολογικές απαιτήσεις καλλιέργειας, βιολογικές καλλιέργειες οπωροκηπευτικών κτλ.

Β.- Στον **δευτερογενή τομέα** περιλαμβάνονται ενδεικτικά επιχειρήσεις που συνδέονται με:

1)Τη **διατροφή** με οικολογικά ή βιολογικά προϊόντα ή προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας.

2)**Ποτά** αντιστοίχως.

3)**Υφαντά**, που συνδέονται με την παραδοσιακή δημιουργία και με ανάλογα υλικά φιλικά για την υγεία και το περιβάλλον. (Σημειώνουμε και για την κατηγορία αυτή και για άλλες τη δυνατότητα ειδικής πιστοποίησης των παραδοσιακών χειροτεχνικών προϊόντων, όπως πήλινα κ.ά.).

4)Είδη **ένδυσης και υπόδησης**.

5)Κλάδους που δημιουργούν φιλικές προς το περιβάλλον **οικοσυσκευές**.

6)Κλάδους **κατασκευής βιοκλιματικών** και φιλικών με το περιβάλλον οικιών.

7)Την **αιιφορική παραγωγή ενέργειας**.

8)Την παραγωγή **προϊόντων συσκευασίας** με υλικά φιλικά προς το περιβάλλον και εύκολα ανακυκλούμενα ή αποσυντιθέμενα.

9)Τα **αιιφορικά οχήματα** συγκοινωνίας και με-ταφοράς.

10)Τις **βιομηχανικές επεξεργασίες** λυμάτων, α-ποβλήτων.

11)Την **ανακύκλωση απορριμμάτων**.

12)Τη **βιομηχανική εφαρμογή τεχνολογιών** αποκατάστασης του περιβάλλοντος ή ελαχιστοποίησης των επιπτώσεων της παραγωγικής και καταναλωτικής διαδικασίας, που είναι ένας τομέας βαριάς βιομηχανίας για το περιβάλλον.

Σημείωση: Κάποιες κατηγορίες αναδεικνύουν εντονότερα τη συνάφεια πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα τόσο περιβαλλοντικά όσο και στην οικονομική καταχώρησή τους. Έτσι διαφαίνεται ως σχετικά προσδιοριστικό το όριο μεταξύ των δύο τομέων.

Γ.- Στον **τρίτογενή τομέα** περιλαμβάνονται ενδεικτικά:

1) Το **εμπόριο** των πράσινων προϊόντων.

2) Οι «πράσινες» **μεταφορές**, που λειτουργούν σαν διαμεσολαβητικές δράσεις μεταξύ παραγωγής (πρωτογενούς και δευτερογενούς) και κατανάλωσης.

Δ.- Στον **τεταρτογενή τομέα** παραγωγής, που είναι νέος και αποσπασμένος πλέον από τον τρίτογενή τομέα, ενδεικτικά περιλαμβάνονται:

1) **Χρηματοδοτικές και ασφαλιστικές** δραστηριότητες. Εδώ περιλαμβάνονται νέα προϊόντα, τραπεζικά ή ασφαλιστικά, συνδεδεμένα με την ποιότητα του περιβάλλοντος, την προστασία της υγείας και με την υποστήριξη προϊόντων της κοινωνικής οικονομίας και των μη κυβερνητικών οργανώσεων. Στο μέλλον ελπίζουμε ότι θα υποστηρίζονται και οι διαχειριστικοί φορείς. Σ' αυτή την περίπτωση δεν αναφερόμαστε απλώς στις χορηγίες, αλλά και στις δυνατότητες διαμόρφωσης εργαλείων του τραπεζικού και ασφαλιστικού τομέα.

2) Οι **επιχειρήσεις των επικοινωνιών, των διοργανώσεων και της κοινωνίας της πληροφορίας**. Αυτές παίζουν ένα σημαντικό ρόλο και μέσα σ' αυτές περιλαμβάνονται ειδικότερα μεταξύ άλλων: (α) οι υπηρεσίες προβολής και δικτύωσης, (β) ο τουριστικός και πολιτιστικός τομέας της επιχειρηματικότητας που έχει μια ιδιαίτερη σχέση με το περιβάλλον μέσα από τον αειφορικό εναλλακτικό και οικολογικό τουρισμό και μέσα από την πολιτιστι-

κή παράδοση και κληρονομιά όπως επίσης (γ)το πλαίσιο των οικοπολιτιστικών εκδηλώσεων, (δ)των συνεδρίων και (ε)των διαφορετικών δράσεων ευαισθητοποίησης.

3)Η **δημόσια διοίκηση** ως ένας βραχίονας διαμόρφωσης θεσμικού περιβάλλοντος αλλά και δυναμικής για τη διασύνδεση περιβάλλοντος και οικονομίας. Εδώ η δημόσια διοίκηση χρησιμοποιεί εργαλεία για την προστασία του περιβάλλοντος, την υγεία και την εκπαίδευση, καθώς επίσης και ανάλογες υπηρεσίες που υλοποιούν προγράμματα και θεσμοθετημένες δράσεις και επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, όπως είναι τα ΚΕΚ κτλ.

4)**Δράσεις διασύνδεσης και πιστοποίησης** του τομέα. Η διασύνδεση, για παράδειγμα της δευτερογενούς παραγωγής μέσα από τα ISO και κυρίως το 14000, μέσα από τα συστήματα ολικής ποιότητας, μέσα από τις διαδικασίες πιστοποίησης στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής αλλά και της ίδιας της τριτογενούς και τεταρτογενούς παραγωγής, δημιουργεί ένα άλλο πεδίο πράσινης επιχειρηματικότητας. Αυτό το πεδίο διασυνδέει όλους τους τομείς και διαμορφώνει ένα πολυμερές σύστημα προσαρμογής της παραγωγής και της κατανάλωσης στις περιβαλλοντικές ανάγκες και απαιτήσεις.

Η πιστοποίηση μπορεί να συνδεθεί με το marketing, όμως σε αντίθεση με τη στρατηγική του marketing είναι δεσμευτική στους όρους της και συνεπώς προσδίδει στο πιστοποιούμενο τη μέγιστη εγκυρότητα για την αγορά.

5)Οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών οργάνωσης, διοίκησης και αγοράς (**management**) και **marketing**. Αυτές είναι επιχειρήσεις που λειτουργούν κατά ένα μέρος με έναν τρόπο όμοιο με τον παραπάνω, αλλά δεν ταυτίζονται με τις δράσεις διασύνδεσης και πιστοποίησης.

Σ' αυτό το μοντέλο επιχειρήσεων λειτουργεί μια πολυμερής παρακολούθηση και οι δείκτες συνδέονται με

την επιχειρηματική συμπεριφορά στο κοινωνικό και στο φυσικό περιβάλλον. Αυτό αποτελεί μία ομοιότητα με το προηγούμενο μοντέλο της διασύνδεσης και πιστοποίησης, με τη διαφορά όμως ότι εδώ διασυνδέονται και προωθούνται διαφορετικά πράγματα από ό,τι σ' εκείνο. Αυτή η λειτουργία δημιουργεί έναν ολιστικό προσανατολισμό των παραγωγικών τομέων, φιλικό προς το περιβάλλον και το αίτημα της κοινωνικής συνοχής. Αυτού του είδους οι διαδικασίες αναδεικνύουν την πληροφορία τόσο σαν επιχειρησιακό όσο και σαν διευθυντικό πόρο.

Το management των πληροφοριακών πόρων στην πράσινη επιχειρηματικότητα είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε σχέση και με αντικείμενο ή το προϊόν της επιχείρησης αλλά και σε σχέση με την χρηματοδότηση και τη διάθεση του προϊόντος. Μέσα από αυτή την ανάγκη της πληροφόρησης πιστεύουμε ότι θα δημιουργηθούν στο μέλλον ισχυρά **γραφεία διασύνδεσης** στις προστατευόμενες περιοχές, διασύνδεσης για την απασχόληση και παροχής πληροφοριών για την πράσινη επιχειρηματικότητα. Αυτά τα γραφεία διασύνδεσης θα λειτουργούν και σαν γραφεία διασύνδεσης του παραγωγού με τον καταναλωτή και το κοινό.

Ο ρόλος τέτοιων υπηρεσιών προορίζεται να εξακτινώσει την πράσινη επιχειρηματικότητα και την περιβαλλοντική προσαρμογή της οικονομικής δραστηριότητας στο σύνολο της επικράτειας και όχι μόνο στο δίκτυο των περιοχών natura.

Αξίζει εδώ να σημειώσουμε πως για τις περισσότερες από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες πρέπει να επιδιωχθούν οικονομίες κλίμακας και θετικό εξωτερικό περιβάλλον.

Ιδέες για πράσινες επιχειρήσεις

- 1) Παραγωγή βιολιπασμάτων (για οικιακή χρήση, κήπους και αγρούς).
- 2) Παραγωγή τροφής για βιολογική κτηνοτροφία.
- 3) Παραγωγή βιοντήζελ και βιοκαυσίμων.
- 4) Συστήματα ανάκτησης νερού και περιβαλλοντικής προστασίας.
- 5) Παραγωγή και εφαρμογή καυστικής μαγνησίας.
- 6) Εφαρμογή τεχνικής Lidar για τηλεσκοπηση ατμόσφαιρας.
- 7) Καινοτόμες εφαρμογές άχρηστων υλικών.
- 8) Δημιουργία τεχνοδικτύων natura και αξιοποίηση της «τεχνομάθειας».
- 9) Δίκτυα τηλεσκοπικής παρακολούθησης και προστασίας της φύσης.
- 10) Πράσινες (οικολογικές και περιβαλλοντικά φιλικές) ανακαλύψεις και εφευρέσεις για την καθημερινότητα ή την πράσινη βιομηχανία και τεχνολογία της, όπως για παράδειγμα στο πρόγραμμα «Φαέθων» οικολογικά πράσινα οχήματα.
- 11) Δημιουργία και διαχείριση αγροκτημάτων πόλεων.
- 12) Διαχείριση περιαστικών δασών.
- 13) Φάρμες εναλλακτικής διαβίωσης και διακοπών.
- 14) Πράσινα mini και super markets.
- 15) Εμπορεία και διακίνηση πράσινων προϊόντων.
- 16) Εταιρείες οικολογικής – περιβαλλοντικής ανάπλασης πόλεων, δομημένων χώρων και κτιρίων.
- 17) Εταιρείες οικολογικής δόμησης (κατασκευαστικές και παραγωγικές) και εξομοίωσης των οικείων με το φυσικό περιβάλλον, βιοκλιματικές εφαρμογές, μονώσεις, στεγανώσεις, ταρατσόκηποι.

18)Περιβαλλοντικές συμβουλές, πιστοποιήσεις και σχεδιασμοί.

19)Πράσινες χρονομισθώσεις και παροχές πράσινων υπηρεσιών.

20)Πράσινο Leasing και χρηματοπιστωτικές πολιτικές, οικολογικές τράπεζες, πράσινα χαρτοφυλάκια, πράσινες μετοχές και πράσινοι δείκτες εκτίμησης επενδύσεων.

21)Εταιρείες παροχής και στήριξης πράσινου λογισμικού και πληροφορίας.

22)Πράσινο δικτυακό εμπόριο.

23)Δικτύώσεις και συνεργασίες πράσινων καταστημάτων - οικολογικές επενδύσεις.

24)Δικτυοχώρος επαγγελματικός ΠΕ σε ΠΠ.

25)Πράσινες προσαρμογές και εφαρμογές σε δημόσια έργα , όπως για παράδειγμα λειτούργησαν στην «Εγνατία».

26)Δημιουργία πράσινων ιστοσελίδων και ολοκληρωμένη διαχείριση εικονικού χώρου (στις υποδομές και στους στόχους) – διασύνδεση (και πολιτισμικά) με τον άνθρωπο, την κοινωνία και την φύση. Εναλλακτικός κυβερνοδικτυοχώρος.

27)Εταιρείες περιβαλλοντικής αποκατάστασης, δράσης και παρέμβασης (και κοινωνικές επιχειρήσεις).

28)Συστήματα παροχής υπηρεσιών περιβαλλοντικής πληροφόρησης.

29)Τεχνητές λίμνες.

30)Φυτώρια τοπικής χλωρίδας.

31)Μονάδες αναπαραγωγής, ανάκτησης και αποκατάστασης και στήριξης τοπικής πανίδας.

32)Επιχειρήσεις αποκατάστασης τοπίου και αναδάσωσης με διάφορες μεθόδους (π.χ. υδροσποράς, φουκουόκα), εναλλακτικές ή βιομηχανοποιημένες.

33)Επιχειρήσεις απορρύπανσης εδάφους, υπόγειων και επιφανειακών νερών.

34)Αειφορικές τουριστικές δραστηριότητες και προμήθειες.

35)Δράσεις τοπικής στήριξης πιστοποίησης και αριστείας για απόκτηση και διατήρηση π.χ. γαλάζιων σημαιών.

36)Δράσεις οικοσυμβουλευτικής για το νοικοκυριό, τον καταναλωτή, την καθημερινότητα, τον εργαζόμενο και τον επαγγελματία.

37)Επιχειρήσεις για περιβαλλοντικές βιομηχανικές προσαρμογές, σχεδιασμούς και προμήθειες π.χ. για ελαιουργεία.

38)Εταιρείες πράσινης δημοσιότητας και συμβουλευτικής δημόσιων σχέσεων και επικοινωνίας, π.χ. αντιπαθής μορφή ενέργειας η αιολική, οπότε είναι χρήσιμο ένα συνέδριο για ενημέρωση κ.ά.

39)Εταιρικά σχήματα ύδρευσης, άρδευσης και διαχείρισης νερού.

40)Εταιρείες – μονάδες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

41)Εταιρείες επεξεργασίας (ανακύκλωσης) και εναλλακτικής διαχείρισης απορριμμάτων ή εναλλακτικά συστήματα διαχείρισης.

42)Εταιρικά σχήματα διαχείρισης αποβλήτων και βιολογικών καθαρισμών.

43)Υπηρεσίες τηλεργασίας και ελαχιστοποίησης των απωλειών χρόνου και των μεταφορών. - Δράσεις αποσύνδεσης της εργασίας.

44)Υπηρεσίες υγιεινής και ασφάλειας εσωτερικού περιβάλλοντος χώρων εργασίας και ζωής.

45)Εφαρμογές βιοοικολογικής απορρύπανσης & αποδόμησης τοξικών.

Επιχειρηματικές κατηγορίες- Πίνακες

Δημόσιος, Ιδιωτικός και Κοινωνικός Τομέας	
Πρωτογενής	Δημόσιος
Δευτερογενής	Ιδιωτικός
Τριτογενής	Κοινωνικός
Τεταρτογενής	
Διασύνδεση, Τοπική Ολοκλήρωση και Διεπαγγελματική και Διεπιχειρησιακή Οργάνωση.	
Πόροι, Επαγγελματικές Ευκαιρίες, Επενδύσεις.	

Συνιστώσες της πράσινης επιχειρηματικότητας στις ζώνες οικοανάπτυξης

(τις ζώνες που αποτελούν το πεδίο περιορισμών για τις οικονομικές δράσεις στις προστατευόμενες περιοχές)

1. Ήπιες οικουποδομές και οικοτεχνολογίες για δίκτυα παρακολούθησης κ.λ.π (παραγωγή, εγκατάσταση, & λειτουργία)
2. Οικοεπιχειρηματικότητα που αναπτύσσεται από τον ιδιωτικό τομέα κυρίως στις περιοχές αυτές.
3. Επιχειρηματικότητα στην κατεύθυνση των βραχιόνων φιλικής προσαρμογής που συνδέεται με τις τουριστικές για παράδειγμα υποδομές, τα τοπικά πράσινα μίνι -μάρκετ, τις ανατάξεις τοπίου και την αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων μέσα από δημοτικές ή άλλες επιχειρήσεις.
4. Υπηρεσίες των μελετών και του ελέγχου
5. Το κύριο συστατικό αυτής της πράσινης επιχειρηματικότητας συνδέεται με δομές στήριξης και διάχυσης, με δομές ευαισθητοποίησης και συμμετοχής όπου κεντρικό ρόλο παίζουν οι περιβαλλοντικές μη κυβερνητικές οργανώσεις (όχι όμως μόνο αυτές) , τα δίκτυα της πολιτικής προστασίας και ούτω κάθε εξής.

6. Το έκτο σημείο περιλαμβάνει τις δραστηριότητες του τομέα της θεματικής ενσωμάτωσης, ώστε να υπάρχει μια **προστιθέμενη** αξία μέσα από τους ανθρώπινους πόρους. Εδώ περιλαμβάνεται η περιβαλλοντική εκπαίδευση όπως αυτή διαχέεται στη δημόσια παιδεία, μέσα από την μεταβατική κατάρτιση των ΚΕΚ & των ΙΕΚ ή ακόμη μέσα από τις ανώτατες βαθμίδες εκπαίδευσης. Εδώ επίσης συμπεριλαμβάνονται και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σαν φορείς ευαισθητοποίησης

7. Κεντρικό ζήτημα που διασυνδέεται βέβαια και με το τρίτο σημείο μας είναι οι δραστηριότητες αποκατάστασης και ανάκτησης. Αυτό συνδέεται & συνεπάγεται **απομακρύνσεις οχλουσών δραστηριοτήτων** ή υπολειμμάτων και αυτό αποτελεί μια κεντρική ευθύνη όλων, εκτός των περιπτώσεων όπου έχουμε εξορυκτικές δραστηριότητες όπου είναι ευθύνη των συγκεκριμένων επιχειρήσεων. Βέβαια και αυτή η δραστηριότητα μπορεί να ανατεθεί στον ιδιωτικό τομέα ώστε να λειτουργήσει με δεσμεύσεις και στην κατεύθυνση της ολοκλήρωσης των αποτελεσμάτων με συνεχή έλεγχο της νομιμότητας & διαφάνεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

Η πράσινη επιχειρηματικότητα, ο επιχειρηματίας και ο εργαζόμενος

«Όταν τα πολλά αποκτηθούν, γίνονται ένα με τα λίγα και τότε η ψυχή που σφάλλει ζητάει κι' άλλα, κι' άλλα».

Ουίλλιαμ Μπλέηκ

«Κάνε χρήση όχι κατάχρηση. Μη γίνεις όλεθρος όλων των ζωντανών...Μην επιδιώκεις να γεμίσεις την κοιλιά σου, σαν νάναι βαθύ πηγάδι που δεν γεμίζει ποτέ».

Λόγος περί Ευποιίας του Γρηγορίου Νύσσης

Ο επιχειρηματίας και ο απασχολούμενος στο περιβάλλον δραστηριοποιείται στην αιχμή της βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι οι προϋποθέσεις για την πράσινη επιχειρηματικότητα και εργασία είναι αυξημένες.

Παράγοντες προσδιορισμού της πράσινης επιχειρηματικότητας

Η **ανάπτυξη** της πράσινης επιχειρηματικότητας καθορίζεται από ορισμένους παράγοντες:

1)Τις ιδιαίτερες **συνθήκες** που καθορίζουν το καθεστώς στις προστατευόμενες περιοχές και στο περιβάλλον τους,

2)Το πλαίσιο των **νόμων** και των κανονισμών που ρυθμίζουν την προσαρμογή των επιχειρηματικών παραγωγικών δράσεων στο περιβάλλον άσχετα από τις προστατευόμενες περιοχές.

3)Το καθεστώς της αναδυόμενης **αγοράς** των πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών.

Μειονέκτημα της πράσινης επιχειρηματικότητας είναι η **χαμηλή ανταγωνιστικότητα** (κυρίως κόστους), από το γεγονός ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή μια επαρκώς διαμορφωμένη αγορά σε τοπικό αλλά και ευρύτερο επίπεδο, ώστε να αναδειχθεί επαρκώς η ανταγωνιστικότητα στο πεδίο της ποιότητας. Έτσι λοιπόν ο επιχειρηματίας, για να είναι δημιουργικά βιώσιμος, πρέπει να είναι πρωτοπόρος και εξοπλισμένος με συγκεκριμένες δυνατότητες, ώστε να αντισταθμίσει τα ίδια τα αφετηριακά προβλήματα και τις δυσχέρειες.

Αυτός που θα λειτουργήσει ιδιωτικοοικονομικά με όρους αγοράς στην πράσινη επιχειρηματικότητα, δηλαδή αυτός που είτε θα επενδύσει είτε θα απασχοληθεί σαν εργαζόμενος, πρέπει να λειτουργήσει με κάποιες δεξιότητες, ώστε να μπορεί να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες με ένα τρόπο εποικοδομητικό αλλά και αποτελεσματικό με όρους αγοράς. Αυτό ισχύει είτε ο επιχειρηματίας είναι μεμονωμένο άτομο είτε εταιρεία.

Στην περίπτωση όμως που η επιχειρηματική δραστηριότητα έχει να κάνει με την εφαρμογή του νόμου και με θεσμοθετημένους πόρους που προέρχονται από την εφαρμογή του νόμου, τα πράγματα είναι διαφορετικά, δηλαδή εδώ το ανταγωνιστικό περιβάλλον έχει μειωμένο ρόλο.

Όροι σχεδιασμού της πράσινης επιχειρηματικότητας

Έτσι λοιπόν μια πράσινη επένδυση και επιχειρηματική δραστηριότητα θα πρέπει να είναι σχεδιασμένη με τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

Όροι επιχειρηματικής νοοτροπίας και συμπεριφοράς στην πράσινη αγορά
--

- 1)Με **μακροχρόνια** προοπτική και **στρατηγική**.
- 2)Με **γνώση του αντικειμένου** και των αναγκαίων πόρων στήριξης της επένδυσης.
- 3)Με μια μετριοπάθεια στις εκτιμήσεις και με ένα **πνεύμα επιφυλακτικότητας** απέναντι στην αισιοδοξία, με τρόπο ώστε να κατανοούνται τα ρίσκα της αγοράς στη σημερινή της φάση και να μην υπερτιμώνται τα αισιόδοξα σενάρια.
- 4)Η πράσινη επιχειρηματικότητα πρέπει να **σχεδιάζεται** ως ένα **πολυλειτουργικό πεδίο** και ο πράσινος επιχειρηματίας πρέπει να είναι ένας πολυλειτουργικός επιχειρηματίας, καθότι δεν πρέπει να επενδύσει όλες τις αποταμιεύσεις και όλους τους πόρους του με μια μονομέρεια που θα λειτουργήσει με αυξημένο ρίσκο και διακινδύνευση. Ακόμα και για τον εργαζόμενο πρέπει να υπάρχει μια προσέγγιση προς τον χώρο της πράσινης εργασίας πολυλειτουργική για το εισόδημά του, όπως ακριβώς συμβαίνει για τους αγρότες στη βάση της προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα.
- 5)Ο πράσινος επιχειρηματίας αλλά και ο εργαζόμενος στο περιβάλλον θα πρέπει να διακατέχεται από μια **αρέσκεια** γι' αυτό που ξεκινάει και γι' αυτό που κάνει. Στη συνέχεια θα μπορεί να το απολαμβάνει και να το ακτινοβολεί, να διαμορφώσει μια σχέση εμπιστοσύνης μέσα του, με τη δουλειά του, με το περιβάλλον και την αγορά, η οποία να λειτουργεί σαν ένας παράγοντας δημιουργικός και δυναμικός.
- 6)Η **συνέπεια** είναι καθοριστικός παράγοντας για τη διαμόρφωση μιας σταθερής σχέσης με την επιχείρηση, την εργασία και την αγορά στον τομέα του περιβάλλοντος. Η απώλεια της εμπιστοσύνης, η αναξιοπιστία έχουν καθοριστική σημασία σε μια ευαίσθητη αγορά που μόλις έχει αρχίσει να διαμορφώνεται.

7) Αυτή η επιχειρηματικότητα όπως και η απασχόληση στη φύση και το περιβάλλον πρέπει να βασίζεται στην **επικοινωνία** σ' ένα μεγάλο βαθμό όπως και στη γνώση. Αυτό είναι αναγκαίο, επειδή οι σχέσεις επικοινωνίας στον τομέα της πράσινης επιχειρηματικότητας έχουν ένα αυξημένο ρόλο και λειτουργούν καθοριστικά.

8) Ο επιχειρηματίας και ο εργαζόμενος στον τομέα του περιβάλλοντος, για να αποφύγουν λάθη είτε σε εκτιμήσεις και συμπεριφορές είτε προκαλώντας λαθεμένες αντιδράσεις του κοινωνικού περιβάλλοντος στο πεδίο της αγοράς και της κοινωνίας, θα πρέπει να λειτουργούν με **χαμηλό προφίλ**. Το χαμηλό προφίλ συνδέεται και με την ανάπτυξη την επιχειρηματική και την επιλογή των στρατηγικών σεναρίων της επιχείρησης.

9) Παρ' όλα αυτά σημαντική θέση για τα αποτελέσματα της πράσινης επιχείρησης και της πράσινης απασχόλησης έχει η **φαντασία**. Φαντασία χρειάζεται και για τον σχεδιασμό, για την προώθηση και για την αρχική ιδέα. Χρειάζεται γενικά σ' όλες τις φάσεις ανάπτυξης της πράσινης επιχειρηματικότητας και απασχόλησης. Δίνει χρώμα, ποιότητα, τονίζει τη διαφορετικότητα.

10) Στην πράσινη επιχειρηματικότητα την φαντασία συμπληρώνει η **καινοτομία**. Ο τομέας της πράσινης επιχειρηματικότητας και της πράσινης απασχόλησης είναι πρωταρχικά τομέας έντασης γνώσης και έντασης καινοτομίας - και στην αφετηρία αλλά και στη συνέχεια. Απαιτεί όλη τη συστηματική μεθοδολογία της καινοτομίας από κάθε άποψη.

11) Η καινοτομία τελικά συμπληρώνεται από τη **δικοτυακή δυναμική** που πρέπει να αναπτύξει στην αγορά η επιχείρηση αλλά και ο απασχολούμενος σ' ό,τι αφορά την αγορά εργασίας.

12)Τέλος καθοριστική είναι η **συνεργατικότητα** που πρέπει να υπάρχει είτε κάποιος είναι μεμονωμένος είτε είναι συνεταίρος θα πρέπει να μπορεί να αναπτύξει μια συνεργατική αντίληψη με επικοινωνία.

Είναι φανερό, για παράδειγμα ότι χρειάζεται μια ι-διαίτερη σχέση **με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, με τον πληθυσμό των γυναικών και των νέων, με την τοπική κοινωνία και τις ιδιαίτερες πληθυσμιακές της ομάδες, με τον κόσμο του εμπορίου, με τους αγρότες, τις βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, τις επιστημονικές ενώσεις και την αυτοδιοίκηση**, όπως ακριβώς αυτές παρουσιάζονται μέσα στο πλαίσιο της ατζέντα 21, όπου υπάρχει μια τοπική και μια υπερτοπική διάσταση σε κάθε μια απ' αυτές τις ομάδες. Δυο τουλάχιστον από τις κύριες ομάδες, δηλαδή οι οργανισμοί αυτοδιοίκησης και οι τοπικές κοινωνίες με τους αυτόχθονες έχουν ιδιαίτερη σημασία υπό το φως της τοπικότητας.

Αυτός ο **δωδεκάλογος** για μια καλή αρχή στην πράσινη επιχειρηματικότητα και απασχόληση είναι λειτουργικός και για την προσέγγιση των ειδικών επιστημόνων και των επιστημονικών συμβούλων για την πράσινη επιχειρηματικότητα. Δηλαδή αποτελεί έναν **βοηθητικό χάρτη** για την αναζήτηση ανθρώπων, που θα επενδύσουν στο περιβάλλον και στις τοπικές κοινωνίες, και για την συμβουλευτική προς αυτούς. Η συμβουλευτική αυτή πρέπει να γίνεται με τρόπο ανάλογο με αυτόν που ακολουθείται σχετικά με ανθρώπους που επενδύουν και υποστηρίζονται από προγράμματα περιφερειακά ή τομεακά επιχειρησιακά, σε τομείς που έχουν μια συνάφεια και συσχέτιση με την πράσινη επιχειρηματικότητα, σε θέματα του οικοτουρισμού, του αγροτουρισμού, σε πεδία που

συνδέονται με τη βιοτεχνία, τη μεταποίηση προϊόντων με προδιαγραφές περιβαλλοντικής ποιότητας κτλ.

Πέραν των παραπάνω ζητημάτων ο πράσινος επιχειρηματίας, καθώς βασίζεται στις **οικονομίες του μικρού και του τοπικού** πρέπει να αποφύγει τις εξωτερικές αντικοινομίες και τον **κίνδυνο της μεγάλης συσσώρευσης ομοειδών ανταγωνιστικών επιχειρήσεων** που θα υποσκάψουν την επιτυχία του. Το μικρό και το τοπικό δεν δημιουργούν για το φυσικό περιβάλλον επιβαρύνσεις, όμως είναι εκτεθειμένα σε ανταγωνιστικές οικονομικές επιβαρύνσεις.

Ένας βαθμός όμως συγκέντρωσης ομοειδών και συναφών επιχειρήσεων βοηθάει σε **εξωτερικές οικονομίες κλίμακας** μέσα από οικονομίες συγκέντρωσης, εξειδίκευσης, πληροφόρησης και θεσμικών ρυθμίσεων. Το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον λειτουργεί επικουρικά και με τις **εσωτερικές οικονομίες κλίμακας** που είναι χρηματοδοτικές, οικονομικές, εμπορικές, διοικητικές και τεχνικές.

Στο δωδεκάλογο αυτό πρέπει να προσθέσουμε ότι:

(α)Πρέπει να επιδιώκεται η μείωση του κόστους της εξυπηρέτησης των πάγιων κεφαλαίων –αυτό σε μεγάλο βαθμό είναι φυσικό αποτέλεσμα της περιβαλλοντικής εναρμόνισης και του περιβαλλοντικού εκσυγχρονισμού.

(β)Σε πολλούς κλάδους η ποιότητα του περιβάλλοντος βελτιώνει την παραγωγικότητα – αυτή η θετική εισροή πρέπει να αξιοποιείται.

Πράσινη επιχειρηματικότητα – Πίνακες**Το πλαίσιο της Εναλλακτικής Επιχειρηματικότητας και Παραγωγής****1. Λειτουργίες:**

- α) Εσωτερικές – Οργανωτικές : Παραγωγής
- β). Αγοράς και Κοινωνίας, Προώθησης και Διάθεσης

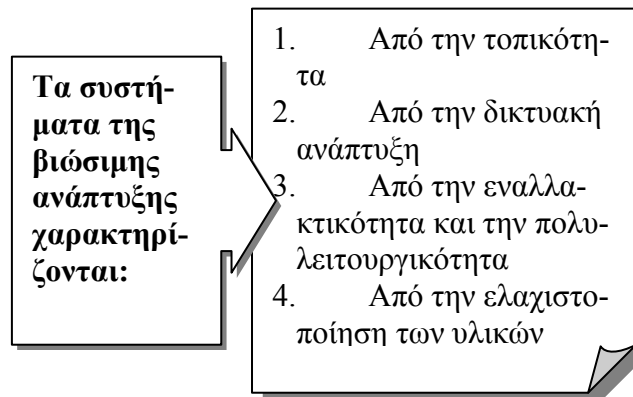
2. Στόχοι :

- α). Κοινωνικοί και Περιβαλλοντικοί
- β). Οικονομικοί

3. Μέθοδοι:

- α). Εθελοντικές Καλές Πρακτικές
 - β). Τεχνικές οργανωτικές και αποτελεσματικές διαδικασίες
- Η μεθοδικότητα εντείνεται και κλιμακώνεται σε συμφωνία με τους στόχους

- 4. Αρχές:** α). Αειφορικής Κοινωνικής ηθικής, ευθύνης και διαφάνειας
- β). Υγιούς παραγωγής και ανταγωνιστικότητας (η τελευταία δεν αποκλείει την συνεργασία, αλλά συνδέεται με την ομαλότητα της αγοράς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

Η πράσινη απασχόληση, τα πράσινα επαγγέλματα, οι δομές στήριξης και το Επιχειρησιακό Απασχόλησης και Επαγγελματικής Κατάρτισης του Υπουργείου Εργασίας.

Η πράσινη απασχόληση είναι η απασχόληση που αναπτύσσεται στους τομείς διαχείρισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων, προστασίας και ανάδειξης του περιβάλλοντος κτλ.

Η πράσινη απασχόληση και η λίστα πράσινων επαγγελμάτων διαρκώς διευρύνονται, καθώς οι ανάγκες των επιχειρήσεων, των ΟΤΑ και του δημόσιου τομέα για προσαρμογή στις περιβαλλοντικές προϋποθέσεις και για ανταπόκριση στη ζήτηση πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών αυξάνει. Έτσι αυξάνουν και οι ανάγκες της κατάρτισης σε περιβαλλοντικά επαγγέλματα.

Η θεσμική και οικονομική υποστήριξη της πράσινης απασχόλησης και κατάρτισης αναδεικνύει περισσότερο το πεδίο του περιβάλλοντος ως πεδίο νέων ευκαιριών εργασίας.

Η πράσινη απασχόληση και τα πράσινα επαγγέλματα αποτελούν μια προτεραιότητα της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ε.Ε. έχει ως στόχους:

- (α) την απασχόληση,
- (β) την ελαχιστοποίηση του κοινωνικού αποκλεισμού και
- (γ) την αναβάθμιση των δυνατοτήτων και των δεξιοτήτων του εργασιακού δυναμικού στην προοπτική της εξυπηρέτησης των περιβαλλοντικών πολιτικών.

Στη χώρα μας ήδη από το 2^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης υπήρξε μια διάχυση της κατάρτισης για τα πρά-

σινα επαγγέλματα, ενώ μέσα από τις ανάγκες του δημόσιου, του ιδιωτικού ή του κοινωνικού τομέα η πράσινη απασχόληση έχει προωθηθεί και αναμένεται ότι θα προωθηθεί πολύ περισσότερο. Τα πράσινα επαγγέλματα απαιτούν όλο και περισσότερη κατάρτιση, εξειδίκευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων.

Δομές και πεδία για την υποστήριξη της πράσινης απασχόλησης

Παράλληλα όμως πρέπει να σημειώσουμε ότι η εργασία γίνεται πράσινη μέσα και από την «αποσύνδεση» της τηλεργασίας και με την βοήθεια δικτύων και δομών, που περιορίζουν τις «υλικές ροές» (απώλειες) λόγω χρόνου μεταφοράς. Έτσι γίνεται εξοικονόμηση και μετατόπιση της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών και των δεξιοτήτων.

Αυτός ο γενικός πράσινος στόχος της εργασίας ισχύει και για τους άλλους παραγωγικούς συντελεστές (φύση, κεφάλαιο, επιχειρηματικότητα). Στην περίπτωση της φύσης ως αξίας θέας, ποιότητας ζωής και υγείας και ποιότητας περιβάλλοντος, αυτή η αποσύνδεση λειτουργεί αυτομάτως.

Δομές και πόροι για την πράσινη απασχόληση

Πρέπει εδώ να δούμε με ποιο τρόπο αυτή η πράσινη απασχόληση υποστηρίζεται οργανικά μέσα από **πόρους** και **δομές**. Αυτές οι δομές που είναι συνυφασμένες με ευρωπαϊκούς και εθνικούς πόρους είναι:

1) Οι **Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις**

2) Τα **Τοπικά Σύμφωνα Απασχόλησης** και οι **Τοπικές Δράσεις** για την απασχόληση, μέρος των οποίων συνδέθηκε με τον τομέα του περιβάλλοντος.

Τα δύο παραπάνω αναπτύχθηκαν πρωταρχικά.

3) Επίσης αυτή τη στιγμή βρίσκονται εν εξελίξει αφενός οι συμπράξεις και οι δράσεις της **Κοινοτικής Πρωτοβουλίας EQUAL**, που δεν οδηγεί μεν στην απασχόληση, αλλά διαμορφώνει **πilotικές δράσεις** και προσφέρει **εργαλεία για την άρση του αποκλεισμού**. Οι δράσεις βέβαια της EQUAL δεν είναι εστιασμένες κατ' ανάγκη στο περιβάλλον, κάποιες όμως από αυτές είναι, όπως η «*Πράσινη Αμφικτιονία Εργασίας*».

4) Παράλληλα υπάρχουν οι **Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης** σε κλίμακα δήμων και νομών. Μέρος αυτών συνδέεται με το περιβάλλον.

5) Εν εξελίξει βρίσκεται μια **ανάλογη δράση** σε αμιγή σχέση με τα πράσινα επαγγέλματα και την επιχειρηματικότητα.

6) Επίσης ήδη η **πράσινη κατάρτιση** στο εθνικό σκέλος και στο περιφερειακό βρίσκεται στην έναρξη της υλοποίησής της.

Η πράσινη κατάρτιση μπορεί ακόμη να υποστηριχθεί και με ενδοεπιχειρηματικά σεμινάρια κατάρτισης μέσα από την αξιοποίηση του προβλεπόμενου πόρου του 0,45% των ασφαλιστικών εισφορών στο ΙΚΑ, που είναι διαθέσιμος πόρος για προγράμματα κατάρτισης. Αυτό μπορεί να γίνει μέσα από τη συνεργασία πιστοποιημένων φορέων με την ομπρέλλα των επιμελητηρίων, των εργοδοτικών οργανώσεων και των εργατικών κέντρων. Επίσης μπορεί να συνδυαστεί και με την αναπτυγμένη δυναμική της κοινωνικής ευθύνης. Πέραν όμως των παραπάνω είναι δυνατή η οργάνωση γενικών και κλαδικών περιβαλ-

λοντικών σεμιναρίων σε συνεργασία με ΜΚΟ, πανεπιστήμια και ινστιτούτα, ΣΕΒ, άλλους φορείς όπως είναι η Ελληνική Εταιρεία Διοίκησης Επιχειρήσεων, το ΙΝΕ, η ΓΣΕΕ, με τη βοήθεια εθελοντικών πολυμερών συμφωνιών και πρακτικών για επιχειρηματίες, στελέχη, εργαζόμενους και ενδιαφερόμενους. Αυτή τη στιγμή ενδεικτικά υπάρχουν 60 προγράμματα μεταπτυχιακής κατάρτισης.

Προτείνουμε: Να γίνει χρήση του παραπάνω πόρου από τις ασφαλιστικές εισφορές και των πραγματοποιούμενων προγραμμάτων για τις περιοχές natura.

Τα θεματικά πεδία της πράσινης κατάρτισης

Αυτή τη φορά και ύστερα από τη συνεργασία του ΥΠΕΧΩΔΕ με το Υπουργείο Εργασίας τα προγράμματα που θα υλοποιηθούν από τα ΚΕΚ στοχεύουν συγκεκριμένα σε πράσινα επαγγέλματα. Η λίστα των πράσινων επαγγελμάτων είναι πολύ ευρύτερη από αυτή που εμφανίζεται και προσφέρεται στους καταρτιζόμενους, καθώς μια πλειάδα επιστημονικών ειδικοτήτων συνδέεται με τις πράσινες επιχειρήσεις και με την πράσινη οικονομία.

Οι ενέργειες που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο προγράμματος κατάρτισης σε θέματα **«προστασίας και διαχείρισης περιβάλλοντος»** είναι συμπληρωματικές των δράσεων που προβλέπονται στο μέτρο 4 του άξονα 1, για την **«ενίσχυση, αναβάθμιση προγραμμάτων προώθησης και απασχόλησης των ανέργων»**. Εκεί σημειώνεται ότι το μέτρο 1.1 του ίδιου άξονα αφορά την **«ενίσχυση ανέργων για τη δημιουργία προσωπικών και εταιρικών επιχειρήσεων στον τομέα του περιβάλλοντος»**.

Ταυτόχρονα υπάρχει **συνέργεια με τις δράσεις του μέτρου 1**, για την:

(α) «ενίσχυση των υπηρεσιών των υποδομών απασχόλησης, παρακολούθησης, υποστήριξης των παρεμβάσεων στην αγορά της εργασίας»

(β) επίσης για την «ανάπτυξη, την προώθηση των ενεργών πολιτικών για την καταπολέμηση και την πρόληψη της ανεργίας και για την αποφυγή μακροχρόνιας ανεργίας και τη διευκόλυνση επανένταξης των μακροχρόνιων ανέργων» και

(γ) ακόμα για «την ενίσχυση δράσεων πιστοποίησης μονάδων, φορέων, προγραμμάτων και εκπαιδευτών κατάρτισης»,

(δ) καθώς και υπηρεσιών δημιουργίας τυποποίησης προγραμμάτων κατάρτισης.

Τέλος το μέτρο 1 είναι στον άξονα 3 για **«την προώθηση και τη βελτίωση επαγγελματικής κατάρτισης και της παροχής συμβουλών».**

Έτσι μπορούμε να δούμε μέσα από τις ειδικότητες αυτές, για τις οποίες θα υλοποιηθεί η κατάρτιση, πεδία όπου θα υπάρχει δεδομένη μελλοντική ζήτηση εργασίας.

Αυτό συμβαίνει στον τομέα των **υδάτινων πόρων και επεξεργασίας των υγρών αποβλήτων**, όπου προβλέπεται κατάρτιση για «τεχνίτες λειτουργίας και συντήρησης εγκαταστάσεων», «υπεύθυνους παρακολούθησης υδάτων και ποιότητας πόσιμου νερού», «στελέχη διαχείρισης δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης, αποχέτευσης», και επίσης στους θεσμούς περιβαλλοντικής πολιτικής.

Στον τομέα της **διαχείρισης στερεών αποβλήτων** επίσης προβλέπεται κατάρτιση για τεχνίτες εγκαταστάσεων ανακύκλωσης, και ειδικούς προγραμμάτων ανακύκλωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, στελέχη εγκατάστασης λειτουργίας και παρακολούθησης ΧΥΤΑ, υπάρχει ακόμα πρόβλεψη και για στελέχη διαχείρισης αποβλήτων.

Στον τομέα *προστασίας και διαχείρισης βιοτόπων* και φυσικού περιβάλλοντος προβλέπεται κατάρτιση για στελέχη κέντρων πληροφόρησης και ειδικών φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών, επίσης «διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος», «επόπτες, φύλακες και ξεναγούς φυσικού περιβάλλοντος», «διοικητικά στελέχη» κέντρων πληροφόρησης και ειδικών κέντρων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών.

Μια άλλη θεματική ενότητα είναι επίσης η ατμοσφαιρική ρύπανση.

Όλες αυτές οι ειδικότητες αποτελούν πεδία ζήτησης εργασίας κυρίως για τον ευρύτερο δημόσιο τομέα και τους οργανισμούς αυτοδιοίκησης, τις τοπικές και δημοτικές εταιρείες. Σε ένα βαθμό αποτελούν και πεδία ζήτησης εργασίας που θα εμφανιστούν μέσα από τους διαχειριστικούς φορείς και απαιτούν μια ειδική γνώση σε σχέση με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Όμως το πεδίο των πράσινων επαγγελμάτων είναι πολύ ευρύτερο, πράγμα που έχουμε αναδείξει σε διάφορα σημεία αυτού του οδηγού. Τα θεματικά πεδία πράσινων επαγγελμάτων και πράσινης εργασίας είναι πολύ περισσότερα, όμως η προηγούμενη λίστα αποτελεί εν μέρει τον σκληρό πυρήνα των πράσινων επαγγελμάτων και της οικολογικής απασχόλησης.

Το πεδίο των περιβαλλοντικών δεξιοτήτων είναι συνυφασμένο με τις κοινωνικές και τις πολιτιστικές δεξιότητες, που αποτελούν πεδία αιχμής και για την τοπική και κοινωνική ανάπτυξη και για την δια βίου κατάρτιση.

Στον άξονα 1, στους ειδικούς στόχους (δ), οι τομείς φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αντιμετωπίζονται ταυτόχρονα και ενιαία τόσο για την κατάρτιση όσο και για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας (stage) και την ενίσχυση νέων θέσεων εργασίας. Ο ποσοτικός στόχος

απασχόλησης στο σημείο αυτό υπολογίζει 20.000-25.000 ανέργους ως εν δυνάμει εργαζόμενους.

Στον άξονα 4, που αναφέρεται στην επιχειρηματικότητα και την προσαρμοστικότητα, συγκεκριμενοποιείται ανάλογη θεματική παρέμβαση στο μέτρο 4.4 για εργαζόμενους στον δημόσιο τομέα και για τους ανέργους στο μέτρο 1.5. (Εδώ δικαιούχοι είναι ΜΚΟ). Το μέτρο 4.1 αναφέρεται σε ανάλογη θεματική ενίσχυσης ανέργων για αυτοαπασχόληση και σύσταση νέων επιχειρήσεων. Συναφής είναι και η κατάρτιση που προβλέπεται με φορέα τον ΟΓΕΚΑ (Δήμητρα) και τα ΚΕΚ του ΟΑΕΔ για τον πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα.

Ελπίζουμε πως θα αναπτυχθεί στο μέλλον η πράσινη απασχόληση και ως θεματικό πεδίο δράσης των υπό ίδρυση Κέντρων Προώθησης Απασχόλησης σε συνεργασία με τις υφιστάμενες δομές, όπως των Κέντρων Υποδοχής Επιχειρηματικότητας, των Κέντρων Διασύνδεσης, των Κέντρων Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και του ΟΑΕΔ.

Πράσινα επαγγέλματα – Πίνακας

Ενδεικτικές πηγές πληροφόρησης

Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης, ΚΕΚ, Γραφεία Διασύνδεσης, Επιμελητήρια, Διαχειριστικοί Φορείς, ΜΚΟ, Αναπτυξιακές Εταιρείες, ΟΤΑ, Υπουργείο Εργασίας, Υπουργείο Παιδείας, αρμόδιες Διαχειριστικές Αρχές τομεακών επιχειρησιακών και περιφερειακών προγραμμάτων και Ευρωπαϊκή Ένωση, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Νεανικές Θυρίδες, Πρόγραμμα Δημιουργίας Νέων Μεταποιητικών Επιχειρήσεων, ΕΟΜΜΕΧ-Αιγαίο.

**Ο πράσινος πολιτισμός
της εργασίας**

Ο πράσινος αναπροσανατολισμός της εργασίας αφορά και την ίδια την ποιότητα των συνθηκών εργασίας και των εργασιών, συνδέεται μ' ένα νέο πολιτισμό για την εργασία, με μια νέα εποχή ή ένα νέο κόσμο εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13**Ποιότητα, πιστοποίηση, πράσινη επιχειρηματικότητα
και αγορά****(Καινοτομία και επωνυμία, management και marketing)**

Η ποιότητα και η πιστοποίησή της αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους για την επιτυχία των πράσινων προϊόντων στις αγορές. Παράλληλα όμως η ποιότητα και η πιστοποίηση αποτελούν παράγοντες αναδιάρθρωσης της παραγωγής και αποτελεσματικότητας της παραγωγής με την εξοικονόμηση των συντελεστών παραγωγής.

Η ίδια η ανταγωνιστικότητα μετασχηματίζεται από ανταγωνιστικότητα κόστους σε ανταγωνιστικότητα ποιότητας, καθώς η ποιότητα γίνεται απαίτηση του καταναλωτή και συμβάλλει σε «συμφωνία τιμής» (για την τιμή του προϊόντος) μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών.

A.-Γενικά

Η ποιότητα αναφέρεται στην **κάλυψη των αναγκών** του καταναλωτή καθώς επίσης και στην εσωτερική διαδικασία **παρακολούθησης** της παραγωγής του προϊόντος και της **οργάνωσης** αυτής της παραγωγής. Η ποιότητα συνιστά τη σύνδεση των εσωτερικών διαδικασιών της παραγωγής και της οργάνωσής της και αποτελεί τον ιδιαίτερο σύνδεσμο σύνδεσης της επιχείρησης και του προϊόντος με τον καταναλωτή και συνεπώς με την αγορά.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα στοχεύει και βασίζεται στην ποιότητα, σε ειδικές ανάγκες και σε ένα απαιτητικό καταναλωτικό κοινό. Συνεπώς οφείλει με έναν εθελοντικό, συστηματικό ή εκ του συστήδην τρόπο να αναπτύξει ένα σύστημα διοίκησης με ολική ποιότητα. **Ολική**

ποιότητα είναι το σύνολο των δραστηριοτήτων και των μεθόδων που εφαρμόζονται σε έναν οργανισμό **με στόχο την ικανοποίηση του πελάτη** και τη ταυτόχρονη **ενεργοποίηση του δυναμικού** του οργανισμού της επιχείρησης **με το μικρότερο δυνατό κόστος**.

B.-Οργάνωση της ποιότητας

Η ποιότητα έχει τελείως διαφορετικά δεδομένα για την εφαρμογή της στις μικρές από ό,τι στις μεγάλες επιχειρήσεις.

1) Η πράσινη επιχειρηματικότητα στις μικρής κλίμακας επιχειρήσεις είναι μια επιχειρηματικότητα που δεν βασίζεται στην απασχόληση μεγάλου αριθμού εργατικού δυναμικού. Συνδέεται με επιχειρήσεις που μπορεί να είναι και οικογενειακές και συνεπώς σ' αυτήν είναι άλλη η διαδικασία που θα πρέπει να προσεγγίσει ο ενδιαφερόμενος για να εφαρμόσει την ποιότητα. Είναι μια διαδικασία που βγαίνει έξω από το κόστος της εφαρμογής μιας εξωτερικής πιστοποίησης και παρακολούθησης. Ωστόσο, και σ' αυτή την περίπτωση, τα τέσσερα επίπεδα διοίκησης ποιότητας αρχίζουν από τη βαθμολόγηση, δηλαδή την αξιολόγηση μέσα από την επιθεώρηση, την παρακολούθηση, τις διορθωτικές ενέργειες και τον προσδιορισμό των αιτιών των προβλημάτων.

2) Το επόμενο βήμα συνδέεται με το εγχειρίδιο ποιότητας, τις επιθεωρήσεις, τις δοκιμές προϊόντος, το βασικό σχεδιασμό ποιότητας, τη στατιστική επιτήρηση.

3) Το αμέσως επόμενο είναι ο έλεγχος συστημάτων, ο σχεδιασμός ποιότητας, ο στατιστικός και ποιοτικός έλεγχος, η πιστοποίηση από τρίτους, το κόστος της ποιότητας, η ανάλυση των αιτιών, των αστοχιών.

4)Το τέταρτο είναι η συνεχής βελτίωση, η συμμετοχή των πελατών - προμηθευτών, η μέτρηση της απόδοσης, η εμπλοκή όλων, η ολιστική θεώρηση των λειτουργιών της επιχείρησης, η ομαδική εργασία και η συμμετοχή των εργαζομένων και των υπαλλήλων.

Όλα αυτά έχουν να διδάξουν και στις επιχειρήσεις μικρής κλίμακας τρόπους με τους οποίους μπορεί να υπάρξει μια προσαρμογή στο μοντέλο της ποιότητας και στη διοίκησή της.

Επιθεώρηση, έλεγχος ποιότητας, διασφάλιση ποιότητας, διοίκηση ολικής ποιότητας και ολική ποιότητα αποτελούν συστατικά ενός πλήρους κύκλου ποιότητας. Οι κύκλοι αυτοί πρέπει να συνδυαστούν με τους κύκλους ζωής του προϊόντος και τους κύκλους εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Αυτός ο οδικός χάρτης ποιότητας δεν βλέπει το θέμα της ποιότητας με όρους μόνον μεγάλης επιχειρηματικής κλίμακας. Η πελατοκεντρική θεώρηση θέτει προτεραιότητα στη δυναμική της εξωτερικής ανάδρασης και όχι στο μέγεθος της επιχείρησης. Έτσι το θέμα της ποιότητας απελευθερώνεται εν μέρει από την έμφαση στο εσωτερικό μέγεθος. Οι εσωτερικές λειτουργίες, η κατάτμησή τους και η εξειδίκευση παραμένουν σημαντικά θέματα για την οργάνωση της ποιότητας και για τη διαφοροποίηση του προϊόντος.

Πέραν από τα γενικά στοιχεία της οργάνωσης και της διοίκησης της ποιότητας, που συνδέονται και με την πιστοποίηση, πρέπει να παρακολουθήσουμε την περιβαλλοντική ποιότητα και την **ποιοτική διαχείριση** των προϊόντων και των υπηρεσιών **που μπορεί να προσφέρει η φύση**. Πρέπει να παρακολουθήσουμε και να δημιουργήσουμε μια ποιότητα προϊόντων και υπηρεσιών ανάλογη μ' αυτήν που υπάρχει στη φύση και στο οικοσύστημα, για

να έχουμε οικοανάπτυξη και παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών που προείπαμε. Γι' αυτό **χρειάζεται ο συνδυασμός τόσο της γνώσης της φύσης και του περιβάλλοντος, δηλαδή του πεδίου των δυνατοτήτων που προσφέρεται από τη φύση και την περιβαλλοντική προστασία, όσο και των συστημάτων ποιότητας και πιστοποίησης.**

Γ.-Κόστος ποιότητας

Ας δούμε τι συνθέτει το **κόστος της ποιότητας**. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς επιχειρείται η μετατόπιση του επίκεντρου από την ανταγωνιστικότητα κόστους στην ανταγωνιστικότητα ποιότητας. Το κόστος της ποιότητας συντίθεται από:

1)Το κόστος της πρόληψης.

Η περιβαλλοντική πολιτική από μόνη της οδηγείται σε μια αποτίμηση του κόστους της πρόληψης των περιβαλλοντικών καταστροφών και της ανάταξης της φύσης. Το κόστος της πρόληψης αναλύεται στο:

(α)**κόστος της εφαρμογής νέων διαδικασιών,**

(β)**κόστος της εκπαίδευσης και**

(γ)**κόστος δημιουργίας νέων συστημάτων παραγωγής.**

2)Το κόστος επιθεώρησης.

Αυτό συνδέεται με τον **έλεγχο** της παραγωγικής διαδικασίας και των προϊόντων και τον περιορισμό των αστοχιών.

3)**Το κόστος της αστοχίας,** που συνδέεται με την **διόρθωση** του ελαττωματικού προϊόντος, την ανάκτηση της ποιότητας για το προϊόν ή την υπηρεσία.

Εδώ μπορούμε να δούμε το γεγονός ότι συνδυάζεται η εφαρμογή των μέτρων αυτών για την ρύθμιση των εξω-

τερικών επιδράσεων με τη θετική ρύθμιση για την ποιότητα και τη στήριξη των πολιτικών ποιότητας και πιστοποίησης από την πλευρά της διασύνδεσης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Η διασύνδεση αυτή αναπτύσσεται επίσης ιδιαίτερα στο τομεακό πρόγραμμα ΕΠΑΝ, που είναι το επιχειρησιακό ανταγωνιστικότητας, όπως θα δούμε σ' άλλο σημείο.

Δ.-Η πολιτική ποιότητας

Η πολιτική ποιότητας μπορεί να υποστηριχθεί και να εφαρμοσθεί με διάφορους τρόπους, όπως είναι:

1)Η **πολιτική της «ανοικτής πόρτας»**, που είναι ένας παράγοντας στήριξης της πολιτικής ποιότητας στις επιχειρηματικές δράσεις. Είναι μια πολιτική που συνδέεται και με τα πολιτικά ζητήματα του περιβάλλοντος, αλλά είναι και μια πολιτική που συνδέεται και με τις επιχειρηματικές δράσεις σε σχέση με την αγορά, την πελατοκεντρική προσέγγισή της και με την κατανόηση και την αποκατάσταση ενός κλίματος αμοιβαιότητας. Αυτό το κλίμα είναι ιδιαίτερα ζωτικό για την **εφαρμογή συστημάτων τοπικής ποιότητας** αλλά και για την λειτουργία σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο των διαχειριστικών φορέων προστασίας του περιβάλλοντος και των επιχειρήσεων διαχείρισης περιβάλλοντος. Η «ανοικτή πόρτα» διαμορφώνει αμεσότητα ενημέρωσης και επικοινωνίας χωρίς διοικητικά στεγανά και ιεραρχικές οργανωτικές υπερβολές.

2)Η **ομαδική προσέγγιση στα ζητήματα της ποιότητας** και η σταδιακότητα που προσφέρει ως δυνατότητες το μοντέλο των κύκλων ποιότητας.

Αυτό είναι ένα μοντέλο που μπορεί να εφαρμοστεί τόσο **διεπιχειρησιακά**, δηλαδή όχι σε μία μόνο επιχείρηση, όσο και **σαν μια ομπρέλα στην τοπική οικονομία** και να λειτουργήσει και με τον στόχο και με τη διαδικασία ενός συμφώνου τοπικής ποιότητας.

3) Η χρησιμοποίηση του διαγράμματος Pareto.

Αυτό είναι ένα άλλο εργαλείο, που θα συστήναμε τόσο για την ανάλυση των προβλημάτων που παρουσιάζονται στην προστασία του περιβάλλοντος όσο και για τα προβλήματα των προϊόντων που προσφέρονται από τις επιχειρήσεις στον τομέα αυτό.

Αυτή η εφαρμογή του διαγράμματος προϋποθέτει ότι έχουμε μία **βάση καταγραφής**, για παράδειγμα στο θέμα των σκουπιδιών, στα θέματα των απόψεων των πελατών, στις λειτουργίες ενός διαχειριστικού φορέα κτλ. Στο διάγραμμα Pareto απεικονίζονται ποσοτικά και ποιοτικά τα αίτια των προβλημάτων και του φόρτου ορισμένων λειτουργιών. Η ερμηνεία και η εξαγωγή συμπερασμάτων από τα διαγράμματα Pareto χρειάζεται και τη χρήση της **αρχής του Pareto** και του κανόνα 80/20, σύμφωνα με τον οποίο το 80% των προβλημάτων δημιουργείται από το 20% των πιθανών αιτιών και το ανάστροφο, το 20% του προβλήματος δημιουργείται από το 80% των πιθανών αιτιών. Απαιτείται δηλαδή για την ερμηνεία του μια δυναμική πλάγιας σκέψης και φαντασίας, ώστε να έχουμε μια ολιστική σύλληψη της πραγματικότητας και της διασύνδεσης της αρχής του Pareto με το διάγραμμα Pareto.

4) Το διάγραμμα Ishikawa, (παραπομπή σελ, 172).

Αυτό το διάγραμμα είναι υποστηρικτικό για τη διασύνδεση αιτίου αποτελέσματος. Μπορεί να εφαρμοστεί γενικότερα για την παρακολούθηση των προβλημάτων δυναμικής και αποτελεσματικότητας ενός διαχειριστικού

φορέα στην προστασία της φύσης, αλλά και για την παραγωγικότητα και την ποιότητα των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών από μια πράσινη επιχείρηση.

5)Η **διοίκηση της ολικής ποιότητας αναφερόμενη στο καθεστώς λειτουργίας** των οργανισμών και μάλιστα των διαχειριστικών φορέων, των ΜΚΟ, των ΟΤΑ, των επιχειρήσεων κτλ.

Αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την παρακολούθηση της εξέλιξής τους, επειδή εισάγει μια αντικειμενικοποίηση στην εκτίμηση της λειτουργίας των διαχειριστικών φορέων και στα οικονομικά τους αποτελέσματα. Γι' αυτό καλό θα είναι να χρησιμοποιηθούν και υποδείγματα εντύπων προσαρμοσμένα ειδικά π.χ. στους διαχειριστικούς φορείς για την ποιότητα που διασυνδέεται με τις υπηρεσίες στον τομέα του περιβάλλοντος.

6)Η πολιτική της ποιότητας μέσα στην **Ευρωπαϊκή Ένωση**.

Αυτή αναπτύσσεται και καλό θα είναι να παρακολουθείται διαρκώς, καθώς πρόσφατα είχαμε και την ενημέρωση για την **ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων** μέσα από τα συμπεράσματα του Συμβουλίου. Η πολιτική προϊόντων είναι πολύ ευρύτερης γκάμας, αλλά ωστόσο είναι ένα μέρος που συνδέεται με την ποιότητα των προϊόντων σε σχέση με την περιβαλλοντική προσαρμογή.

Ε.-Ποιότητα και ανταγωνιστικότητα

Η εξέλιξη των αγορών οδηγεί τις επιλογές μεταξύ **κόστους συμβατικής παραγωγής και κόστους ποιότητας** και επωνυμίας στην αγορά. Το κόστος της συμβατικής παραγωγής ρυθμίζεται από τον ανταγωνισμό, δηλαδή φθηνότερη παραγωγή δίνει φθηνότερο τελικό προϊόν, που έτσι είναι πιο ανταγωνιστικό.

Όμως εδώ σημειώνουμε ότι η υπόθεση της ανταγωνιστικότητας είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη, όπως θα δούμε παρακάτω.

Ακόμη και όταν η επιλογή του καταναλωτή είναι προϊόν με χαμηλή τιμή, και πάλι υπάρχει παράλληλα και μια τάση του για επιλογή προϊόντος που να βασίζεται στην ποιότητα. Όμως αυτή η τελευταία τάση δεν είναι κυρίαρχη, αλλά μπορεί να εκφραστεί μόνον όταν ο καταναλωτής έχει να επιλέξει ανάμεσα σε περισσότερα προϊόντα με περίπου όμοια τιμή, οπότε επιλέγει το καλύτερο.

Με αντίστοιχο τρόπο, όταν ο καταναλωτής επιλέγει την ποιότητα, δηλαδή, όταν επιλέγει το ακριβότερο προϊόν επειδή είναι ποιοτικότερο, και πάλι έχει την τάση να επιλέξει το φθηνότερο ανάμεσα σε πολλά προϊόντα ίδιας ποιότητας.

Οπότε είναι προφανές ότι το κόστος και η ποιότητα ως κριτήρια αγοράς συνυπάρχουν, όμως άλλοτε καθοριστικό και πρωτεύοντα ρόλο παίζει το ένα και άλλοτε το άλλο. Υπάρχουν επομένως διάφορα επίπεδα ανταγωνισμού, δηλαδή:

- 1)Ανάμεσα στα προϊόντα της συμβατικής αγοράς.
- 2)Ανάμεσα στη συμβατική αγορά και την αγορά προϊόντων ποιότητας.
- 3)Ανάμεσα στα προϊόντα ποιότητας.

Επομένως δεν είναι το χαμηλό κόστος η μόνη ανταγωνιστική επιλογή, αλλά μπορεί και η ποιότητα να είναι μια άλλη, μόνον που δεν είναι επαρκής η μεταφορά του επίκεντρου της ανταγωνιστικότητας από το κόστος στην ποιότητα. Η μεταφορά αυτή δεν είναι επαρκής, επειδή ο καταναλωτής διακατέχεται από άγνοια και άγχος περιορισμού της καταναλωτικής του δαπάνης. Αυτό συμβαίνει, επειδή, πέραν των άλλων, η ποιότητα δεν έχει αποκτήσει ακόμη μερίδιο στην αγορά (δηλαδή δεν αποτε-

λεί ακόμη κυρίαρχο κριτήριο για τη ζήτηση των προϊόντων) και επιπλέον σημαίνει και πρόσθετο κόστος. Η ποιότητα δεν είναι ταυτόσημη με την επωνυμία, αλλά συνδέεται άρρηκτα μαζί της. Η επωνυμία είναι ένα ζήτημα πολύπλοκο, όπως και η ποιότητα, αλλά διαφορετικό από αυτήν.

ΣΤ.-Πιστοποίηση της ποιότητας

Το κόστος και το όφελος από την πιστοποίηση είναι ένα κρίσιμο ζήτημα. Το **κόστος της πιστοποίησης** σίγουρα καλύπτει και ανάγκες συντεχνιακές, ανάγκες αμοιβής της τεχνογνωσίας και διεύρυνσης του πελατειακού μεριδίου σε ειδικότητες όπως αυτής των γεωτεχνικών, των οικονομολόγων, των επιστημόνων του περιβάλλοντος κτλ. Πρέπει να δούμε το ζήτημα του πώς θα περιορίσουμε και πώς θα κατανείμουμε το κόστος της πιστοποίησης κυρίως, όχι στις βιομηχανικές μονάδες, αλλά στον αγροτικό τομέα, επειδή ο αγροτικός τομέας βαρύνεται από αύξηση ενός κόστους που δεν λειτουργεί εύκολα ανταποδοτικά για τον παραγωγό. Επομένως η δαπάνη της πιστοποίησης είναι ένα κρίσιμο ζήτημα και ο περιορισμός αυτής της δαπάνης πρέπει να είναι μια σταθερή μέριμνα. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να είμαστε ειλικρινείς, κυρίως απέναντι σε ορισμένες επαγγελματικές ομάδες που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα βιωσιμότητας και επιβίωσης.

Παρ' όλα αυτά ο στόχος της ποιότητας παραμένει. Υπάρχει εξάλλου η δυνατότητα για επίτευξη της ποιότητας χωρίς όμως πιστοποίηση, οπότε δεν θα υπάρχει το βάρος του κόστους της πιστοποίησης. Σε αυτή βέβαια την περίπτωση η ποιότητα θα είναι γραφειοκρατικά αδύναμη στην αγορά, επειδή δεν θα είναι αποδείξιμη, αλλά εντού-

τοis έχει και αυτή ένα σημαντικό μερίδιο δυναμικής στις αλλαγές που μπορούν να γίνουν.

Η πιστοποιημένη ποιότητα της παραγωγικής διαδικασίας αλλά και της ποιότητας του προϊόντος είναι μια ολοκληρωμένη μορφή πιστοποίησης και επομένως έχει τα πλεονεκτήματα αυτής της ολοκλήρωσης. Σε ένα μεγάλο βαθμό το κρίσιμο ζήτημα είναι κατά πόσον αυτή η πιστοποίηση μπορεί να παρακολουθεί πραγματικά τις σχετικές δραστηριότητες και δεν είναι απλώς μια άυλη γραφειοκρατική μορφή οικονομίας που αποτελεί μόνον έναν οικονομικό αέρα χωρίς όμως ολοκληρωμένα αποτελέσματα.

Σε μεγάλο βαθμό η ολοκλήρωση των αποτελεσμάτων εξαρτάται αφ' ενός μεν από τους χρήστες των προσφερόμενων υπηρεσιών πιστοποίησης και τους επαγγελματίες και αφ' ετέρου από την αναδιάρθρωση των λειτουργιών και της νοοτροπίας που συνδέεται με την παραγωγική διαδικασία.

Αυτή η αναδιάρθρωση έχει δυο σκέλη:

- 1) την παραγωγική διαδικασία και
- 2) το παραγόμενο προϊόν και την ποιότητά του.

Στην παραγωγική διαδικασία μπορεί να ενταχθεί μέσα από τον εξορθολογισμό και την ποιότητα μια **ανασύνταξη** της παραγωγικότητας και της αποδοτικότητας. Με αυτόν τον τρόπο μπορεί να **αντισταθμιστεί το κόστος της πιστοποίησης από τον παραγωγό**. Ίσως να υπερσκελιστεί τελικά η διαφορά ανάμεσα στο κόστος και το όφελος υπέρ του οφέλους, καθότι υπάρχει μια προστιθέμενη αξία στον επαγγελματία και την οργάνωση της παραγωγικής διαδικασίας.

Από το άλλο μέρος η πιστοποίηση μπορεί να προσφέρει καθαρά οφέλη στην αγορά και να διαμορφώσει μια σχέση αξιοπιστίας με τον καταναλωτή. Αυτή η **σχέση**

αξιοπιστίας με τον καταναλωτή μπορεί να οδηγήσει σε μια **αυξανόμενη ζήτηση** και σε μια **συμφωνία για την τιμή** των προϊόντων μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Τέτοιες συμφωνίες για την τιμή προϊόντων μπορούν να γίνουν είτε μεταξύ εμπόρου και παραγωγού είτε μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή. Σε κάθε περίπτωση όμως αυτό βασίζεται στην αξιοπιστία με κέντρο την ποιότητα και πάντως η συμφωνία καθαυτή δεν είναι μαζικό φαινόμενο της αγοράς, αν και μπορεί να έχει μαζική επιρροή. Η συμφωνία για την τιμή βοηθάει στο να γίνει βιώσιμη η παραγωγή της ποιότητας, **επειδή η ζήτηση παραιτείται από το να απαιτεί συνεχώς χαμηλές τιμές προϊόντων, δίνοντας προτεραιότητα στην ποιότητα.** Αυτού του είδους οι συμφωνίες είναι **ένα νέο εργαλείο για την εξειδίκευση των αγορών.**

Δεν είναι μόνο το συγκριτικό πλεονέκτημα που κερδίζεται στον τομέα του ποιοτικού ανταγωνισμού, αλλά είναι και το συγκριτικό πλεονέκτημα που κερδίζεται από **μια προωθημένη σχέση προσφοράς και ζήτησης και μια αμοιβαιότητα που βγάζει τα προϊόντα έξω από αυτή την ανταγωνιστικότητα της τιμής και του κόστους.** Αυτό εξαρτάται από το είδος του προϊόντος και το πώς λειτουργεί η αγορά σε σχέση μ' αυτό το προϊόν για τη διασφάλιση του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ποιότητας.

Στον αγροτικό τομέα είδαμε ότι οι πιστοποιήσεις δεν επηρεάζουν ακόμη επαρκώς την αγορά. Στον τομέα όμως τον βιοτεχνικό, τον βιομηχανικό και της παροχής των υπηρεσιών οι πιστοποιήσεις είναι ανταποδοτικότερες, επειδή παίζουν έναν ισχυρό ρόλο στην πρόσβαση στην αγορά και στην αναγνώριση του προϊόντος στην αγορά. Παράλληλα έχουν ένα τεράστιο περιθώριο συνεισφοράς στην αναδιοργάνωση της παραγωγής του προϊό-

ντος και στον εσωτερικό έλεγχο του κόστους παραγωγής, και αυτό για τους εξής λόγους:

1) Για να γίνει πιστοποίηση είναι απαραίτητη η αναδιοργάνωση της διαδικασίας της παραγωγής, που πρέπει να βασίζεται στον εξορθολογισμό και σε ποιοτικές παραμέτρους απόδοσης. Διότι η πιστοποίηση εντοπίζει τα αρνητικά σημεία και τις αστοχίες της παραγωγής.

2) Αυτό αυξάνει όχι μόνον την ποιότητα παραγωγής και προϊόντος αλλά και την παραγωγικότητα. Και

3) Έτσι επέρχεται μείωση του κόστους της παραγωγής πολύπλευρα.

Πιο αναλυτικά:

Σημειώνουμε ότι το πρώτο έτος η αναμενόμενη μείωση του κόστους ανέρχεται στο 8-10%, το δεύτερο έτος στο 15-20%, με τάση σταθεροποίησης στη συνέχεια. Έτσι το κόστος της πιστοποίησης και της προσαρμογής του παραγωγικού δυναμικού απορροφάται σε διάστημα 5-7 ετών. Στο υπόλοιπο της ζωής της επιχείρησης η πιστοποίηση λειτουργεί ως κερδοφόρος επένδυση.

Σημαντική είναι η **ενοποίηση των Συστημάτων Ποιότητας και Περιβάλλοντος με την εφαρμογή Συστημάτων Περιβαλλοντικής Διαχείρισης**, επειδή αυτή, πέραν της μείωσης του κόστους στην παραγωγή, συνδυάζει και την αύξηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, με τη μείωση της κατανάλωσης της ενέργειας, την αύξηση της αξιοποίησης των ανανεωσίμων πόρων, την αύξηση της λειτουργικότητας των παραγωγικών συντελεστών και διαδικασιών όπως και του παραγόμενου προϊόντος, την επέκταση της ζωής του προϊόντος και συνεπώς την μείωση του ανακυκλωτικού φόρτου της αγοράς, την αύξηση της ανακυκλωσιμότητας του προϊόντος και των υποπροϊόντων του, την μείωση των ρύπων και εν γένει των αρνητικών εκπομπών προς το οικοσύστημα.

Όμως πέραν των παραπάνω το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης λειτουργεί και σαν πρόσβαση στον ανταγωνισμό της αγοράς με όρους ποιότητας, καθώς έχει διαπιστωθεί ότι ο καταναλωτής είναι διατεθειμένος να πληρώσει περισσότερο προϊόντα επιχειρήσεων που δεν ρυπαίνουν το περιβάλλον και που εφαρμόζουν μοντέλα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Οι εταιρείες που συμμετέχουν σε συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης έχουν *πολλαπλές ευκαιρίες πιστοποίησης*, όπως για παράδειγμα μπορούν να έχουν πιστοποιητικό εναλλακτικής διαχείρισης σύμφωνα με τον νόμο 2939/01, ενώ παράλληλα συμβατικοποιούνται πιο εύκολα με τις προδιαγραφές του ΕΛΟΤ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί την ολοκληρωμένη πολιτική προϊόντων και την εφαρμογή της ανάλυσης του Κύκλου Ζωής τους με πολιτικές που συνδυάζονται με την πιστοποίηση της ποιότητας και της διαχείρισης των προϊόντων. Οι πολιτικές αυτές είναι:

1)Υποχρεωτικές, στις οποίες περιλαμβάνονται η απαγόρευση ουσιών και υλικών, οι οικονομικές κυρώσεις για τους παραβάτες και οι ελάχιστοι όροι περιβαλλοντικών σχεδιασμών, μαζί με τη δυνατότητα των αρχών να επιβάλλουν περιβαλλοντικά τέλη και φόρους.

2)Εθελοντικές, στις οποίες περιλαμβάνονται οι εθελοντικές συμφωνίες, οι οικολογικές σημάνσεις, τα οικονομικά κίνητρα, το σύστημα των πράσινων προμηθειών και ο αυξημένος περιβαλλοντικός σχεδιασμός.

Οι πολιτικές αυτές συνεισφέρουν στην ολοκλήρωση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης, καθώς η εφαρμογή τους φέρνει σε συνεργασία πολλούς εταίρους και φορείς.

Το σχήμα και το αντικείμενο των πιστοποιήσεων έχει μια ευρύτητα ποικιλίας και έτσι συναντάμε, πέραν των συστημάτων ISO κτλ., και πιστοποιήσεις εστιασμέ-

νες, όπως π.χ. στην ποιότητα του νερού, στην ολοκληρωμένη διαχείριση των ακτών (Γαλάζιες Σημαίες) κ.ο.κ.

Η πιστοποίηση έχει δύο σκέλη, που είναι:

(α) Η συμβατική πιστοποίηση που συνδέεται με τη σχέση της αξιοπιστίας αλλά και με την ποιότητα της παραγωγικής διαδικασίας επισκοπούμενη συμβατικά. Εδώ περιέχονται και περιβαλλοντικές παράμετροι.

(β) Η περιβαλλοντική πιστοποίηση, που είναι αυστηρότερη. Αυτό ισχύει σε σχέση με τη σειρά ISO 14000 σε αντιστοιχία με την ISO 9000. Η έννοια της ποιότητας διασυνδέεται όλο και πιο πολύ με την έννοια των περιβαλλοντικών όρων παραγωγής και κατανάλωσής της και με την ασφάλεια που παρέχει το παραγόμενο προϊόν - την παραγωγική και την καταναλωτική. Ζητήματα όπως η ελαχιστοποίηση των αποβλήτων στην παραγωγική και καταναλωτική διαδικασία, η ενεργειοβόρος ή μη παραγωγή και άλλα αποτελούν θέματα στις περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις.

Εδώ αξίζει να δούμε την **ιστορία** της περιβαλλοντικής πιστοποίησης. Υπάρχουν διάφορα συστήματα περιβαλλοντικής πιστοποίησης. Άλλα είναι οικουμενικά και άλλα τοπικά, άλλα εκπροσωπούν μια διαφορετική ποιοτική προσέγγιση στο θέμα της πιστοποίησης. Δεν πέρασαν παρά εννέα περίπου χρόνια από τη θέσπιση του ISO 9000 έως τη δημιουργία της σειράς του ISO 14000 από το 1987 έως το 1996, ενώ το 1984 κυκλοφορεί το πρώτο περιβαλλοντικό σύστημα και το 1992 η Ευρωπαϊκή Ένωση προτείνει τη διαχείριση με περιβαλλοντικούς ελέγχους.

Το μοντέλο ISO 14001 έχει μια πολύ ευρεία συνάφεια με εταιρείες ποικίλου τύπου και μεγέθους. Αποβλέπει στην εγκατάσταση και τη διατήρηση ενός συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης και στη συνέχεια βεβαιώνεται η συμμόρφωση με την περιβαλλοντική πολιτική. Η

συμμόρφωση αυτή είναι προσβάσιμη σε τρίτους και πιστοποιείται από έναν εξωτερικό οργανισμό που επιπλέον καθιστά γνωστή τη συμμόρφωση στο διεθνές αυτό πρότυπο.

Στην σειρά ISO 14000 ενδιαφέρον έχει η περιβαλλοντική διαχείριση αξιολόγησης του κύκλου ζωής που συνδέεται με τα μοντέλα 40, 41, 42. Η γενίκευση της εφαρμογής των συστημάτων πιστοποίησης, π.χ. στον τομέα της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών, θα συμπεριλάβει τελικά το **κόστος της πιστοποίησης στο κόστος της αγοράς**. Το κόστος της πιστοποίησης είναι ένα **διοικητικό** και **λειτουργικό** κόστος, αλλά ταυτόχρονα είναι και ένα **κοινωνικό** κόστος. Η ενσωμάτωση αυτού του κόστους στην αγορά του προϊόντος και της υπηρεσίας θα οδηγήσει τελικά σε μια απελευθέρωση από την δαμόκλειο σπάθη της ανταγωνιστικότητας κόστους στον τομέα της πιστοποίησης. Έτσι σε μήκος χρόνου θα λειτουργήσουν μόνον οι θετικές διαστάσεις της πιστοποιητικής διαδικασίας.

Εκείνο που επιτυγχάνεται μέσα από το σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης είναι η ανάδειξη της ευθύνης στην αντιμετώπιση του περιβάλλοντος και η μείωση του λειτουργικού κόστους. Αυτό συνδέεται και με τις προμήθειες και με την παραγωγικότητα. Η μείωση της λειτουργικής γραφειοκρατίας και η διαχείριση των υποπροϊόντων στην παραγωγική διαδικασία που προσαρμόζεται στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις σημαίνει οπωσδήποτε μια καλύτερη σχέση με την κοινωνία και την αγορά.

Ούτως ή άλλως, άσχετα από την ένταξη ή μη σε ένα μοντέλο πιστοποίησης, η μελέτη των συστημάτων πιστοποίησης είναι ιδιαίτερα ζωτική για τους επιχειρηματίες εκείνους που προσπαθούν να συστηματικοποιήσουν τη σχέση τους με την παραγωγή και την αγορά, αλλά και για

εκείνους, επιχειρηματίες ή μη, που προσπαθούν να κάνουν αξιολόγηση ως παρατηρητές.

Μια άλλη κατηγορία πιστοποίησης συνδέεται με το κοινοτικό οικολογικό σήμα, γνωστό ως **eco-label** που έχει τη μορφή πράσινου λουλουδιού. Εδώ υπάρχει η ιδιαιτερότητα ότι το ecolabel αναφέρεται σε κατηγορία προϊόντων και όχι σε διαδικασία ή περιβάλλον παραγωγής. Π.χ. αφορά τα πλυντήρια πιάτων, τα πλυντήρια ρούχων, τα χαρτιά υγείας, τα χαρτιά κουζίνας, τα βελτιωτικά εδάφους, τις μπογιές, τα βερνίκια και τα απορρυπαντικά ρούχων. Συνδέεται συνεπώς με μια περιβαλλοντική διαχείριση, όπως για παράδειγμα τέτοια διαχείριση στον τομέα του τουρισμού, καθώς όλα αυτά συνδέονται με τα ανάλωσιμα και τις υποδομές της φιλοξενίας.

Το οικολογικό σήμα, όπως έχει αναθεωρηθεί από τον κανονισμό 1980/2000, απονέμεται σε προϊόντα, ώστε να βελτιώνονται σημαντικά οι οικολογικές παράμετροι. Στην προηγούμενη λίστα έχουν προστεθεί πλέον και οι ηλεκτρικές σκούπες, το φωτοαντιγραφικό χαρτί, τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα είδη υπόδησης, τα στρώματα των κρεβατιών, οι προσωπικοί και οι φορητοί υπολογιστές. Βρίσκονται υπό εξέλιξη ή είναι διαμορφωμένα ζητήματα που συνδέονται με τις τηλεοράσεις, τις ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, τα έπιπλα, τις τουριστικές εγκαταστάσεις, τα σκληρά υλικά επικάλυψης δαπέδων.

Το οικολογικό σήμα στη μορφή του συμβολίζεται με ένα άνθος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο τελικός αρμόδιος φορέας που σχεδιάζει την ευρωπαϊκή πολιτική για τα οικολογικά σήματα είναι η νέα Ευρωπαϊκή Επιτροπή Οικολογικής Σήμανσης. Περιλαμβάνεται περίπου το 30% των προϊόντων της αγοράς και η λίστα αναμένεται ότι θα διευρύνεται σε μήκος χρόνου.

Η στρατηγική του οικολογικού σήματος βρίσκεται στο ότι επιδρά στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος μέσα από τις προδιαγραφές των παραγόμενων προϊόντων. Οι προδιαγραφές αυτές έχουν επιδράσεις και στα **κριτήρια με τα οποία επιλέγουν τις προμήθειές τους** διάφορα νομικά πρόσωπα ή επιχειρήσεις, (π.χ. ξενοδοχεία, κράτος, ΟΤΑ, νοσοκομεία κλπ. μπορεί να επιλέξουν να προμηθευτούν στρώματα με οικολογικό σήμα ή χαρτιά κουζίνας με τέτοιο σήμα κτλ.).

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι το οικολογικό σήμα είναι ένα **ισχυρό διαφημιστικό εργαλείο** και λειτουργεί σε όλα τα επίπεδα της αγοράς. Επηρεάζει τη διαδικασία και **τις επιλογές παραγωγής**, συνδέεται με το εμπόριο, με τους πρωτογενείς και δευτερογενείς χρήστες του προϊόντος και έτσι καλύπτει και την κατανάλωση αλλά και την παροχή των υπηρεσιών. Στον τομέα των οικολογικών σημάτων πρέπει να σημειώσουμε ότι **οι επιδόσεις της χώρας μας** είναι σχετικά ικανοποιητικές και σχεδόν άνω του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αυτό βοήθησε αποτελεσματικά ο ΑΣΑΟΣ (ο ελληνικός φορέας απονομής οικολογικού σήματος) και το πρόγραμμα «Life - Πράσινες Σημαίες» για τα ξενοδοχεία.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι στην ουσία όλα τα συστήματα πιστοποίησης συνδέονται με την διοίκηση και διαχείριση της ολικής ποιότητας και, εκτός αυτού, συνδέονται και με τη διαχείριση του κόστους.

Στις τέσσερις κατηγορίες σύμφωνα με τον κ. Παπουτσή το 1996 πρέπει να συμπεριλάβουμε το κόστος πρόληψης, το κόστος ελέγχου της ποιότητας, το εσωτερικό και εξωτερικό κόστος των μη συμμορφώσεων.

Σε σχέση με τη βιομηχανία τροφίμων αξίζει να αναφέρουμε την πιστοποίηση HACCP, που αποτελεί ανά-

λυση επικινδυνότητας κρισίμων σημείων ελέγχου και που έχει μικρότερη δυναμική από το σύστημα ISO 14000.

Διαφορές ανάμεσα στο EMAS και το ISO.

1)Το σύστημα EMAS εστιάζεται στον χώρο δραστηριοτήτων, σε αντίθεση με το ISO 14001 που εστιάζεται στην επιχείρηση.

2)Το EMAS προϋποθέτει την ικανοποίηση της νομιμότητας, ενώ το ISO 14000 συνδέεται με τη νομιμότητα.

3)Το EMAS έχει σαν βασικό του στοιχείο τη συνεχή βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, ενώ αυτό δεν απαιτείται για το ISO.

Η δυνατότητα διασύνδεσης του EMAS με την τοπική αυτοδιοίκηση είναι αυξημένη και ενθαρρύνει την προώθηση πράσινων πρακτικών και λειτουργιών - σε αυτό πιλότος υπήρξε η Αγγλία. Το EMAS αποτελεί κοινοτικό σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και το σήμα του συνδέεται με την ακρωνυμιακή περιγραφή, περιβαλλόμενη από τα αστέρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εδώ πρέπει δώσουμε προσοχή σε μερικά σημεία:

1)Η πιστοποίηση αποτελεί και μια μέθοδο πρόληψης των περιττών δαπανών, του περιττού κόστους, πρωταρχικά κάνοντας μια **διάγνωση των σημείων του περιττού κόστους**.

2)Η πιστοποίηση αποτελεί μια μέθοδο για την αύξηση της απόδοσης πρωταρχικά με όρους ποιοτικούς και κατά δεύτερο λόγο ποσοτικούς.

3)Προλαμβάνει επίσης το θεσμικό κόστος, δηλαδή το κόστος από ατυχήματα, από παραγωγικές συμπεριφορές εκτός νομιμότητας.

4)Ακόμα αποτελεί ένα κόστος διαφήμισης, κόστος μάρκετινγκ.

5)Αποτελεί επίσης ένα περιβαλλοντικό ντάμπινγκ (υποστήριξη) ποιότητας στην αγορά, αποδεκτό από τους κανόνες του ανταγωνισμού.

Έτσι, αν αναλύσουμε τη διαδικασία της πιστοποίησης, κυρίως στον τομέα των μεγάλων μονάδων, αλλά και των μεσαίων,θα διαπιστώσουμε ότι το κόστος πιστοποίησης είναι ισχυρότερα ανταποδοτικό, πολύ δε περισσότερο που μπορεί σε μήκος χρόνου να συμπεριληφθεί μέσα στην αγορά.

Αυτό πρέπει να αποτελέσει μια στρατηγική για τις προστατευόμενες περιοχές σε σχέση με τις παραγωγικές δραστηριότητες και στις χρησιμοποιούμενες υποδομές για τις υπηρεσίες, όπως για παράδειγμα στον τομέα του τουρισμού. Η πιστοποίηση μπορεί να συνδυαστεί επίσης με άλλες εθελοντικές συμφωνίες με τοπικές και συλλογικές διαδικασίες και με την εταιρική κοινωνική και περιβαλλοντική ευθύνη.

Ποιότητα – Πίνακες

Ενδεικτικές Πηγές Πληροφόρησης

ΕΛΟΤ, Υπουργείο Ανάπτυξης, ΕΠΑΝ, ΥΠΕΧΩΔΕ, ΑΣΑΟΣ, Υπουργείο Γεωργίας, ΔΗΩ, ΒΙΟΕΛΛΑΣ, ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ, πιστοποιητικοί φορείς και οργανισμοί, επιμελητήρια, ΜΚΟ κτλ.

**ΓΕΝΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΟΠΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΠΟΙΟ-
ΤΗΤΑΣ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ / ΒΑΘΜΙΔΕΣ**

1. Με βάση την παραγωγική διαδικασία. Η πρώτη βαθμίδα (επιδιωκόμενη από το ΥΠΕ-ΧΩΔΕ) για το πράσινο τοπικό σύμφωνο ποιότητας περιλαμβάνει τα προϊόντα που παράγονται εντός της προστατευόμενης περιοχής.
2. Η δεύτερη βαθμίδα (συμβατική & έγκυρη) θέτει ποιοτικές απαιτήσεις ως προς τον τρόπο παραγωγής ή τις προστιθέμενες διαρθρωτικές αξίες. Το προϊόν της ολοκληρωμένης παραγωγής για παράδειγμα έχει δεσμεύσεις στον τρόπο και στο πρωτόκολλο της παραγωγής του. Αντίστοιχα οι προστατευόμενες **ονομασίες** προέλευσης και οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις έχουν γενικότερα - διαφορετικά χαρακτηριστικά για την ποιότητα. Στη βαθμίδα αυτή δεν περιλαμβάνονται **αμιγείς** περιβαλλοντικές πιστοποιήσεις.
3. Αυτή η βαθμίδα (άτυπη δυνητικά) περιλαμβάνει προϊόντα χωρίς καταναλωτικές χημικές επιβαρύνσεις. Και εδώ δεν αναφερόμαστε μόνο στη γεωργία αλλά σίγουρα εδώ συμπεριλαμβάνονται & τα βιολογικά προϊόντα.

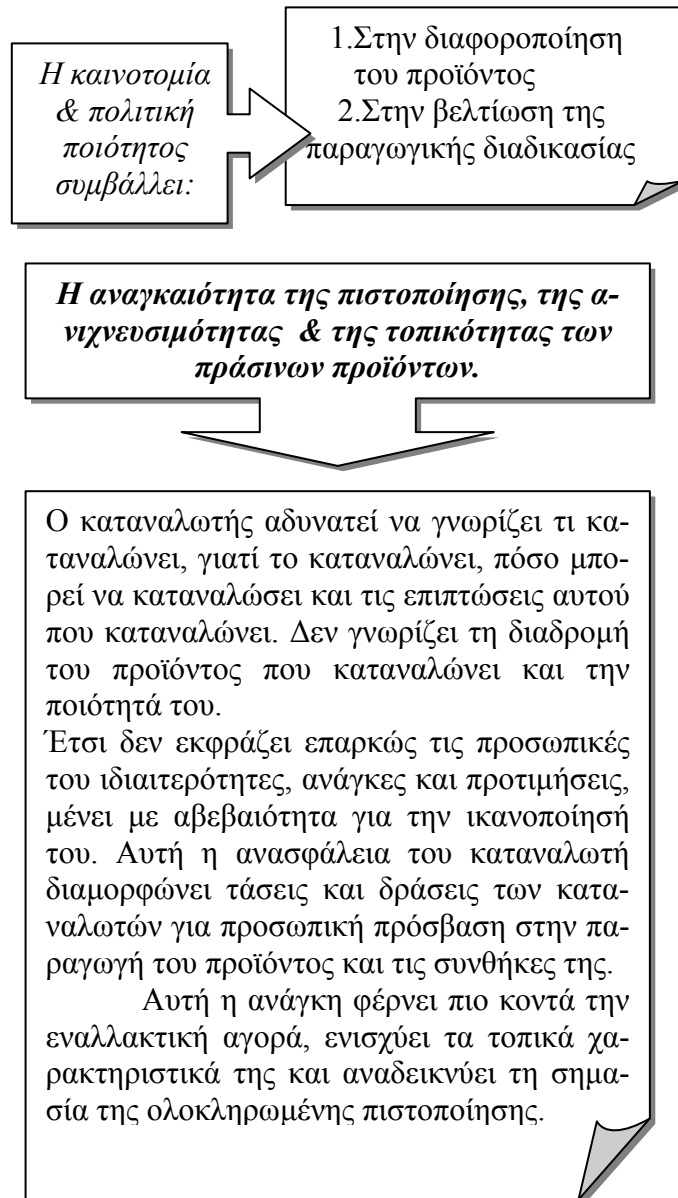
Εδώ περιλαμβάνονται προϊόντα που ούτως ή άλλως δεν έχουν αυτό που θα λέγαμε χημικό υπόλοιπο μέσα από τη χρήση τους & την κατανάλωσή τους . Τέτοια μπορεί να είναι για παράδειγμα τα ξύλα (πλην της καύσης, για παραδοσιακές & τεχνικές χρήσεις) , και άλλα καθημερινά χρησιμοποιούμενα τα οποία δεν φέρουν ή δεν αποδίδουν στον καταναλωτή χημικές επιβαρύνσεις. Δεν συνδέεται αυτό με την βιολογική γεωργία που προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη πιστοποίηση παραγωγής αλλά θα μπορούσε να συμπεριληφθούν όμως και προϊόντα βιολογικής γεωργίας τα οποία κυρίως εμπίπτουν στην 6^η βαθμίδα.

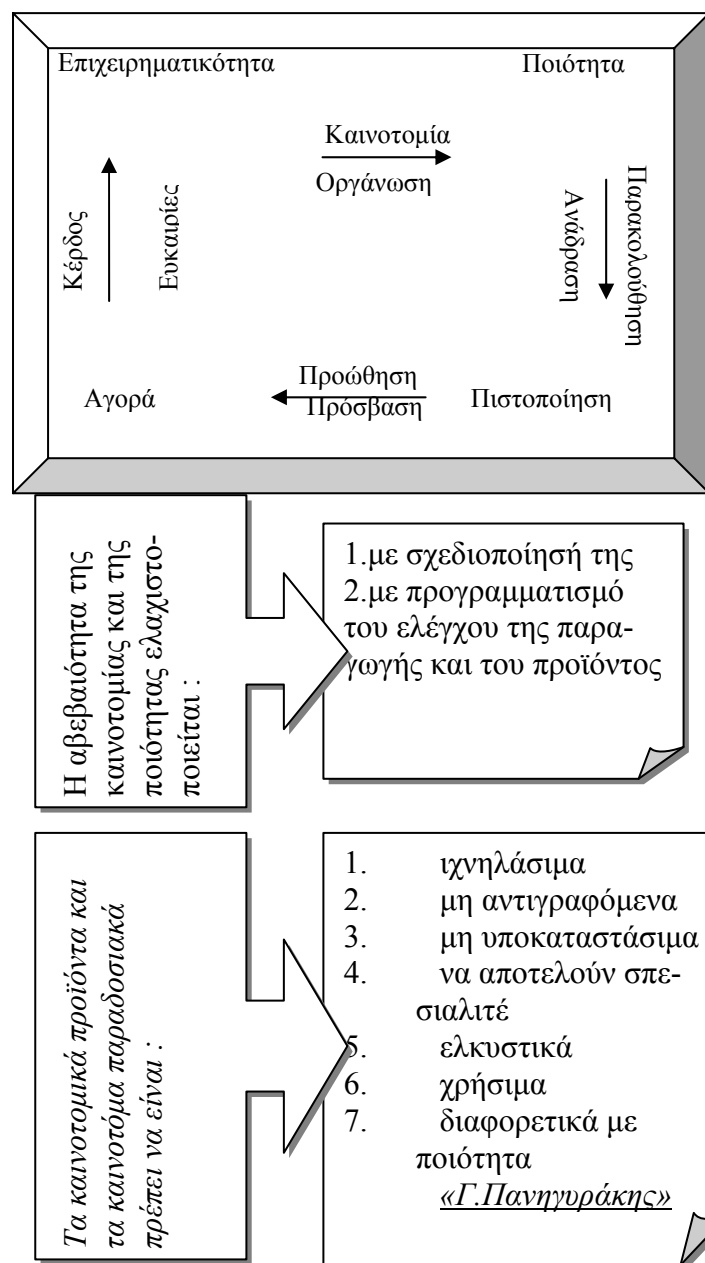
4. Η τέταρτη βαθμίδα (μόνο τοπικά έγκυρη) τοπικού συμφώνου ποιότητας περιλαμβάνει προϊόντα με τοπική διασύνδεση στην αλυσίδα παραγωγής. Υπάρχει δηλαδή μια τοπική καθετοποίηση της παραγωγικής διαδικασίας η οποία δεν σημαίνει απόλυτα ορισμένη ποιότητα αλλά σημαίνει ολοκλήρωση της τοπικής βιώσιμης ανάπτυξης.

5. Η πέμπτη βαθμίδα (δυνητική) έχει προϊόντα με τοπικές προδιαγραφές ποιότητας.

Τα προϊόντα αυτά βέβαια συνδέονται με ένα ευρύ φάσμα τομέων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Συνδέονται με πρόσθετες δεσμεύσεις και προδιαγραφές που μπορεί να θέτει η τοπική κοινωνία και η οικονομία στη βάση των εθελοντικών συμφωνιών. Σ αυτή την περίπτωση μπορούν να μπουν όροι που να συνδυάζουν μια ταυτότητα της τοπικής ποιότητας και όχι απλώς να περιέχουν μια **τοπικότητα** στα μέσα και στις ύλες που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή.

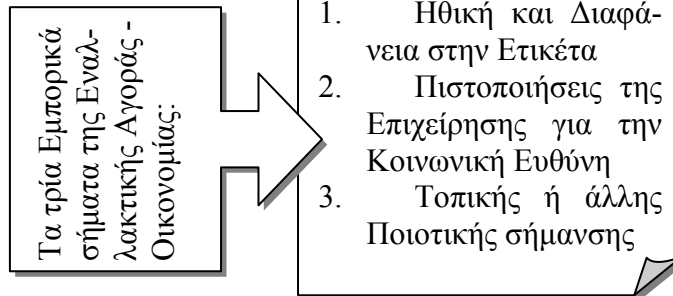
6. Τέλος η έκτη βαθμίδα περιλαμβάνει προϊόντα πράσινης πιστοποίησης, ή αμιγείς πράσινες πιστοποιήσεις (έγκυρες & οικολογικές) συνδέονται με την βιολογική γεωργία και κτηνοτροφία ή συνδέονται με την φυσική παραγωγή. Η φυσική παραγωγή δεν πιστοποιείται αλλά μπορεί να λειτουργήσει στη βάση μιας εθελοντικής δέσμευσης και αξιοπιστίας. Ακόμη είναι προϊόντα τα οποία διασύνδεουν πιστοποιήσεις όπως το EMAS και το ISO 14000, όταν έχουμε δηλαδή μια ταυτόχρονη τέτοια πιστοποίηση και όταν έχουμε χρήσεις για παράδειγμα προϊόντων που φέρουν οικολογικό σήμα παρότι δεν είναι τοπικά έχουμε μια ολοκληρωμένη πράσινη πιστοποίηση. Στην κατηγορία αυτή δεν είναι οι πιστοποιήσεις που συνδέονται με τα τρόφιμα και με την μεταποίησή τους (HACCP), που είναι προσαρμοστικά ενδιάμεσες.

Ποιότητα προϊόντος, κύκλος ζωής, υπηρεσίες συντήρησης.

Η αγορά των προϊόντων Ολοκληρωμένης Ποιότητας μετατοπίζεται από την πώληση του προϊόντος, (όταν αυτό δεν είναι άμεσα αναλώσιμο π.χ. διατροφικό είδος) με τους αειφορικούς κύκλους ζωής, στις συνοδευτικές υπηρεσίες. Δηλαδή οι συνοδευτικές υπηρεσίες έχουν μεγαλύτερο μερίδιο από αυτό του αρχικού προϊόντος.

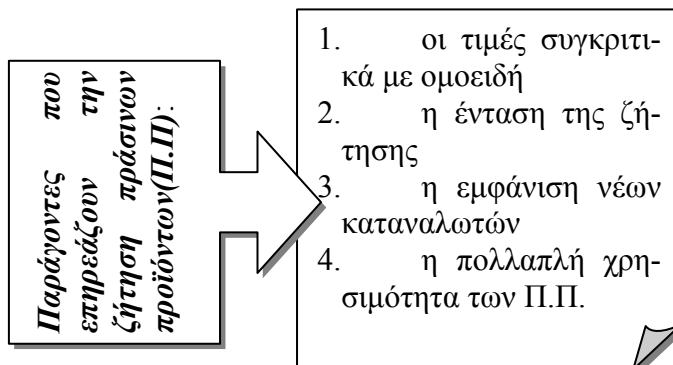

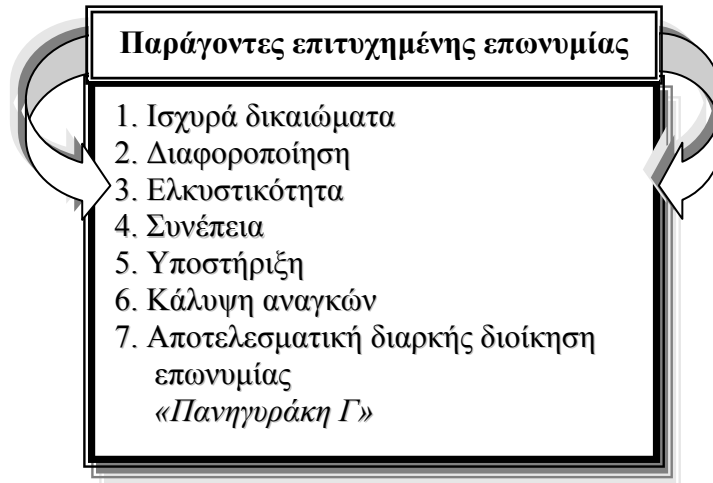
Επωνυμία & ποιότητα προϊόντος

Η επωνυμία είναι συνυφασμένη με την διαφοροποίηση του προϊόντος. Αυτή η διαφοροποίηση συνεπάγεται ένα πρόσθετο κόστος, ένα μέρος του οποίου αποτελεί επένδυση, ενώ το υπόλοιπο συμπεριλαμβάνεται στο κόστος παραγωγής του προϊόντος.

Η επωνυμία και η ποιότητα όταν συνδυάζονται αποτελούν ολοκληρωμένη πρόσβαση στην αγορά αν ακολουθούνται από υποστηρικτικές πολιτικές κόστους-τιμής, επικοινωνίας-προβολής, διανομής-προώθησης.

Για κάθε νέο προϊόν πρέπει να αναπτύσσεται άμεσα στρατηγική επωνυμίας και ποιότητας, μαζί με την έρευνα αγοράς και την εξυπηρέτηση των αναγκών του καταναλωτή.

Η οικονομική αποδοτικότητα της ποιότητας

Οι επιχειρήσεις που επενδύουν στην ποιότητα μεγαλώνουν το κύκλο ζωής στην μακροχρόνια παραγωγικότητά τους.

Οι επιχειρήσεις που επενδύουν στην ποιότητα & στην ευθύνη αποκτούν :

1. ποιοτική κινητικότητα & ευελιξία
2. θεσμική αποδοχή της «εικόνας» τους στην κοινωνία

Συμφωνίες τιμής & ποιότητα

Στην πράσινη αγορά σημαντική είναι η σύγκλιση του καταναλωτή για το λογικό συμφέρον του παραγωγού στο πλαίσιο μιας ηθικής «συμφωνίας τιμής».

Καθώς οι αγορές παραμένουν ανταγωνιστικά ανοικτές, οι ηθικές και λογικές συμφωνίες τιμών μπορούν να υποστηρίξουν την ανάγκη του καταναλωτή για διαφάνεια και ποιότητα, και του παραγωγού για οικονομική επιβίωση με παράλληλο σεβασμό του καταναλωτή και του περιβάλλοντος.

Έτσι η εναρμόνιση της διαμόρφωσης των τιμών του καταναλωτή με τις προσδοκίες του και την ικανοποίησή του, δεν θα απαξιώνει τον παραγωγό της ποιότητας. Δεν φτάνει όμως μόνο η συμφωνία τιμών για να υποστηρίξει την πράσινη παραγωγή. Χρειάζονται οι υποδομές για την ανάδειξη του συγκριτικού πλεονάσματος ώστε το συγκριτικό πλεονέκτημα να μην απαξιώνεται τοπικά και ανταγωνιστικά από συνθήκες που τείνουν να το εξαφανίσουν.

Το συγκριτικό πλεονέκτημα, η στρατηγική ολικής ποιότητας και επώνυμου προϊόντος, μαζί με την συμφωνία τιμής, αποτελούν τα κλειδιά της βιώσιμης παραγωγής σε σχέση με την κατανάλωση.

Η πιστοποίηση βοηθάει:

1. στον έλεγχο της παραγωγής
 2. στον προγραμματισμό της
 3. στην αξιολόγηση των επιδόσεων στην ανάδειξη των πλεονεκτημάτων στην αγορά
 4. στην καλύτερη κατανομή των παραγωγικών συντελεστών
 5. στην καλύτερη διαχείριση της επιχειρηματικής περιουσίας
 6. στην πολιτική ελέγχου κόστους
 7. στην συγκριτική αξιολόγηση κόστους – οφέλους
- «Σπανός Α.»

**Επιτυχημένη πολιτική ποιότητας
επωνυμίας & πώλησης**

1. Εξασφάλιση νέων πελατών
 2. Σταθεροποίηση τυχαίων
 3. Διατήρηση υπαρχόντων
 4. Αύξηση πωλήσεως στους υπάρχοντες
 5. Επέκταση υπάρχουσας αγοράς
 6. Προσαρμογή πελατών στην αγορά
 7. Ανάπτυξη πραγματικού μεριδίου αγοράς
 8. Επιβολή τιμής
 9. Εισαγωγή νέων προϊόντων και επεκτάσεων της επώνυμης γραμμής
 10. Εξυπηρέτηση περισσότερων αγορών
 11. Μείωση εποχικών πωλήσεων
 12. Αύξηση και επέκταση της διάρκειας των πωλήσεων
 13. Βελτίωση δικτύου διανομής
 14. Αύξηση ανοιγμάτων στην αγορά
 15. Βελτίωση δικτύου αποθεμάτων
 16. Μείωση χρόνιας αποθήκευσης
 17. Βελτίωση του δείκτη ποιοτικού ελέγχου
 18. Βελτίωση του ελέγχου πιστώσεων
 19. Αυξημένη συνειδητοποίηση της αγοράς
 20. Παραγωγική αύξηση των πωλήσεων
 21. Αποτελέσματα διαφήμισης
 22. Αύξηση κάλυψης από τα ΜΜΕ
- «Πανηγυράκης Γ»*

